

ה א ו נ י ב ר ס י ט ה ה פ ת ו ח ה

לימודי דמוקרטיה בין תחומיים לתואר M.A

עבודת תזה

דמוקרטיה וג'נוסייד : אוקסימורון או מציאות?

רצח בני הנאגאס בהודו כמקרה מבחן

**Democracy and Genocide: An Oxymoron or a Reality? Study Case of
the Indian Nagas**

מנחים: פרופ' יאיר אורון, ד"ר יצחק לובלסקי

מגיש: משה מוריס בלאיש.

מס' ת.ז.: 028515047.

ינואר 2011

עבודה זו הנה מטלה אחרונה במסגרת לימודי באוניברסיטה הפתוחה. בשנות לימודי עברתי חוויית לימוד מרתקת בה נחשפתי למרצים ומנחים מעולים שלא הרפו ודרשו ממני לתת את הטוב ביותר. בלימודי נתקלתי באתגרים מורכבים של שילוב הלימודים הלא פשוטים עם עבודה ומשפחה. סיום המטלות והחובות מביא אותי לסיפוק רב שפירותיו מובאים בעבודה זו.

לנושא הנאגאס נחשפתי במקרה באחד מספריו המצוינים של פרופ' יאיר אורון, כאשר חיפשתי נושא ייחודי לעבודת גמר בקורס סמינר מתודולוגי לאור עקשנותו של מנחה הקורס פרופ' יגיל לוי. עקשנות זו מצד מרצה, המופנית לסטודנט בשלהי ה M.A היא דוגמא מובהקת למצוינות הנדרשת, וממלאת אותי גאווה רבה על הזכות ללמוד במוסד אקדמי זה.

בגלל ייחודה של עבודה זו, הקפדתי להגיע למקורות רבים ככל הניתן. את מרבית המקורות רכשתי מחו"ל ואף היה לי העונג לשוחח ולהתכתב עם חלק מהכותבים ולהפנות אליהם שאלות. שמחתי מאוד לקבל מהם תגובות אוהדות לסקרנותי וסיוע לעבודתי. כדי לבדוק את הנתונים, הקפדתי להגיע לכל מקור ומקור, כשהופניתי במראה מקום למקור מסוים הגעתי גם אליו כדי לבדוק מה בדיוק נאמר בו. רק כך ידעתי שאוכל להגיש בלב שלם, עבודה הראויה להיות מטלה אחרונה, לפי הערכים והכלים שרכשתי במהלך לימודיי.

ברצוני לנצל את ההזדמנות ולהודות למספר אנשים שסייעו לי בעבודה זו. ראשית למנחי התזה, פרופסור יאיר אורון וד"ר אייזיק לובלסקי. פרופ' אורון, שמעבר לייעוץ והתמיכה בהכנת העבודה, השיא עצות משכילות והפיח רוח חיה במפרשי האקדמיים. פרופסור אורון הוא שהביא את נושא הגינוסייד בעולם לידיעתי ולהתעניינותי, ואני רואה זכות גדולה להימנות עם תלמידיו. לד"ר לובלסקי שליווה ייעץ והטה כתף. על הזמינות והמענה המהיר בכל שאלה וסוגיה. שהרבה להאיר ולהעיר בכל הזדמנות כדי להוציא ממני ומהכתוב את המיטב. שבזכותו הייתי ער דיו לכל נקודה ולכל פסיק. שידענותו בנושא ההודי הביאו אותי לחקור, למצות ולאמת כל מידע עד תום. רוחם של יאיר ואיזיק מנשבת בכל מילה, אות ותו בעבודה זו.

לפרופסור יגיל לוי שהתעקשותו למצוינות, הניבה את הרעיון לעבודה זו, ועל הסיוע שהגיש לי בכל פניה ושאלה שהפניתי אליו.

למחלקה לתואר שני במסלול דמוקרטיה וחברה באוניברסיטה הפתוחה ולעומדת בראשה ד"ר אילנה קאופמן על הסיוע השוטף והמענה הענייני והמהיר לפניתי.

לגבי גרייס קולינס יו"ר ארגון הנאגאס בארצות הברית, על הסיוע וההכוונה למקורות איכותיים.
לד"ר פרנס וולמן חוקר אזור אסאם בהודו, על הנכונות לסייע ועל המענה הענייני לכל שאלותי.
לעו"ד בן בן יהודה על הכתף והסיוע בנושא המשפטי, על גילוי העניין ועל החברות שמעבר לכך.
למר אורן נהרי עורך חדשות החוץ של ערוץ 1 שהטה אוזן והאיר עיני לרעיונות נוספים.
לעדי יודקובסקי, עמיתתי לספסל הלימודים, על התמיכה והעידוד, העצות החכמות והסיוע
בחציית המכשולים שנראו לי כמעט בלתי עבירים. עוד נשמע עליה רבות!
תודה מיוחדת לגיסי היקר והאהוב אמיר איתן, שליווה אותי לכל אורך העבודה ברעיונות
ובהתפלפויות אל תוך הלילה, והעניק מבט בוחן איכותי נוסף. שרק בגללו ובזכותו, הדיון על
מאבקם של הנאגאס הגיע גם לארוחות יום שישי ולמגרשי הכדורסל...
לאחותי רחל איתן על התמיכה, המילה החמה והסיוע האיכותי בכל מה שקשור לשפה האנגלית.
ואחרונים אך בליבי תמיד ראשונים, לילדי, מחמדי נפשי: עדי פרח, הדר אסתר, בן חיים (בנצ'וק),
מיתר לאה (קוריצה) וירדן בר. שבזכותם הכל יפה וורוד, בהבנה על בזמן האיכות היקר
שהחסרתי מהם בעת עמלי על העבודה, ובכלל על קיומם. וכמובן לרעייתי האהובה יעל, על
התמיכה והעמידה האיתנה מאחורי בכל תנאי ובכל מצב, ושבזכותה הכל קיים ומצליח.
אשת חיל אכן מצאתי!!!

תוכן העניינים

6 – 11	מבוא
	פרק א
12 – 16	מהו ג'נוסייד
	פרק ב
17 - 22	מאפייניה של מדינת האיחוד ההודי מערכת השלטון הדמוקרטית
	פרק ג'
23 - 36	הנאגאס הנאגאס תחת המשטר הקולוניאלי הנאגאס והנצרות מלחמות עולם המאבק לעצמאות ראשית המאבק המזוין
	פרק ד'
37 - 51	החקיקה פעולות פשע וההשמדה כנגד שבטי הנאגאס
	פרק ה'
52 - 61	פירוט הסיבות שאפשרו את מעשי הפשע וההשמדה בדמוקרטיה ההודית.
	פרק ו'
62 - 74	דיון ומסקנות: האם אכן ג'נוסייד? המאפיינים לג'נוסייד תחת משטר דמוקרטי והשוואה למקרי ג'נוסייד אחרים.

75 - 80

סיכום

81 - 94

ביבליוגרפיה

95 - 98

נספחים

מפות ותרשימים

הגישה הנפוצה בקרב תושבי ישראל היא לקשור את הביטוי "רצח עם" (Genocide) כמעט אך ורק לשואה.¹ באופן טבעי, ובשל השתייכותנו לעם היהודי, עומדת לנגד עינינו הכמות הבלתי נתפסת של הנרצחים וחוסר אונם אל מול קלגסי הטוטליטריזם הנאצי.

עם זאת, אם נבחן את ההגדרה המקובלת של רצח-עם, לפיה מדובר "בהשמדה גמורה או חלקית של קבוצה לאומית, אתנית גזעית או דתית באשר היא קבוצה כזו",² הרי שמהנתונים ההיסטוריים העומדים בפנינו עולה כי פעולות העונות להגדרה זו מלוות את ההיסטוריה האנושית זה אלפי שנים. כמו כן, עד כמה שידעיותינו מגיעות, במאה העשרים בוצעו פעולות כאלה יותר מאשר בכל מאה אחרת.³ המשותף להן היא העובדה שבדרך כלל הן נעשו תחת וביוזמת משטרים לא דמוקרטיים.⁴ לצד פעולות אלה, בולט מקומו של אירוע דומה מהמאה העשרים, בו נעשתה פעולת השמדה, העשויה להיחשב ל"רצח עם" דווקא תחת משטר דמוקרטי. בין השנים 1953-1964 תחת חסותה של חקיקה פרלמנטארית, ביצע צבא הודו חיסול המוני של שבטי הנאגאס (Nagas), על מנת להכריעם מערכתית ולהכריחם לקבל את מרות השלטון ההודי.⁵

הנאגאס מתגוררים בצפון-מזרח הודו, באזור הגבול עם סין, מיאנמר, בנגלדש ובוטאן, רק 4 אחוזים משטחם גובל עם הודו. המסורתיים ביניהם מתגוררים כיום בכפרים שבאזור ההרים, הם רואים עצמם כשייכים לשושלת יוחסין מונגולית וכזו גם חזותם החיצונית.⁶ היסטורית, הנאגאס שחיו בבידוד בהרים, היו מנותקים מהאוכלוסייה סביבם בגלל סיבות אדמיניסטרטיביות שהקשו על ההגעה למקום, כך נשמרה עצמאותם לאורך השנים. הנאגאס הם קבוצה של שבטים הטרוגנים השונים זה מזה בשפתם ובתרבותם וקנאים מאוד לשימור מסורתם.⁷ הם החלו לגבש זהות קולקטיבית מסוף מלחמת העולם השנייה.

¹ יאיר אורון (2010). **ג'נוסייד, כדי שלא אהיה בין השותקים**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 279 – 283.

² Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (1948). In: <http://www.hrweb.org/legal/genocide.html>

³ יאיר אורון (2006). **ג'נוסייד, מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 5.

⁴ I. Charny (ed) (1999). **Encyclopedia of Genocide**. Santa Barbara OILC-ABC: pp. 545-546.

⁵ Marcus Franke (2009). **War and Nationalism in South Asia: The Indian State and the Nagas**. New York, Routledge. p. 4, 66, 149.

⁶ Martin J. Dent (2004) **Identity Politics: Filling the Gap Between Federalism and Independence**. Cornwall, Ashgate, p.61.

⁷ Misra, Udayon. (2000) **The Periphery Strikes Back: Challenges to the Nation-State in Assam and Nagaland**. Shimala: Indian Institute of Advanced Studies. pp. 1-3.

עוד מקדמת דנא גילו הנאגאס אספירציות לעצמאות חברתית-תרבותית אימתי שזו הייתה תחת איום. כך בשנת 1830 עת אל חבל ארץ הנאגאס נכנסו כוחות בריטיים, החלה ההתארגנות הראשונה של שבטי הנאגאס כנגד התקדמותו של הפולש.⁸ המערכה הוכרעה לאחר קרב קשה של נחישות והקרבה אישית למען שמירת ערכיהם. הבריטים לא כפו שינויים תרבותיים ולא התנחלו באזורי ההר – מעוז הנאגאס – בעיקר בגלל בעיית נגישות, כך חדלה התסיסה כנגדם. התארגנות מסוג זה נוצרה מחדש וביתר שאת כאשר בשנת 1947 הועד האזור להיכלל בשטח המדינה ההודית. בעקבות כך המועצה הלאומית של הנאגאס: "Naga National Council" (NNC) הכריזה על עצמאות האזור ב-14 באוגוסט 1947 יום לפני שעשתה כך גם הודו, והובילה למרידה מזוינת. המשטרה המקומית מטעם הממשל ההודי כשלה בדיכוי המרד מפאת העדר אמצעים וכח אדם מתאימים, ובכך נסללה הדרך לעירובו של הצבא ההודי בשנת 1956. הפרלמנט ההודי חוקק חוקים מיוחדים שיועדו במיוחד לאזור זה, המסמיכים את רשויות החוק והצבא לפעול בתקיפות רבה כנגד המורדים ללא נשיאה באחריות פלילית.⁹ יש המעריכים כי פעולות אלה הביאו להירצחם של יותר מ-200,000 בני הנאגאס, תוך שימוש בהפצצות ממטוסים, הוצאות להורג, עינויים, אונס נשים, לצד מעצרים ממושכים במחנות ריכוז שהביאו למותם של רבים כתוצאה מהרעבה או ממגפות. כמו כן, קיימים עדויות על כך שברבים מבני הנאגאס הוטלו מומים ונכויות כבדות מסוגים שונים.¹⁰

מחקר זה ינסה להתחקות אחר הפתרון לשאלה יוצאת דופן: כיצד יתכן שמדינה דמוקרטית פועלת לכאורה בניגוד למהותה, ומבצעת ג'נוסייד כלפי אזרחיה בשטח הנתון לשליטתה? תפישת היסוד הרווחת מניחה כי הדמוקרטיה נועדה בראש ובראשונה לשמור על עקרון זכויותיו המוגנות של היחיד.¹¹ הדמוקרטיה שתמיד נושאת בחובה את האפשרות שהרוב ידכא את

⁸ Franke (2009). p.10.

⁹ החקיקה כנגד הנאגאס נעשתה בשלבים ותוקפה חוקית רק ל"תחום המערער" (disturbed area) שנקבע על ידי השלטון, כלומר הם תקפים רק באזור צפון מזרח הודו. חוקים אלה טרם בוטלו ומהווים עד היום פולמוס נוקב בחברה ההודית, המגדירה אותם כאנטי-דמוקרטים, בלתי מרוסנים ובלתי חוקיים. על החקיקה אדון בהרחבה בהמשך..

¹⁰ Gopal K. Bhargava, Shankarlal C. Bhatt (ed) (2006). **Land and People of Indian State and Union Territories. Nagaland.** India, kalpaz, pp. 18 – 19.

קיימות מס' גרסאות למספר ההרוגים מקרב הנאגאס, הנתונים נעים בין 100,000 ל-300,000. על המקורות והבעייתיות בנתונים הפורמאליים ראה בהמשך.

¹¹ Guillermo O'Donnell "Further Thoughts on Horizontal Accountability" Unpublished Paper, Workshop on "Political Institutions, Accountability, and Democratic Governance in Latin America" University of Notre Dame, Kellogg Institute, May 8-9, 2000.

המיעוט,¹² פיתחה מנגנוני הגנה מפני "עריצות הרוב". ההגנה על המיעוט מובטחת באמצעות השילוב של הפרדת הרשויות, מערכת האיזונים והבלמים, וחוקה. חוסנה של הדמוקרטיה תלוי גם באקטיביות של החברה האזרחית המשמשת במה חיונית נוספת לסוגיות הנוגעות לאינטרס הציבורי.¹³ יחד עם זאת, המערכת הדמוקרטית יכולה לעתים – בעתות סכנה, חירום או משבר – לאבד מיציבותה, כשהיא פועלת במטרה להגן על המשטר הדמוקרטי, ולבצע מעשים הנחשבים כמעשים לא דמוקרטיים (לרוב על ידי שימוש בחוקי חירום).¹⁴ אולם גם בעת זו, המוסדות פועלים במטרה לצמצם עד כמה שניתן את הפגיעה בערכים הדמוקרטיים תוך פיקוח פרלמנטארי, שיפוטי וציבורי לכל פגיעה הכרחית שכזו.¹⁵ לפיכך, ביצוע ג'ינוסייד כלפי אזרחים הוא מעשה שלפי כל הערכים הדמוקרטיים לא יתכן במדינה שכזו.¹⁶

גוף הספרות העוסקת ברצח-עם בעולם (ובעיקר זו העוסקת בשואה) הוא נרחב, מגוון וכתוב בשלל שפות. החוקרים נוטים להתמקד במקרי ג'ינוסייד שבוצעו במאה העשרים, בהם המידע והמקורות הראשוניים נגישים והתייעוד רב. עם זאת, רצח הנאגאס נותר מחוץ לתחומי העניין של חוקרי הג'ינוסייד. הספרות הקיימת בנושא הנאגאס נכתבה בעיקר בידי חוקרים הודים, המתמקדים בפולקלור ובהיסטוריה של האזור מנקודת מבט תיעודית. כותבים נוספים מתמקדים במאבק של שבטי הנאגאס לעצמאות ובקיפוח זכויותיהם. גם במקרה זה מדובר בעיקר בכותבים מקומיים ובארגוני זכויות אדם בינלאומיים העוסקים בחקיקה הנתפסת על ידם כדרקונית ובקיפוח המתמשך באזורים הצפון מזרחיים של הודו.

על פי כל האמור לעיל, ניתן לדעתי לתהות על אודות הריק הצורם בספרות הג'ינוסייד בכל הנוגע לרצח העם של שבטי הנאגאס – ספרות המתעלמת באופן מוחלט מהמקרה, ללא השתוממות, וללא התייחסות לבעייתיות הגלומה באפשרות כי אכן מדובר ברצח עם שבוצע בידי מדינה דמוקרטית.

¹² Michael Mann (2005). **The dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing**. New York : Cambridge University Press. p.2.

¹³ Larry Diamond (1994): "Rethinking Civil Society: Toward Democratic Consolidation" **Journal of Democracy**. vol. 5. p. 4-17.

¹⁴ נעמי הימין ריש (2008), "דמוקרטיה מתגוננת בישראל", בתוך: http://www.idi.org.il/Parliament/2008/Pages/59_2008/F_59/f_59.aspx

¹⁵ אהרון ברק (2008). "זכויות אדם וביטחון לאומי" **משפטים** 39 (1-2): 29-41.

¹⁶ על ההגבלות של המכניזמים הליברלים ראה גם: יהונתן אלשך (2011). "ג'ינוסייד: אנטומיה של מושג שנוי במחלוקת במהותו". יאיר אורון ויצחק לובלסקי (עורכים) **בין גזענות לג'ינוסייד בעת החדשה**. רעננה (היפותזה שנייה עמוד 4).

בהיבט הכללי קיימת חשיבות גדולה למחקר בנושא רצח עם, שכן מקרים אלה ממשיכים להתרחש ואינם זוכים לבמה מרכזית דיה בשיח הציבורי. מחקרים ועבודות בנושא – נוסף על תרומתם המדעית – עשויים לתרום להעלאת המודעות אל הנושא. בנוסף, הם עשויים לתרום למאבק למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.¹⁷ מזווית שונה, חשיבותה האפשרית של עבודה זו היא בתרומתה לניסיון לגשר על הפערים שצינתי לעיל ולפצות על היעדרותו של הנושא מספרות המחקר, הן בהקשר להשערת ביצועו של הג'נוסייד שבצעה הודו בשבטי הנאגאס והן בהקשר לכל מקרה אחר של ג'נוסייד שבוצע בידי מדינה דמוקרטית. על פי כל האמור לעיל, העבודה תעסוק בשאלות אלה: האם אכן בוצע רצח עם בשבטי הנאגאס בידי ממשלת הודו? אם כן, מהן הסיבות שהובילו לרצח העם הזה? ובנוסף, מהם התנאים שאפשרו את רצח העם בידי ממשלה דמוקרטית וליברלית?

הדעה הרווחת בקרב חוקרי ג'נוסייד מרכזיים היא שדמוקרטיה ליברלית אינה מסוגלת לבצע ג'נוסייד, וכי היא עשויה להתרחש רק במשטרים לא דמוקרטים. הורוביץ (Horowitz) דן ברצף של שמונה חברות וממשלים שבקצה האחד מצויות חברות דמוקרטיות, ובקצה האחר חברות לא דמוקרטיות. לדעתו רצח עם יתבצע רק בשלושת החברות הראשונות שאינן דמוקרטיות. הורוביץ עוד סבור כי חברה טוטאליטארית היא תנאי מקדים להתרחשות רצח עם,¹⁸ גם צ'ארני (Charny) וגם רומל (Rummel) סבורים שמשטר טוטאליטרי הוא תנאי בסיסי.¹⁹ בספרו של מאן (Mann) "הצד האפל של הדמוקרטיה" מצפה הקורא להיחשף למקרי ג'נוסייד שאירעו תחת משטרים דמוקרטים, אולם גם שם מציג המחבר מקרי ג'נוסייד שבוצעו במשטרים לא דמוקרטים.²⁰ גם המבקר במאמרו את כותרת ספרו המטעה של מאן, סבור גם הוא כי במשטר דמוקרטי לא יכול להתחולל ג'נוסייד.²¹

להערכתו ולהשערתו, ג'נוסייד כן עשוי להתרחש בנסיבות מסוימות של מצוקה קיומית וגיבוש הממשל בימי ראשיתו גם במשטרים דמוקרטים. בעבודה המוצעת בזאת אנסה לברר האם אכן המקרה של רצח העם של אומת הנאגאס בהודו הדמוקרטית הינו ההוכחה לכך. הנחת העבודה

¹⁷ אורון (2006). עמ' 74.

¹⁸ Irvine Louise Horowitz (1980). **Taking Lives: Genocide and State Power**. New Brunswick; (1984). Transaction Publishers; "Genocide and the Reconstructions of Social Theory", **Armenian Review** 37,1

¹⁹ Charny (1999). p. 157 – 158; R.J Rummel "Power Kills, Absolute Power Kills Absolutely". in: Israel Charny (1999). p. 23 – 34.

²⁰ Mann (2005). p. 111 – 449.

²¹ עזר גת, "האם הדמוקרטיה אחראית לרצח עם?" **קשת החדשה: רבעון לספרות, עיון וביקורת**, 20: קיץ 2007, עמ' 145 – 154;

שלי מתבססת בין השאר על התיאוריה של בלנצ'רד (Blanchard), הגורסת כי משטר דמוקרטי הנמצא במצב לחימה קשה (לדוגמה, במקרה שלפנינו, המלחמה בין הודו לפקיסטן), עשוי לנקוט באמצעים קיצוניים יותר מהרגיל כלפי איומים מבפנים (הנאגאס במקרה זה).²² בנוסף, אתבסס על התיאוריה של ווקר (Walker), הגורס כי משטרים פוסט-קולוניאליים משתמשים באלימות יתרה כנגד מכשולים בעת בניית האומה.²³ בהקשר זה, ייתכן שניתן לקבוע כי בימיו הראשונים, המשטר ההודי אכן נקט (כמשטר פוסט-קולוניאלי) בכוח רב עוצמה ובפעולות "טרור מדינתיות" וג'נוסייד כדי להתגבר על המכשולים שעמדו בפניו בהקשר לתהליך בניית האומה.²⁴ לענייננו, אנסה להראות כי במקרה ההודי התקיימו מרכיבים נוספים מעבר למצוקה הקיומית של המדינה כמו הזילות בחיי אדם הנובע ממסורת המעמדות (קאסטות), הדמוניזציה של שבטי הנאגאס, איבת המשטר כלפיהם והתרבות האלימה באזור.²⁵ אלה, להערכתי, עודדו את הממשל להגיע להחלטות קיצוניות.

העבודה תושתת על ניתוח מקורות ראשוניים וספרות משנית ועל הסקת מסקנות מקריאתם של אלה. העבודה תיבנה במספר שלבים: ראשית, אציג את המושג ג'נוסייד, את הויכוח על הגדרתו ופירושו הסופי, כפי שהוכר על ידי ארגון האומות המאוחדות בשנת 1947. אעשה זאת על מנת לבדוק האם אכן הנתונים הרלבנטיים אותם אנתח בעבודה זו אכן ראויים להגדרת המקרה של הנאגאס כג'נוסייד.

לאחר מכן, אציג סקירה כללית על אודות מצבה של הודו בתקופה הנידונה במטרה להכיר את מערכת השלטון הדמוקרטית ההודית ואת האתגרים והמאפיינים הייחודיים לה. אתייחס למאפיינים הייחודיים של אזור הנאגאס ושל תושביו, כדי להבין את הנסיבות שהביאו לפרצי האלימות שהתרחשו באזור וכלפי תושביו. בנוסף, אתאר באופן כרונולוגי את השתלשלות האירועים מכניסת הקולוניאליזם הבריטי לאזור ועד לתקופה הנידונה.

²² Blanchard, Margaret A. (1996) **Freedom of Expression, Fear and National Security**. Oxford University Press.

²³ Walker Konor (1994) **Ethnonationalism: The Quest for Understanding**. New Jersey, Princeton University Press. pp. 16, 20-24.

²⁴ Franke (2009). p. 4.

²⁵ על תרבות המעמדות בהודו ראה:

Joshi R. Barbara (1982). "Whose Law, Whose Order: "Untouchable," Social Violent, and the State in India". **Asian Survey**. Vol. 22: No. 7. p. 676 – 687.

על הדמוניזציה של שבטי הנאגאס ראה:

IWGIA – International Work Group for Indigenous Affairs (1986). **The Naga Nation and Its Struggle Against Genocide: A Report**. Copenhagen. p. 59.

במרכז עבודתי אפרט את מכלול הסיבות שאפשרו את ביצועם של מעשי האלימות שהובילו להשערתי לגינוסייד של ממש, למרות ההגבלים המערכתיות שהתקיימו בהודו הדמוקרטית.

בסיום העבודה המוצעת אנתח את גורמי האלימות שהובילו להשערתי לגינוסייד בשבטי הנאגאס, למול גורמי הגינוסייד במספר מקרים אחרים במאה העשרים. למרות שאלה בוצעו בדרך-כלל בידי משטרים לא דמוקרטיים (כמו במקרים של רואנדה וגרמניה הנאצית או במקרה הארמני) נראה לי כי חיוני לבדקם באופן השוואתי, על מנת לבדוק אם אכן קיימים מאפיינים ייחודיים לרצח עם המתבצע תחת משטר דמוקרטי.

רשימת המקורות בנושא הנאגאס תתבסס על מקורות ראשוניים, וביניהם המסמכים המכונים של הודו, דוגמת החוקה ההודית, חוקים שונים שהועברו בבית הנבחרים ההודי (לוק סבהא) בתקופה הנידונה, כתבות, הסכמים וספרות מאותה עת. בנוסף, אסתמך על ספרות משנית שנכתבה על תושבי ארץ הנאגאס. ספרות זו מתארת את שהתרחש במקום בשנותיה הראשונות של הודו העצמאית, ומכילה בין השאר מאמרים פרי עטם של ארגוני זכויות אדם המלווים את תושבי הנאגאס ולוחמים כנגד החוקים הדרקוניים הממשיכים להכתיב את סדר חייהם עד היום, וכן חיבורים היסטוריים ותיעודיים העוסקים בהודו ובחלקה הצפון מזרחי.

הדיון אותו אערוך בתיאוריות השונות העוסקות בגינוסייד כתופעה עולמית יתבסס על הספרות הענפה שנכתבה על הנושא. מדובר הן במקורות ראשוניים (עדויות וספרים של ניצולים) והן בספרות משנית, ובעיקר זו העוסקת בתיאוריות ובמכנים המשותפים של מקרי הגינוסייד במאה העשרים.

בחלק שיעסוק בנושא הדמוקרטיה אתבסס על שורה של מאמרים וספרים מהארץ ומהעולם המפרטים את עקרונות המשטר הדמוקרטי ואת התיאוריות הרלבנטיות השונות, מתוך שימת דגש על חומרים העוסקים בדילמות ובקשיים של דמוקרטיה רב לאומיות או בוחנים את פעילותן של דמוקרטיה הנקלעות לעיתות חירום ומשבר.

בהתייחסנו למושג ג'נוסייד, קיים הבדל מהותי בין השפה היומיומית לבין השפה המדעית, שכן בשפה היומיומית אין אנו משתמשים במינוחים והגדרות מדויקים, כיוון שבמקביל למידע אנו מעבירים גם רגשות, דעות וגישות.²⁶ כך יתכן שמקרה אותו אנו נגדיר כג'נוסייד, אינו בהכרח עונה על הקריטריונים המדעיים של ג'נוסייד, והוא אינו ג'נוסייד אלא לדוגמא: מעשה טבח או פוגרום. לעבודה זו קיימת חשיבות להכרת המושג המדעי שכן בבואנו לבחון את מקרה הנאגאס, עלינו להוכיח כי אכן מדובר בג'נוסייד, ולא בהצהרה לא מבוססת.

ג'נוסייד (Genocide), בעברית: השמדת עם, הוא מקרה קיצוני של פגיעת בני אדם בבני אדם חפים מפשע על רקע של אישום קיבוצי. הוא הפרה חד משמעית וקיצונית ביותר של זכויות האדם הבסיסיות.²⁷ ג'נוסייד מורכב משתי מילים: Genos (ביוונית: גזע, אומה, שבט), Caedes = Cide (בלטינית: טבח, רצח) ונטבע בידי המשפטן רפאל למקין בימי מלחמת העולם השנייה.²⁸ למקין גרס כי מבחינה אבולוציונית ישנם שלושה סוגים של ג'נוסייד: סוג אחד התרחש עד ימי הביניים והיה קשור למלחמות בהן הושמדו המובסים באופן מוחלט או כמעט מוחלט. הסוג השני הופיע בראשונה בתקופה המודרנית ואופיין בניסיון להרוס תרבות בלי לפגוע פיסית בבני העם שטיפחו אותה. רצח עם בנוסח הנאצי הוא הסוג השלישי ובו שלובן שני הסוגים הראשונים, כאשר קבוצות מסוימות נועדו להשמדה פיסית מיידית, ואילו קבוצות אחרות נועדו להשמדה תרבותית.²⁹

בכל סוגי הג'נוסייד מכוונים מעשי ההשמדה נגד הקבוצה כישות. המעשים מכוונים נגד פרטים לא בשל אפיוניהם כפרטים, אלא בשל היותם בני הקבוצה, ובכולם יש בדרך כלל, לדעת למקין, שני

²⁶ יאיר אורון (2006). ג'נוסייד, מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם, רעננה. האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 21.

²⁷ שם, עמ' 5.

²⁸ רפאל למקין (Raphael Lemkin) (1901-1959) משפטן יהודי יליד פולין שהיגר לארצות הברית, זכור בעיקר כ"אב"י אמנת האו"ם בדבר מניעת רצח עם והענשת מבצעיו. למד משפטים באוניברסיטת לבוב ולאחר סיום לימודיו התמנה לתובע מחוזי. במקביל הוא כתב טיוטה לחוק בין לאומי למניעת השמדה מכוונת של קבוצות אתניות, לאומיות ודתיות, נושא שהעסיק אותו מימי נעוריו. בתחילת מלחמת העולם השנייה הצטרף למחתרת הפולנית ובשנת 1941 היגר לארצות הברית, לאחר שאיבד כמעט את כל משפחתו בשואה. בארצות הברית לימד משפטים באוניברסיטת דיוק וייל, שימש כיועץ למשרד המלחמה, למועצה לכלכלת מלחמה ואחר כך יועץ במשפטי נירנברג. בעיצומה של מלחמת העולם השנייה ניתח ביסודיות את המונח "ג'נוסייד" והגדירו, וניסוחו נתקבל במשפט הבין לאומי כהגדרה כוללת להשמדת עם. למקין המריץ את האו"ם לנסח את האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, וב-9 בדצמבר 1948 נתקבלה האמנה פה אחד בעצרת הכללית של האו"ם ונכנסה לתוקף ב-12 בינואר 1951. שם, עמ' 25 – 26.

²⁹ Raphael Lemkin (1944). Axis Rule In Occupied Europe: Law of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress. Washington, D.C.: Carnegie Foundation for International Peace. (Reprint, New York: Howard Fertine, 1973) pp. 79-82.

שלבם: הריסת התבנית הלאומית של הקבוצה המדוכאת, והשלב השני הוא כפיית התבנית הלאומית של הקבוצה המדוכאת על בני הקבוצה המדוכאת. בשימוש שעשה למקין במונח: "התבנית הלאומית" הוא התכוון לקבוצה לאומית, גזעית, דתית, אתנית ואף פוליטית.³⁰ בעקבות פעילותו של למקין קבעה העצרת הכללית של האו"ם בשנת 1946 כי "רצח עם" הוא מעשה הנוגע לקהילה הבינלאומית, ולא נושא שהוא בגדר העניינים הפנימיים של המדינה שבה בוצעו המעשים, ומעשה שאפשר למנוע אותו ולהעניש את מבצעיו.³¹

"רצח עם הוא שלילת הזכות לחיים מקבוצות שלמות של בני אדם, כפי שרצח אדם הוא שלילת הזכות לחיים מן הפרט. שלילת הזכות לחיים מקבוצות שלמות מזעזעת את מצפוננו של המין האנושי וגורמת לאובדן לאנושות כולה, מבחינת התרומה התרבותית או כל תרומה שתרמו קבוצות אלו, והיא נוגדת את החוק המוסרי ואת רוחו ומטרותיו של האו"ם. מקרים רבים של פשעים מסוג "רצח עם" התרחשו כאשר קבוצות גזעיות, דתיות, פוליטיות ואחרות הושמדו, במלואן או בחלקן. העונש על פשעים אלו הוא עניין בינלאומי.

האסיפה הכללית מאשרת אפוא כי רצח עם הוא פשע על פי החוק הבינלאומי, כי הוא מעשה המגונה בידי העולם התרבותי וכי מבצעיו יענשו, בין שהם אנשים פרטיים, אנשי ציבור או מושלים - בין שהמעשה בוצע כלפי קבוצה דתית, גזעית, פוליטית או אחרת."³²

החלטת האו"ם צמצמה את הגדרת רצח העם להשמדה פיסית בלבד, אך היא הרחיבה את קבוצת הקורבנות בכך שהוסיפה "קבוצות פוליטיות ואחרות" לרשימות של למקין. לנוכח ההתנגדות של הגוש הסובייטי שביצע "טיהורים" רחבי היקף של קבוצות על רקע פוליטי, הוצאו בסופו של דבר הקבוצות הפוליטיות מן ההגדרה, זאת בהסכמת המעצמות הגדולות, בשל היעדר כביכול של מאפיינים המגדירים קבוצה פוליטית.³³

³⁰ אורון (2006). עמ' 27.

³¹ שם, עמ' 31.

³² Leo Kuper (1981). *Genocide: Its Political Use in the Twentieth Century*. New Haven: Yale University Press. p.23.

³³ על הטיהורים של ברית המועצות ראה: אלק ד' אפשטיין (2007), *ג'נוסייד, טיהורים פוליטיים ואתניים בברית המועצות 1918 – 1953*. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

לאחר החלטת העצרת הכללית ודיון בועדה המשפטית של האו"ם, אושרה ב-9 בדצמבר 1948 האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם. לענייננו, אמנה זו מגדירה בשפה המדעית את המושג רצח עם.

האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם³⁴

סעיף 1

בעלי האמנה מאשרים שהשמדת עם, בין בימי שלום ובין בימי מלחמה, הוא פשע על פי החוק הבינלאומי, ובעלי האמנה מקבלים עליהם למנוע אותו ולהעניש עליו.

סעיף 2

באמנה זו השמדת עם פירושה אחד המעשים המפורשים להלן שנעשה בכוונה להשמיד, השמדה גמורה או חלקית, קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית, באשר היא קבוצה כזו. ואלה המעשים:

- א. הריגת אנשים הנמנים עם הקבוצה.
- ב. גרימת נזק חמור בגוף או בנפש לאנשים הנמנים עם הקבוצה.
- ג. העמדת הקבוצה בכוונה תחילה בתנאי חיים שיש בהם כדי להביא לידי השמדתה הגופנית, כולה או מקצתה.
- ד. קביעת אמצעים שכוונתם למנוע את הילודה בקבוצה.
- ה. העברת ילדי הקבוצה לקבוצה אחרת בדרך כפייה.

האמנה נעשתה מחייבת ב-12 בינואר 1951, ומבחינת החוק הבינלאומי היא הסכם בין מדינות ריבוניות הנתבעות להתחייבות מוגדרת. משמעותה היא, שהגינوسیיד אינו עניין הפנימי של ממדינות, אלא הוא עניין בינלאומי.³⁵ לקיום האמנה קיימת חשיבות רבה שכן מעבר להיותו עניין

³⁴ Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (1948). In: <http://www.hrweb.org/legal/genocide.html>; Samuel Totten and Paul R. Bartrop (eds.) (2009) **The genocide Studies Reader**. New York, Taylor & Francie. pp. 30-33.

³⁵ אורון (2006). עמי 36.

בינלאומי פורמאלי, העולם עתה הכיר בג'נוסייד כפשע לא מוסרי שאין עליו מחילה. יחד עם זאת להגדרה שקבע האו"ם קיימות מספר בעיות:

1. לא נאמר באמנה שהג'נוסייד הוא פשע בינלאומי, אלא רק שהוא פשע על פי החוק

הבינלאומי, ניסוח שהוא פחות חד משמעי.³⁶

2. באמנה אין התייחסות לקבוצות פוליטיות, קבוצות אלו המשיכו להיות נרדפות במשטרים לא דמוקרטיים גם לאחר כינון האמנה, לדוגמא: קמבודיה ואינדונזיה³⁷, כשלאו"ם אין אפשרות להגן עליהן. העדר ההתייחסות נובע -כפי שצינתי קודם- מהתנגדות ברית המועצות הסטליניסטית במועד אישור האמנה.

3. קיים קושי להוכיח כוונה, כיצד ניתן להוכיח כוונה במקרים כאשר הג'נוסייד אינו ממומש?

4. לא ברור מה כוונתן המדויקות של המילים: גרימת נזק חמור בגוף או בנפש, כלומר שלא ניתן להגדיר מאיזו מידה נחשב הנזק לג'נוסייד.

5. האמנה אינה מציינת כמות קרבנות כדי שהפשע יוגדר ג'נוסייד, האם מדובר באלפים? במיליונים? או באחוז מסוים מהאוכלוסייה? שאלה זו נותרת פתוחה לפרשנות.

בעיות אלה חשוב שיישבו, כיוון שכל עוד הן נותרות פתוחות, יכולת האו"ם להתמודד עם מעשי ג'נוסייד מצטמצמת. המדינות השונות מפרשות את האמנה כרצון ומגיעות למסקנות שונות. גם לפוליטיקה הבינלאומית משקל בנוגע להחלטות, כך שלבסוף אינטרסים שונים ומאבקי כח משפיעים על החלטות האו"ם ועל פעולותיה ומוסיפים ליצור אי בהירות בנוגע להגדרות וליישומן,³⁸ לדוגמא: רצח העם ברואנדה לא הוכר כרצח עם בעת התרחשותו, אלא רק לאחר שהסתיים, ושלמעלה ממיליון ומאתיים אלף איש קפחו את חייהם³⁹. דוגמא נוספת היא שישנן מדינות שעד היום אינן מכירות ברצח העם הארמני, זאת כדי לשמור על יחסים טובים עם

³⁶ שם.

³⁷ על רצח העם בקמבודיה ואינדונזיה ראה:

Adam Jones (2006). **Genocide: A Comprehensive Introduction**. London, Routledge. pp. 185 – 210; Peter Carey and G. Carter Bentley (ed.) (1995). **East Timor at the Crossroad: The Forging of a Nation**. Honolulu, HI, University of Hawaii Press; Ben Kiernan (1996). **The Pol Pot Regime: Race, Power and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge**. New Haven, CT, Yale University Press.

³⁸ אורון (2006). עמ' 36.

³⁹ על מדיניות האו"ם בזמן הג'נוסייד ברואנדה ראה: בנימין נויברגר (2005). **ג'נוסייד, רואנדה 1994: רצח עם ב"ארץ אלף הגבעות"**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים 121 – 126.

תורכיה⁴⁰. למשל, עד שנת 2007 הכירו ברצח העם הארמני 21 מדינות בלבד, כשבשנה זו נמנעה מדינת ישראל מלהכיר ברצח העם הארמני על מנת לא לגרום למשבר יחסים עם תורכיה.⁴¹

⁴⁰ על הכחשת רצח העם הארמני ראה: יאיר אורון (2007). ג'נוסייד, רצח העם הארמני השכחה והכחשה. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמודים 80 – 96.

⁴¹ גדעון אלון (14.3.07). "בהוראת אולמרט הכנסת לא תדון ברצח העם הארמני" הארץ. בתוך: <http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/837835.html>

מאפייניה של מדינת האיחוד ההודי

הדמוקרטיה ההודית נולדה במאבק לשחרור מעול הקולוניאליזם הבריטי שהסתיים בעצמאות ב-15 באוגוסט 1947. היא נשלטה בידי בריטניה, תחילה באמצעות חברת הודו המזרחית⁴² ואחרי 1857 כחלק מהאימפריה הבריטית. הודו הבריטית כללה עד 1947 בנוסף לשטחים המוגדרים כיום כהודו, את פקיסטאן, בנגלדש ועד 1937 גם את בורמה. הודו הבריטית חולקה ל-15 פרובינציות שנשלטו בידי פקידים בריטים וכללה יותר מ-500 נסיכויות שנשלטו בידי שושלות של שליטים מקומיים, שהכירו בריבונות הבריטית בתמורה לאוטונומיה מקומית. במהלך שנות השליטה הבריטית התאפיינו היחסים בין הבריטים להודים בתערובת של שנאה, תיאוב, קנאה והערצה. המקור לעוינות הגדולה היה נעוץ בעיקר בהתנהגות הבריטית שהייתה מתנשאת, שגבלה לעיתים בגזענות, ושראתה בהודו אמצעי לגריפת רווח על חשבון האוכלוסייה הילידית הענייה, תוך שיתוף פעולה עם שליטים מקומיים תאבי בצע.⁴³ יחד עם זאת, השליטה הקולוניאליסטית בהודו התאפיינה גם בהנחלת מורשת פוליטית ומשפטית בריטית שסימנה ניכרים בחוקה ההודית כפי שאציג בהמשך. כלומר, למרות שהבריטים מנעו מההודים את חירותם הם היו מודל לחיקוי. יש המאשימים את הבריטים גם באלימות הקשה בין ההינדואים למוסלמים, שכן ממשלת בריטניה צידדה במשך עשרות שנים בהפרדה בין הקהילות האלה.⁴⁴

אכזבתה של התנועה ההודית מיחסו של השלטון הבריטי, למרות תמיכתה החשובה בבריטניה במלחמת העולם הראשונה, החריפה את המתחים הפוליטית והחברתית בהודו, ובשנת 1918 העלה הקונגרס ההודי הלאומי (Indian National Congress) את הדרישה להחיל את עיקרון ההגדרה העצמית על הודו.⁴⁵ בשנת 1919 לאחר אירועי הדמים באמריצאר (Amritsar) הציעה

⁴² על חברת הודו המזרחית, ראה:

Philip Lawson (1995), *The East India Company: A History*. London, Copp Clark Professional.

⁴³ פ"ר קומרסוואמי (2009). *הודו: דמוקרטיה בחברה משוסעת*, תרגום: אהוד תגרי, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים 13 – 15.

⁴⁴ שם, עמ' 16.

⁴⁵ הקונגרס ההודי הלאומי, שהפך למפלגת הקונגרס, נוסד בשנת 1885 והיה הארגון המרכזי של התנועה הלאומית ההודית. במשך עשרות שנים הוא נהנה ממעמד דומיננטי בחברה ובמערכת הפוליטית ההודית. בראשיתו שימש מכשיר בידי המשכילים ההודים, הינדואים ומוסלמים כאחד, להשתתפות במוסדות השלטון הבריטי. עד מהרה הפך ממכשיר לקידום ההבנה האנגלו-הודית לבימה להצגת התביעה לממשל עצמי (סווארג' – Swaraj). הארגון כלל אגף שמאלי מתון ואגף ימני שמרני מסורתי הקיצוני ביחסו לבריטים. בשנים שקדמו לעצמאות נשלט הקונגרס ההודי הלאומי בידי אישים מהאגף השמאלי שנמנעו מאימוץ עמדות קיצוניות לרבות אלימות וטרור נגד הבריטים. הקונגרס הקפיד להופיע ככלל קהילתי, אולם עם הצטרפותו של גנדהי בשנות העשרים התבלט אופיו ההינדואי וגברה המתחים

בריטניה מתווה להשגת שלטון עצמי באמצעות רפורמות שנקראו חוקת 1919.⁴⁶ בשלב זה טען גנדהי (Gandhi 1869-1948)⁴⁷ שהבריטים איבדו את זכותם המוסרית לשלוט בהודו ועל התנועה הלאומית ההודית להשיג עצמאות באמצעות הפגנות לא אלימות וחרם מלא. הקונגרס ההודי הלאומי קבל את עמדתו של גנדהי בשנת 1920 ושנה לאחר מכן הוכרז גנדהי מנהיגה הבלתי מעורער של הקונגרס ההודי הלאומי.⁴⁸ המתיחות בין המוסלמים להינדואים הובילה לחלוקתה של הודו הבריטית לשתי מדינות: הודו (בה רוב הינדואי) ופקיסטאן (בה רוב מוסלמי). בשנת 1947 הועברו הפרובינציות של הודו הבריטית, למעט פנג'ב לידי אחת מהשתיים, הודו או פקיסטאן על פי קווים קהילתיים דתיים. מעבר לחלוקה זו עדיין עמדה המדינה ההודית החדשה בפני אתגר סבוך של יצירת אחדות לאומית וטריטוריאלית בשטחיה היא. עם קבלת העצמאות אולצו הפרובינציות להצטרף לפדרציה ההודית ואילו הצטרפותן של 562 הנסיכויות (ששמרו עד כה על אוטונומיה מסוימת תחת הממשל הבריטי) הייתה וולונטרית. עם עזיבת הבריטים החלו רבות מהנסיכויות הגדולות לפתח ציפיות לעצמאות וטענו שלא יעבירו את השליטה בהן להודו או לפקיסטאן. המשימה של צירוף מאות הנסיכויות לא הייתה פשוטה, אולם לאחר שכנועים נמרצים, והפעלת לחצים של שר הפנים ההודי ואף שימוש בכוח הצליח הממשל ההודי לצרף את כלל הנסיכויות.⁴⁹

לאחר קבלת העצמאות וסיפוח הפרובינציות והנסיכויות מצאה עצמה הודו מתמודדת עם אתגר קשה שהתבטא בהטרונגניות קהילתיות, דתיות, תרבותיות, גזעית חברתית וכלכלית. החלוקה הקהילתית מבוססת על מרכיבים שונים, שלעיתים חופפים ולעיתים חוצים זה את זה. יש קהילות המבוססות על דת: הינדואים, מוסלמים, סיקים, ג'יינים, פארסים, נוצרים ויהודים. יש קהילות המבוססות על השתייכות לקאסטה.⁵⁰ יש המבוססות על השתייכות אזורית טריטוריאלית וכאלה

בין קהילתיות. מתח זה ערער את האמון בין ההינדואים לבין המוסלמים ובסופו הוביל לפילוג ולהקמתה של פקיסטאן. שם, עמ' 23.

⁴⁶ טבח אמריצאר (Amritsar): המשבר הכלכלי שפקד את הודו במהלך מלחמת העולם הראשונה הוביל למהומות דמים שבעקבותיהן אישרה הממשלה הבריטים שורה של חוקי חירום חדשים. ב-13 באפריל 1919 במחוז פנג'ב בצפון מערב הודו בעיר אמריצאר, התגודדו כ-10,000 הודים במחאה על חוקי החירום, כחלק משיטת ההתנגדות הפאסיבית של גנדהי. הקצין הבריטי במקום, בריגדיר-גנרל רגינלד דייאר (Dyer, 1864-1927), הורה לחייליו לירות לתוך ההמון, מהירי נהרגו כ-400 מפגינים הודים. ראה יצחק לובלסקי (2010). "אדונים ונתינים: יחסים בין-גזעיים בהודו הבריטית, 1757-1947". **בין גזענות לג'ינוסייד בעת החדשה**. יאיר אורון ויצחק לובלסקי (עורכים). רעננה, האוניברסיטה הפתוחה (מתוכנן לצאת לאור באוקטובר 2010). עמ' 23

⁴⁷ על גנדי ומשנתו ראה: יוחנן גרינשפון (2005) **על כח ואי אלימות. חייו ומשנתו של מהטמה גנדהי**, קרית אונו, משרד הביטחון ההוצאה לאור; מ' ק' גנדהי (2005), **אוטוביוגרפיה, או, סיפור ניסויי עם האמת**, (מאנגלית: ינץ לוי) אסיה: תל אביב.

⁴⁸ קומרסוואמי (2009). עמ' 17.

⁴⁹ שם, עמ' 25.

⁵⁰ על הקאסטות בהודו ראה:

המבוססים על שפה. כלומר, החלוקה הקהילתית כוללת מרכיבים שונים: אתניות, דת ואזור גיאוגרפי. לעיתים זהות קהילתית אחת חוצה זהויות קהילתיות אחרות. כך למשל, לברהמינים ולדאליטים אותה זהות דתית (הינדואיזם) אך הם נבחנים במעמדם הכלכלי-חברתי. השתייכות לקבוצות דוברות שפות דראוידיות (Dravidian) חופפת השתייכות לקאסטה נמוכה והשתייכות אזורית דרומית ואפילו גזעית (כהי עור) וכן הלאה.⁵¹ אך גם כאשר מדובר בריבוי שסעים וזהויות קהילתיות, אין ספק שהשסעים המשמעותיים ביותר הם: השסע הקהילתי דתי בין ההינדואים למוסלמים ולסיקים, והשסע הקהילתי חברתי בין בני הקאסטות הגבוהות לבני הקאסטות הנמוכות. לאלה יש להוסיף את החלוקה בין הצפון לדרום, ואת החלוקה הלשונית. הכלים המרכזיים שבהם פעלה הודו כדי להתמודד עם שסעים אלה ולפתח תחושת שותפות כלל לאומית היו: פדרליזם, הגדרת המדינה כחילונית, חזון של מודרניזציה ופיתוח כלכלי ומדיניות של העדפה מתקנת.

אתגר נוסף נבע מאי סימון גבולות ברורים וסיפוח שטחים בין הודו לשכנותיה, ובעיקר עם פקיסטאן מצפון. חלוקת "הודו הבריטית" בין הודו ופקיסטאן על רקע דתי משמשת עד היום למתחים קשים ביניהם. חילופי אוכלוסין בקנה מידה עצום אירעו בחודשים שמיד לאחר החלוקה כאשר כ-14.5 מליון איש עברו בין המדינות בבקשם חוף מבטחים. הממשלות הטריקות בשתי המדינות לא היו ערוכות להתמודד עם חילופי אוכלוסין בקנה מידה כה עצום, וכתוצאה מכך התחוללו אירועים אלימים ומעשי טבח מחרידים בשני צדי הגבול בהם נהרגו מאות אלפי נפשות. מאז החלוקה הטראומטית ושפיכות הדמים שנלוותה אליה, התקשו הודו ופקיסטן לקיים יחסים תקינים. אחד הנושאים השנויים במחלוקת ביותר הוא גורלה של קשמיר שלא הוכרע מאז החלוקה. הודו קיימה חמש מלחמות עם שכנותיה מיום הקמתה, ארבע מלחמות בין הודו לפקיסטן בשנים 1947, 1965, 1971, 1999, ומלחמה אחת בין הודו לסין בשנת 1962.

G.S.Ghurye (1932). *Caste and Race in India*. London. Routledge.

⁵¹ השפות המדוברות בדרום הודו שאינן שפות הודו-אירופיות: טמילית, מליאם, טלגו וקאנדה. לפירוט השפות בהודו ראה: קומרסוואמי (2009). עמ' 94 – 95.

מערכת השלטון הדמוקרטית

הודו היא הדמוקרטיה הגדולה בעולם, שאוכלוסייתה מונה יותר ממיליארד בני אדם כשישית מאוכלוסיית העולם, ועם יותר מ-670 מיליון בעלי זכות בחירה (נכון לשנת 2007), מאתגרת שורה של הנחות מקובלות בכל הנוגע לתנאים הנחוצים להתפתחות משטר דמוקרטי וליציבותו. הנחות אלה מבוססות בדרך כלל על התפתחות דמוקרטית בעולם המערבי וכוללות קיום של מדינות לאום, הרכב אוכלוסייה הומוגני, מעבר מחברה אגררית לחברה מתועשת, מעמד בינוני חזק ותרבות אזרחית המבוססת על ערכים משותפים. כל אלה חסרו בהודו ערב הכרזת העצמאות באוגוסט 1947. ואכן, עוד בסוף שנות השישית של המאה העשרים חזו רבים כי הודו תתפורר כמדינה מאוחדת ודמוקרטית.⁵² ואף על פי כן למעט טעות אחת איומה באמצע שנות השבעים, הודו רשאית לטעון שהיא הדמוקרטיה מאריכת-הימים ביותר בעולם הלא-מערבי.⁵³ בדומה למדינות רבות אחרות שזכו להשתחרר משליטה זרה במאה העשרים, הודו התמודדה לא רק עם הממדים העצומים של שטחה ואוכלוסייתה ועם העוני הבלתי נמנע במדינה מתפתחת, אלא גם עם שסעים קהילתיים עמוקים.⁵⁴

המנגנון הדמוקרטי בהודו פועל מראשית ימיה של המדינה, החוקה ההודית, היא הראייה הטובה ביותר להיותה של הודו מדינה דמוקרטית ליברלית מודרנית. החוקה יצאה לדרכה ב-22 בינואר 1947 על רקע תכנית החלוקה והתנגדות הליגה המוסלמית, שחששה משליטה הינדואית. שליטתה של מפלגת הקונגרס באסיפה המכוננת, שהייתה לאסיפה המחוקקת עם הכרזת העצמאות זכתה לרוב של 82 אחוזים, וניסוח החוקה נזקף לזכותה. עם חברי ועדת החוקה נמנו גם אישי מפתח שלא היו חברי מפלגת הקונגרס בהם נמנו נציגי הקאסטות הנמוכות, הטמילים, ומדינות ג'אמו וקשמיר. כך שועדת החוקה התייחסה לשלוש הבעיות הקשות ביותר של המדינה. למרות חילוקי הדעות העמוקים והויכוחים הקשים התקבלו ההחלטות תוך השגת תמימות דעים, ויתורים ופשרות. כך היה בכל הסוגיות המרכזיות והקשות שעמדו בפני הוועדה ובכללן: המבנה הפדראלי ומידת הריכוזיות של הממשל המרכזי, המתח שבין ממשל ביזורי לבין הצורך בשלטון מרכזי חזק, כללי זכות הצבעה, המעמד המיוחד של מדינות ג'אמו וקשמיר, זכויות מיעוטים דתיים, בחירת

⁵² שם, עמ' 7.

⁵³ בשנת 1975 הכריזה ראש הממשלה אינדירה גנדהי על מצב חירום, הסיבות שהניעו אותה היו היחלשות מפלגת הקונגרס, התנגדות למנהיגותה ומתיחות בין קהילתית. ההגבלות שהטילה פגעו אנושות במערכת הפוליטית ובדמוקרטיה וכללו בין השאר מאסר אנשי אופוזיציה, עיקור בכפייה, הגבלת התקשורת, שינויים בחוקה והגליית תושבים. לאחר שנתיים הודחה גנדהי בבחירות חוקיות ומשטר החירום חדל. שם, עמ' 52 – 54.

⁵⁴ קומרסוואמי (2009). עמ' 7.

נשיא ומושלי מדינות, ושפה משותפת להודו כולה.⁵⁵ תכנים אלה ודרך קבלת ההחלטות בשילוב כלל הנציגים מהמדינה מצביע על תפיסה דמוקרטית ליברלית מודרנית, של מדינה ששמה את הרעיון הדמוקרטי על כל היבטיו בבסיסה.

החוקה נכנסה לתוקף ב-26 בינואר 1950 ונחשבת לחוקה הארוכה ביותר וכוללת כיום 22 פרקים המחולקים ל-444 סעיפים ו-12 נספחים. היקפה משקף את מורכבותה ורבגוניותה של הודו, את הבעיות הייחודיות שעמן נאלצה להתמודד עם קבלת העצמאות ואת נחישות מנסחיה להימנע מפרצות ומפגמים. החוקה ההודית היא חוקה פורמאלית גמישה שאימצה מרכיבים מדמוקרטיה מערבית שונות. היא נותנת ביטוי למספר עקרונות המגדירים את קווי המתאר של המשטר כדמוקרטיה פרלמנטארית, חילונית ופדראלית.⁵⁶

גם שבטי הנאגאס קבלו מאוחר יותר התייחסות וזכויות בחוקה ההודית, בפרק 21 סעיף 371א' קובעת החוקה כי אין לפגוע באמונה ובמנהגי הנאגאס, בחוקים ובפרוצדורות של הנאגאס, באדמיניסטרציה ובצדק הפלילי על פי החוקים המקובלים של הנאגאס, שהאדמות ומשאבים יהיו בבעלות מדינת נאגאלנד (Nagaland) אלא אם תחליט האסיפה המחוקקת של מדינת נאגאלנד אחרת.⁵⁷ עובדה המצביעה שוב על התייחסות למיעוטים במדינה ולשמירת זכויותיהם ומנהגיהם כאזרחים שווים.

הדמוקרטיה הפרלמנטארית הפדראלית ההודית כוללת בתוכה מוסדות ממשל המרכזיים, רשות מחוקקת, רשות מבצעת ורשות שופטת. בראש המערכת עומד מוסד הנשיאות. הרשות המחוקקת בנויה משני בתים: הבית התחתון (Lok Sabha) והבית העליון (Rajya Sabha) המקבילים במשטר הפדראלי האמריקאי לבית הנבחרים ולסנאט. בראש הרשות המבצעת עומד ראש הממשלה, וכמו בבריטניה תפקידו הוא רב העצמה ביותר במערכת השלטונית. הרשות המבצעת כפופה לרשות המחוקקת. הרשות השופטת היא עצמאית וכוללת את בית המשפט העליון, בתי משפט בדרג המדינה ובתי משפט מחוזיים. המערכת השלטונית בכל אחת מהמדינות המרכיבות את המערכת הפדראלית של הודו מקבילה כמעט לחלוטין לזו שבמרכז. לכל אחת ממדינות האיחוד בתי מחוקקים (אחד או שניים) וממשלה, כאשר בראש הרשות המבצעת של כל מדינה

⁵⁵ שם. עמ' 37.

⁵⁶ שם, עמ' 38 – 39.

⁵⁷ The Constitution Of India. p.245. In: <http://lawmin.nic.in/coi/coiason29july08.pdf>

ניצב מושל.⁵⁸ מוסדות אלה נועדו לשמור על שלטון החוק ועל זכויות האדם והפרט. זוהי מערכת של איזונים ובלמים שנועדה להגביל את כוחו של הממשל תוך פיקוח מתמיד.

לפי כל המתואר לעיל, ניתן לקבוע כי המשטר בהודו הוא דמוקרטי ליברלי מערבי לכל דבר ועניין. למרות האתגרים העומדים בפני המדינה, מורכבות האוכלוסייה שבה ומאפייניה הייחודיים, המשטר שבה הוא דמוקרטי נאור כמו כל משטר דמוקרטי מערבי ליברלי אחר.

⁵⁸ שם, עמ' 56.

הנאגאס הם קבוצת שבטים באזור צפון מזרח הודו, המתגוררים בשטח של כ- 100,000 קמ"ר בין נהר ה"ברמפוטרה" (Brahmaputra) מצפון ונהר "צ'ינדוין" (Chindwin) מדרום מזרח, החולש על מספר מדינות המוכרות כיום בהודו כנאגאלנד (Nagalang), אסאם (Assam), מניפור (Manipur) וארונצ'ל פרדש (Arunachal Pradesh) וממזרח מחוץ לשטח הודו במינימאר (Minimar).⁵⁹ נכון לשנת 1991 מנו הנאגאס כשלושה מליון נפש וכמיליון מתוכם מתגוררים בנאגאלנד (שטח של 16,579 קמ"ר).⁶⁰

שבטי הנאגאס שונים אתנית והיסטורית משאר אנשי הודו.⁶¹ הם שייכים לגזע מונגולי וכזו גם חזותם החיצונית. הם בני קבוצה הטרוגנית, המתגוררים בראשי ההרים,⁶² כשלכל שבט תרבות שונה ושפה בניב נפרד.⁶³ סך הכל מייחסים לנאגאס עד כ- 50 שבטים.⁶⁴

⁵⁹ Atai Shimray (2005). **Let Freedom Ring?: Story of Naga Nationalism**. New Delhi, Promilla & Co. Publishers. p. 31.

⁶⁰ Ibid.

על פי מסמך שאינני יכול לעמוד על דיוקו, ולדעת על מה הוא מתבסס, נטען שנכון לשנת 1997 מנו שבטי הנאגאס ארבעה מיליון איש. ראה:

Pan-Tribal Confederacy of Indigenous Tribal Nations (1997). "Naga People And Their Homeland" In: <http://www.pantribalconfederacy.com/pdf/naga.pdf>

⁶¹ Charles Chasie and Sanjoy Hazarika (2009). **The State Strikes Back: India and the Naga Insurgency**. Washington, East West Center. p. 1.

⁶² ראשי ההרים שימשו נקודות אסטרטגיות להגנה מפני אויבים. משם ניתן לצפות היטב על האזור, לאתר פולשים ולהדוף אותם בנקל בגלל תנאי הגישה הקשים למקום. המיקום נבחר גם מהצורך להתרחק מחיות טורפות ומיתושים שסכנו את הנאגאס. ראה:

R. Vashum (2000). **Nagas Rightd to Self Determination: An Anthropological – Historical Perspective**. New Delhi, Mittal Publications. p. 52.

על יעילות המיקום הגיאוגרפי ניתן להתרשם מעיכוב הפעילות של הצבא ההודי בהרי הנאגאס למשך מספר חודשים בשל עונת המונסון ותנאי השטח הקשים. ראה:

The Times (1.8.56). "Action Against Naga Rebels 371 Tribesmen Killed"

⁶³ לנאגאס קיימים כ-30 שפות מוכרות, עוד על השפות ראה:

Gopal K. Bhargava & Shankarlal C. Bhatt (ed) (2006). **Land and People of Indian State and Union Territories. Nagaland**. India, kalpaz p. 100 – 115; David Ward (1993). **The Nagas Right to Survival**, London, Naga Vigul Group. p. 5; Murkot Ramunny (1988). **The World Of Nagas**. New Delhi, Northern Book Centre. p. 1; Neivetso Venuh (2005). **British Colonization and Restructuring of Naga Polity**. New Delhi, Mittal Publications. p. 8; U. A Shimray (2007). **Naga Population and Integration Movement: Documentation**. New Delhi, Mittal Publication;

⁶⁴ למספר שבטי הנאגאס קיימות מספר גרסאות, החוקרים השונים מייחסים לנאגאס בין 12 ל- 50 שבטים. השוני בגרסאות נובע ממניין או אי מניין השבטים בשטחים שמחוץ לנאגאלנד, ובהכללת או אי הכללת השבטים ה"מעורבבים". אלווין (Elvin) לדוגמה (חוקר משבט האנגאמי בנאגאס) קובע כי קיימים רק 14 שבטי נאגאס "טהורים" ועוד מספר לא ידוע של שבטי נאגאס "מעורבבים". אלווין מונה רק את השבטים המתגוררים בנאגאלנד ואינו כולל אזורים אחרים כמו בורמה. לעומתו יוניו (Yonuo) (חוקר אחר משבט האנגאמי) מונה 40 שבטים בכל אזור צפון מזרח הודו לרבות שטחי בורמה וכולל גם את שבטי הקוקי (Koki) שאינם נאגאס. הורם (Horam) (חוקר נוסף משבט האנגאמי) סבור כי קיימים 32 שבטי נאגאס ידועים. לעומתם שימראי (Shimray) מייחס לנאגאס 16 שבטים עיקריים ועוד כעשרים שבטים קטנים, ראה:

Asoso Yonuo (1984). **The Rising Nagas: A Historical and Political Study**. Delhi, Manas Publications. (First Published 1974). p. 7; M. Horam (1975). **Naga Polity**. Delhi, B.R. Publishing Corporation. p. 27; Shimray (2005). p.31; Verrier Elvin (1961). **Nagaland**. Shillong. p. 405.

לשבטי הנאגאס אין היסטוריה רשמית. יחד עם זאת, ממחקרים שונים ניתן ליצור קווי מתאר כלליים, מהם עולה כי הנאגאס הגיעו לאזור לכל המאוחר סביב 150 לפני הספירה (האזור כונה "ממלכת הערומים") לאחר שהגיעו ממונגוליה ומהאזור שממערב לסיין.⁶⁵

מקור השם נאגה (ברבים נאגאס) אינו ידוע בוודאות. אולם יש לכך מספר תיאוריות – בשפה מקומית המילה NAKA היא ביטוי לאנשים מנוקבי אוזניים (ניקוב האוזניים הינו מרכיב ריטואלי בטקס המעבר של הנאגאס). תיאוריה אחרת היא מהמושג NAGA שבדיאלקט מקומי הפירוש הוא "ערומים" שהיה כינוי לבורמזים הפרימיטיביים שגרו בצורה טבעית. תיאוריה נוספת מתייחסת למושג NOG שפירושו "אנשי ההרים".⁶⁶

לפני כניסת הקולוניאליזם הבריטי לאזור, לא היו הנאגאס בעלי תודעה לאומית. הם התגוררו והתנהלו ב"ערי מדינה" כמו ערי היוונים בעבר, ישבו בהרים שמעל העמק, מופרדים זה מזה על ידי הסכמי הפסקת אש ביניהם ועל ידי השטח הרחב.⁶⁷ כל כפר מנה בממוצע בין 1000 ל- 5000 נפש (אם כי היו כפרים שמנו גם יותר) וניהל ביעילות שלטון עצמי.⁶⁸

הנאגאס מקיימים מערכת תפקידים, קבלת החלטות ומנהגים מסורתיים שלא השתנו מהמאה ה-12.⁶⁹ בראש השבט עומד "ציף" המוריש את התואר לבנו הבכור. ה"ציף" הוא אדם שאמון על הכרת החוקים, מנהל את הטקסים המסורתיים ומשמש כראש האדמיניסטרציה בכפר.⁷⁰ להלכה בבעלותו כל שטחי הכפר והיערות, אך למעשה שייכים הם לכל אנשי בכפר. תחת ה"ציף" קיימת וועדת "קונסולים" המונים בין 5-8 חברים. חבר ועדה נבחר על ידי נכבדי השבט ומשמש בתפקידו כל עוד הוא זוכה לאמון הכפר. כל אדם נשוי יכול להיבחר כחבר בוועדה. תפקידי הוועדה הם תפקידי שיפוט, אדמיניסטרציה וקביעת מדיניות השבט בעת מלחמה ושלו.⁷¹

⁶⁵ Shimray (2005). p. 3.

⁶⁶ כינוי השם נאגאס, ניתן לשבטי ההרים על ידי אנשי המישור. הכינוי "נאגאס" היה זר לאנשי ההרים שהזדהו על פי שם השבט ושם הכפר שלהם (לדוגמא: זפהו פיזו יזדהה כזפהו פיזו, אנגמי). רק בשנת 1920 כשהתגברה בקרבם התודעה הלאומית, הם החלו להזדהות בשםם כנאגאס. על התיאוריות למקור השם "נאגאס" ראה:

Braj Bihari Kummur (2005). **Naga Identity**. New Delhi, Mittal Publication. p. 24; Hokishe Sema (1983) **Emergence of Nagaland**. New Delhi, Vikas Publishing House. p. 3; Bhargava & Shankarlal (2006). p. 13; Shimray (2005). p. 29; Shimray (2007). pp. 23-24; Vashum (2000). pp. 11-12

⁶⁷ Shimray (2005). p. 34.

⁶⁸ Venuh (2005). p. 15.

⁶⁹ Bhargava & Shankarlal (2006). p. 14.

⁷⁰ Shimray (2007). p. 42.

⁷¹ Ibid

הנאגאס תחת המשטר הקולוניאלי

הנאגאס מעולם לא היו תחת משטר זר לפני הגעת האימפריה הבריטית. הקולוניאליזם הבריטי הגיע לאזורי הנאגאס ב-1824 לאחר שבורמה פלשה לאסאם והחלה מלחמת בריטניה בורמה.⁷² לאחר ניצחונה, מצאה עצמה האימפריה הבריטית בשני שטחים המנותקים זה מזה. הבריטים הבינו שאזור הנאגאס הוא מסדרון חיוני ואסטרטגי המקשר ביניהם, שעשוי להביא להם לרווח כלכלי והחליטו לכבוש.⁷³ בעת מעברם במסדרון ההרים הם נפגשו עם הנאגאס לראשונה. הנאגאס הקנאים לפרטיותם ותוקפניים כלפי משיגי הגבול, ביצעו פשיטות נועזות על שיירות הבריטים והסבו להם נזקים כבדים ואבדות בנפש.⁷⁴ הבריטים החליטו לפעול כנגד הנאגאס וביצעו פשיטות צבאיות על כפריהם. פעולות אלה נחלו כישלון שכן הגישה לכפרים ותנאי מזג האוויר היו קשים מאוד.⁷⁵ בשנת 1851 החליטו הבריטים להסיג את כוחותיהם מהאזור בגלל קשיי המעבר בשטח, תוקפנותם של שבטי הנאגאס והעדר רווח כלשהו בהחזקת השטח.⁷⁶

בשנת 1866 שינו הבריטים את האסטרטגיה בלחימה בנאגאס, הם החדירו לאזור מודרניזציה על ידי בניית בתי ספר, מרפאות, שבילים סלולים למטעים ועידוד המסחר. הבריטים חילקו את האזור שרירותית ושלטו מרחוק, ללא נוכחות צבאית.⁷⁷

בשנת 1877 החליטו הבריטים להעביר את המפקדה הבריטית לאזור ההרים במטרה לחזק את השליטה במקום, הנאגאס שחששו מפלישה מלאה של הבריטים הסלימו את מאבקם והחלו להתאגד ולתקוף את הבריטים במשותף. לראשונה, לא פעלו הנאגאס במסגרת שבטית יחידה,

⁷² על מלחמת אנגלו-בורמה ראה:

Marcus Franke (2009). **War and Nationalism in South Asia: The Indian State and the Nagas**. New York, Routledge. pp. 7 - 10.

⁷³Ibid. p. 5.

⁷⁴ Murkot (1988). p. 2; Shimray (2005). p. 34.

⁷⁵ הפעולה הצבאית הראשונה היתה בשנת 1830 כנגד שבט האנגאמי (Angami), הבריטים שרפו כפרים, פרדסים ושדות תבואה והרסו חנויות במטרה שהנאגאס יכנעו ויסגירו את הלוחמים מנהיגיהם. למרות האיומים שקרובי הלוחמים וקרובי המנהיגים ילקחו כבני ערובה, תשובת האנגאמי היתה שלילית (טלטול החניתות בידיהם תוך צעקות שהחנית הוא הראגיה שלהם). הבריטים ביקשו להרגיע את המצב על ידי שינוי הגישה התוקפנית, והוצאת הצבא, במטרה לקיים סחר ורווחי במקום, אולם הנאגאס המשיכו בהתנגדותם. הבריטים המשיכו בפעולות העונשין, אך לאחר נסיגתם חזר המצב לקדמותו, בו פשטו שוב הנאגאס על שיירות הבריטים. הבריטים גייסו לעזרתם קבוצות משבטי הקוקי (Kuki) שמאזור בורמה במטרה להשתלט על כפרי ויערות שבטי הנאגאס, שיטה זו נחלה גם כשלון והנאגאס המשיכו להטריד את הבריטים בפשיטות נועזות יותר ויותר. ראה:

Franke (2009). p. 10 – 11; Joun Butler (1885). **Travels and Adventures in the Province of Assam: During A Residence of Fourteen Years**. London. (reprinted 2008 montana, Kessinger Publishing) p. 106; Luingsam Luitui & Haksar Naduta (1984). **Nagaland File: A Qustion of Human Rights**. Delhi, Lancer International. p. 17; Shimray (2005). p. 36.

⁷⁶ IWGIA – International Work Group for Indigenous Affairs (1986). **The Naga Nation And It's Struggle Against Genocide: A Report**. Copenhagen. p. 13.

⁷⁷ בשנת 1872 פוזרו הנאגאס באזורים אלה המוכרים לנו כיום כאסאם (Assam), מניפור (Manipur), ארונצ'ל פרדש (Arunchal Pradesh) ומחוז ההר נאגאלנד (Nagaland), הנאגאס ממזרח עברו לבורמה. חלוקה שרירותית זו פגעה אנושות בנאגאס וזרעה את המחלוקות בין הנאגאס לבין ממשלת האיחוד ההודי העתידית. Shimray (2005). p.38.

אלא החלו באיחוד כוחותיהם כנגד האויב המשותף.⁷⁸ הבריטים הגיבו בחריפות ותקפו בכוחות צבא גדולים ודיכאו את ההתקוממות.⁷⁹

לקראת סוף המאה התשע עשרה הצליחו הבריטים להכיל תחת שלטונם כמעט את כל שבטי הנאגאס באזור, למעט אלה שחיו מחוץ לתחום האדנות הבריטית באזור בורמה.⁸⁰ בשנת 1881 הפכו הנאגאס לקבוצה נשלטת תחת משטר פוליטי בריטי. החלה תקופת רגיעה ושקט, כשהבריטים אינם מתערבים בענייניהם הפנימיים של הנאגאס ומתירים להם לחיות בחופשיות על פי מנהגיהם, חוקיהם ומסורתם. שליטה זו הביאה לסיום הסכסוכים בין שבטי הנאגאס, לסיום מנהג ציד הגולגולות ולהחלת אדמיניסטרציה וחוק באזור.⁸¹ יחד עם זאת, שימור מסורתם עתיקת השנים של הנאגאס על ידי הבריטים, הביא לקיבוע הפרדתם משאר תושבי האזור.⁸²

הנאגאס והנצרות

חדירת הנצרות לאזור הייתה הדומיננטית ביותר בהחדרת המודרניזציה לאנשי הנאגאס. מבשרי הנצרות הראשונים היו בפטיסטים אמריקאים שפעלו באזור בשנים 1836 ו-1840. תחילה ניסו המיסיונרים להפיץ את דתם באזורי המישור בקרב ההינדואים, אולם הם נתקלו בהתנגדות חריפה, ולכן עברו להטיף בהרים.⁸³ רעיונות הנצרות הכו שורשים בקרב שבטי הנאגאס ומרביתם המירו דתם.⁸⁴ הנצרות הביאה לשינויים מרחיקי לכת בתרבות הנאגאס, היא דחתה מסורות

⁷⁸ IWGIA (1986). p. 14.

⁷⁹ קרב זה, המוכר בשם קרוב קוהונומה היה אכזרי וקשה. הקרב הפיל חללים רבים לשני הצדדים והוכרע רק בשנת 1880 לאחר שמגיני הנאגאס שהיו נצורים ארבעה חודשים רעבו למוות.

Chasie & Sanjoy (2009). p. 2; Elwin Verriern (ed.) (1969). **The Nagas in Nineteenth Century**. Oxford University Press. p. 47.

בשנים 1845 עד 1865 נהרגו בקרבות עם הנאגאס 232 חיילים בריטים, בקרב קוהונומה לבדו נהרגו לנאגאס כ-300 לוחמים. IWGIA (1986).pp. 39 – 40.

⁸⁰ לאומני הנאגאס התייחסו לאזורי הנאגאס בבורמה כ"שטחים חופשיים" וגם כיום מתייחסים אליהם כחלק בלתי נפרד מ"נאגאלנד החופשית".

⁸¹ Franke (2009). p. 34; Shimray (2005). p. 42

מנהג ציד הגולגולות: הנאגאס נהגו להשתמש בראשי אויביהם בזמן טקסים דתיים ובטקסי פוריות. בשנות 1930 נאסר המנהג על ידי הבריטים. ראה:

Rubin Museum of Art (RMA) (2009) "Nagas: Hidden Hill People of India" In: http://docs.rma2.org/press/_Nagas%20Press%20Release.pdf

⁸² Horam (1975). p. 15.

⁸³ מהחומר הספרותי עולה כי לפני המרת דתם לנצרות הנאגאס היו ככל הנראה פגאנים. ד"ר וולמן (סופר, צלם ויוצר סרטים תיעודיים) טוען שהנאגאס היו פגאנים אנמיסטים. (האנימיזם התבטא בדתות הפגאניות שתפסו עצמים דוממים כמכילים רוח חיים או ניצוץ של חיים. לעתים העצמים הדוממים אפילו נחשבו לאלים של ממש)

Frans Welman (13.11.2010) personal communication by Email.

יהיה זה נכון להניח שהנאגאס לא היו הינדואים, (שכן המעבר להטפה בהרים הייתה על רקע ההתנגדות של ההינדואים לקבל את הנצרות). חיזוק להיותם לא הינדואים ולא מהאסלאם אני מוצא בחששם של המיסיונרים שהנאגאס יעברו להאמין בדתות אלה. ראה:

B.B. Kummar (2005). **Naga Identity**. New Delhi, Mittal Publication. p.132; Chandrika Singh (2004) **Naga politics: A Critical Account**. New Delhi, Mittal Publication. p. 17; Elvin (1961). p. 513; Joseph Athickal (1992). **Maram Nagas, A Socio-Cultural Study**. New Delhi, Mittal Publication. pp. 145 – 148.

⁸⁴ בתחילה נכשלו המיסיונרים במשימתם כשבטי הנאגאס הרסו את המיסיונים שהוקמו. אולם בשנת 1872 מספר מצומצם של אנשי נאגאס המירו את דתם לנצרות, אז הוקמו מיסיונים נוספים. מרבית הנאגאס בשנים אלו עדיין היו

פגאניות ועתיקות כמו הקרבת הקורבנות וטקסי אלכוהול, והביאה למודרניזציה על ידי הקמת בתי הספר ובתי חולים.⁸⁵ הכומר נטל חלק מתפקידי הציף המסורתיים, בעיקר אלה הקשורים לדת ולטקסים והפך לדמות סמכותית וחשובה בקהילה.⁸⁶ תרומה משמעותית היא ביצירת הזהות הקולקטיבית החדשה של הנאגאס. המיסיונרים הנוצרים ליכדו את כלל השבטים תחת דת אחת, מה שהוביל לאינטגרציה של השבטים למעין יחידה הומוגנית נוצרית אחת.⁸⁷ המיסיונרים פעלו בשטח ללא סיוע או תמיכה של הממשל הבריטי, שהתנגד לפעולתם בטענה כי הם הורסים את התרבות המסורתית של הנאגאס. הנצרות שינתה את ימי המנוחה, את תפילות ההודיה לאלים, אסרה את הריקודים המסורתיים, את הפסטיבלים, את שתיית יין האורז ואת הרומנטיקה שבחיים המשותפים. יש הסבורים כי הנצרות פגעה בשמחת החיים האופיינית של אנשי ההרים והביאה לדמורליזציה.⁸⁸ הנצרות כמו הקולוניאליזם הביאה גם לבידוד הנאגאס משאר תושבי האזור, כשהרחיקה אותם מזרם התרבות המרכזית של הודו והדתות המסורתיות.⁸⁹

מלחמות העולם

תקופת מלחמות העולם הביאה לתמורות משמעותיות באזור הנאגאס, הלאומיות החלה קורמת עור וגידים, והטכנולוגיה והמודרניזציה החלו מחלחלים לתוך עומק שטחי הנאגאס. במלחמת העולם הראשונה חיפש הממשל הבריטי אחר אספקת מזון לצבא, שבטי הנאגאס שהתמחו בחקלאות המסורתית גויסו לטובת המאמץ המלחמתי והצליחו לרכוש את אמונם של הבריטים. כתוצאה מכך גויסו בשנת 1916, 17,000 מבני הנאגאס לצבא הבריטי ונשלחו לתופת בצרפת. לוחמי הנאגאס נחשפו לראשונה בחייהם לעולם הגדול שמעבר להרים, לערים המודרניות

עוינים לרעיון, דחו מקרבם את הנאגאס המומרים וגירשו אותם מכפריהם. המיסיונרים לא נואשו והצליחו לבסוף להמיר דתם של הנאגאס. ראה:

F.S. Downs (1971). *The Mighty Work of God*, Christian Literature Centre. Assam, Guwahati. p. 18; Shimray (2005). p. 43.

לפי הערכת מוזיאון רובין לאומנות, הנצרות היא דתם של לפחות שני שלישי מתושבי הנאגאס, ראה:

Rubin Museum of Art (RMA) (2009) "Nagas: Hidden Hill People of India". In: <http://docs.rma2.org/press/Nagas%20Press%20Release.pdf>

לפי הערכה של ארגון הנאגאס בארצות הברית הנצרות היא דתם של 98 אחוזים מהנאגאס. ראה:

Dan Wooding (6.7.2007). "Nagaland Has Friends on Capitol Hill For Their Cause". In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=5

⁸⁵ החינוך הנוצרי עסק בשינון הברית החדשה ולא בחינוך למקצועות ההנדסה, הרפואה, אומנות ומכונאות. חינוך זה משפיע עד היום כשבני נאגאס מסיימים את הלימודים עם תעודות אומנות ולא תעודות טכנולוגיות. ראה:

Horam (1975). *Naga...* p. 154.

⁸⁶ Shimray (2007). p. 42.

⁸⁷ ראה הפנייה של: Franke (2009) p. 81. לא הצלחתי להניח ידי על המקור.

⁸⁸ M Horam. (1975). "Social Change in Nagaland". *Man in India*. Vol. 55, No 2. p. 10-11.

⁸⁹ הנאגאס היו הנוצרים היחידים באזור, האוכלוסייה סביבם הייתה לרוב מוסלמית או בודהיסטית. דתם השונה של הנאגאס ומנהגיהם השניאו אותם על שכניהם, כך למשל ההינדו שנאו את הנאגאס כיוון שאכלו בקר, והמוסלמים בגלל שאכלו חזיר. ראה:

Hamlet M. Bareth (2001). *Encyclopaedia of North East India: Nagaland*. New Delhi, Mittal Publication. p. 6.

ולציוויליזציה. וכך, על אדמת אירופה, הרחק מביתם, החלו חיילי הנאגאס להתוודע לחיילים משבטי נאגאס אחרים והחלה התגבשות של זהות קולקטיבית.⁹⁰ בתום המלחמה הביאו עמם הלוחמים ידע עשיר בלוחמה מודרנית ושימוש בכלי נשק חדשים, כמו כן החלו להתפתח רעיונות הלאומיות.⁹¹ בשנת 1928 נוסד מועדון הנאגאס (Naga Club) במטרה לקדם את העצמאות והזהות של הנאגאס כלאום. המועדון שהבין שעצמאות הודו מובטחת, ביקש את עזרת הבריטים, לא להכלילם בתוך מדינת האיחוד ההודית העתידית. הנאגאס ביקשו שכאשר יעזבו הבריטים את האזור תושב להם עצמאותם.⁹²

בידודו של אזור הנאגאס מהעולם נקטע במלחמת העולם השנייה כאשר הפך לזירת התרחשויות בין יפן לבריטניה.⁹³ הנאגאס עמדו לצד הבריטים במלחמה והעניקו להם סיוע יקר ערך, הם העבירו לבריטים מידע מודיעיני רב, שימשו כלוחמים, נושאי אלונקות וסבלים. למרות ההרג והעינויים הקשים שספגו הנאגאס מהיפאנים, הם התמידו בתמיכתם בבריטים.⁹⁴ הבריטים לא שכחו לשבטי הנאגאס את תמיכתם, וכחוקרת תודה סיפקו להם תעסוקה, מזון, תרופות, בניית תשתיות ומבנים. הבריטים גם השאירו לנאגאס את כלי הנשק שנותרו על אדמתם.

חשוב לציין כי למלחמה קיים קשר להריסת מבנה ההנהגה המסורתית של הנאגאס. התשתיות שנבנו בזמן המלחמה קישרו את אזור הנאגאס למרכז הודו והחל סחר וממכר בין האזורים. חדירת הכסף יצרה מעמד בורגני, ועילית חדשה המבוססים על עושר ואינטרסים אישיים.

⁹⁰IWGIA (1986). p. 17.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid. p. 17-18..

⁹³ בראשית המלחמה היפנים כבשו את בורמה והתקדמו להודו דרך שטחי הנאגאס, שם נבלמו על ידי הבריטים. אמצעי התקשורת באזור הגבול החדש (שבתוך הרי הנאגאס) הפך כעת לחיוני ביותר עבור שני הצדדים. הנאגאס מצאו עצמם נחשפים לטכנולוגיה צבאית ואמצעים חדשניים שפותחו מחוץ לאזורם, על ידי שתי הצבאות.

IWGIA (1986). p.19.

⁹⁴ בראשית המלחמה הבטיחו הבריטים לנאגאס סוג של טריטוריה עצמאית (בתוך שטחי הודו, בורמה ובנגאל) אם יתמכו במאמץ המלחמתי לצדם. בתום המלחמה הרעיון נזנח על ידי ממשל הלייבור על רקע התנגדות הודו ובורמה אולם הרעיון להקמת אוטונומיה עצמאית לשבטי הנאגאס בשטח זה הכה שורשים ולא נזנח עד היום. Bhargava & Shankarlal (2006). p. 22; Franke (2009). Pp. 62 – 63; Yonuo (1984). p. 139.

המאבק לעצמאות

לאחר מלחמת העולם השנייה התאספו מועצות שבטי הנאגאס כדי לדון בעתידם. שיחות אלה הובילו בשנת 1946 להקמת המועצה הלאומית של הנאגאס ה- NNC (Naga National Council).

המועצה דרשה עצמאות ולהיות מופרדת מבריטניה, מהודו ומבורמה.⁹⁵

באוגוסט 1946 כתב ג'והרלל נהרו (Neharu 1889-1964)⁹⁶ למזכיר ה-NNC מכתב בו הוא מפרט מדוע אזור הרי הנאגאס צריכים להצטרף להודו. במכתב נטען כי תושבי הרי הנאגאס יהיו מבודדים בין שתי מעצמות גדולות (הודו וסין) ולא יוכלו לשרוד פוליטית או כלכלית בגלל שטחם הקטן. לפיכך חשוב שלאחר הקמת הודו יהיו חלק בלתי נפרד מאסאם. הודו מתחייבת כי לשבטי הנאגאס תהיה אוטונומיה חופשית ככל האפשר והם יוכלו לחיות על פי מנהגייהם, חוקיהם ומסורתם, כפי שעשו עד כה.⁹⁷

ב-19 לפרוואר 1947 נשלח על ידי ה-NNC מסמך לממשלת הודו בו הם מבקשים פתרון זמני של עשר שנים, בהם יקיימו ניהול עצמי מלא תחת המשטר ההודי. בתום התקופה יוחלט על ידי ה-NNC אם ברצונם לפרוש מהאיחוד או להמשיך במתכונת זהה. הממשל ההודי לא השיב להצעתם ולכן נשלח המסמך שוב כעבור שלושה חודשים, עם תמצית הדרישות כלומר אוטונומיה מלאה ואפשרות לעצמאות בתום תקופת הביניים.⁹⁸

ב-26 ליוני 1947 הגיע לקוהימה מושל אסאם, אקבר הידארי (Hydari 1894-1948) והתקבל שם בחמימות על ידי מועצת הנאגאס. הם ניהלו דיאלוג והגיעו עמו להסכם שנועד כהסכם הידארי או

⁹⁵ המועצה ייצגה את אומת הנאגאס, והייתה מורכבת מ-29 חברים נציגי השבטים השונים על בסיס יחסי. המועצה מומנה על ידי תרומות של כלל משפחות הנאגאס ומטרתה הייתה השגת ריבונות פוליטית לנאגאס.

IWGIA (1986). pp. 21-22.

⁹⁶ ג'והרלל נהרו (Neharu 1889-1964) המכונה גם המורה, מנהיגה המדיני הראשי של התנועה הלאומית ההודית משנות השלושים וראש הממשלה ושא החוץ הראשון של הודו העצמאית מ-1947 עד מותו. נולד באללהאבאד שבצפון המדינה, בגיל 15 נשלח ללמוד באנגליה ובשנת 1912 הסמך לעורך דין וחזר להודו. הוא הצטרף אל מפלגת "הקונגרס הלאומי", שפעלה למען השגת עצמאות להודו. אביו היה פעיל מאוד בתנועה, ובאמצעותו הכיר נהרו את מוהנדס גנדהי, מנהיג התנועה לעצמאות. נהרו היה לחסיד נלהב של גנדהי, לעוזרו הקרוב וליד ימינו. בשנת 1932 נבחר כמזכיר כללי של "הקונגרס הלאומי" וב-1929 היה לנשיא המפלגה. לתפקיד זה חזר ונבחר ארבע פעמים. במאבקו לעצמאות ההודים, אמן נהרו את מדיניותו של גנדי בדבר התנגדות לא אלימה לממשלה הבריטית. נהרו עזר בארגון רבות מן ההפגנות, ופעמים רבות נאסר על כך. באוגוסט 1947 כשזכתה הודו בעצמאות, נעשה לראש הממשלה ומילא תפקיד זה עד מותו. ב-17 שנות שלטונו נודעה לו השפעה מכרעת על המתרחש בהודו, והוא היה אדריכלה הראשי של הודו העצמאית ומעצב דמותה. תורתו דגלה במודרניזציה ופיתוח כלכלי תעשייתי, דחיפה לסוציאליזם, חילון וטיפול משטר פרלמנטארי דמוקרטי. להרחבה על מפעל חייו של נהרו ראה:

Michael Brecher (1962). **Nehru: A Political Biography**. Beacon Press; Sankar Ghose (1993). **Jawaharlal Nehru, A Biography**. Bombay, Allied Publisher Limited.

⁹⁷ בשנות הארבעים והחמישים של המאה העשרים היה איזור אסאם בעל עניין זעום לממשל ההודי, העניין במקום נסב על נושאים כלכליים וביטחוניים, שכן המקום שימש כחוצץ מפני סין ובורמה. באותה תקופה הנאגאס ניהלו את עצמם כשמושל אסאם היה אחראי על שמירת הסדר. Bareh (2001). p. 7; Franke (2009). p. 68.

⁹⁸ Franke (2009). p. 88

הסכם תשע הנקודות. בהסכם זה נקבע כי הנאגאס יצטרפו לאיחוד ההודי למשך עשר שנים, בתקופה זו יזכו להגנה ולאוטונומיה מקסימאלית בתוך המדינה ההודית לרבות החופש לחיות על פי מסורתם, מנהגיהם וחוקיהם. אדמתם תישאר בידי אנשי הנאגאס בלבד אלא אם ה-NNC יחליטו אחרת. לאחר התקופה מועצת הנאגאס תשאל אם היא מעוניינת להמשיך את ההסכם לתקופה נוספת, או לקבוע הסכם חדש.⁹⁹ להלן הנוסח:

”תקופת ההסכם: מושל אסאם כנציג ממשלת הודו המאוחדת יהיה בעל אחריות מיוחדת לתקופה של עשר שנים כדי להבטיח את קיום ההסכם. בתום התקופה, ה-NNC תשאל אם ברצונה להאריך את תקופת ההסכם או להגיע להסכם חדש עם אנשי הנאגאס.”¹⁰⁰

ממשלת הודו ראתה בהסכם זה צעד לאיחוד קבוע עם הנאגאס, מושל אסאם הסביר למועצת הנאגאס כי בתום התקופה הם יוכלו לשנות את הסטטוס האדמיניסטרטיבי שלהם בתוך הודו אך לא מחוצה לה, כלומר להצטרף לאסאם, לשטח אחר כדוגמת מניפור, או להפוך לאזור עצמאי בתוך הודו.¹⁰¹ הנאגאס שנחלקו באותה עת לשני מחנות, מחנה המתונים קבלו את ההסכם כלשונו וטענו כי כל דרישותיהם התמלאו, כלומר הסכימו להישאר תחת האיחוד ההודי גם לאחר תקופת הביניים תמורת אוטונומיה. לעומתם הקיצוניים בהנהגתו של זפהו פיזו (1904-1990)¹⁰²

⁹⁹ Barih (2001). pp. 9 – 11.

¹⁰⁰ להלן הנוסח המדויק של הסעיף התשיעי בהסכם:

Period of Agreement: The Governor of Assam as the Agent of the Government of Indian Union will have a special responsibility for a period of ten years to ensure the due observance of this Agreement; at the end of this period, the Naga National Council will be asked whether they require the above Agreement to be extended for a further period, a new agreement regarding the future of the Naga people arrived at. The Nine-Point Agreement, section 9 (29 June 1947) In: IWGIA (1986). pp. 198 – 200; U. Sharma S. K. Sharma. (2006). **Document on North-East India: Nagaland.** (Vol 9) New Delhi, Mittal Publication. pp. 121-124; Vivek Chadha (2005). **Low Intensity Conflicts in India: an Analysis**, New Delhi, Sage Publications. p. 477 – 479.

¹⁰¹ Ibid; Vivek Chadha (2005). **Low Intensity Conflicts in India: an Analysis.** New Delhi, Sage Publications. p. 281.

¹⁰² זפהו פיזו (Zapu Phizo 1904-1990), אנגאמי, אבי לאומיות הנאגאס. נולד בקוהונמה, בצעירותו התבטא כנגד הבריטים ונשלח לגלות בבורמה. בשנת 1942 כאשר הצבא היפני צעד לבורמה, נשאל על ידי היפנים אם הוא מוכן לשתף עמם פעולה כנגד הבריטים בתמורה למדינת נאגה עצמאית, פיזו הסכים והצטרף לצבא הלאומי ההודי (National Army – INA). לאחר נסיגת היפנים הפך לאסיר מלחמה ונכלא לשבעה חודשים. בשחרורו ב-1946 חזר לקוהימה והחל לקרוא למדינה עצמאית ונפרדת לשבטי הנאגאס. מזכיר ה-NNC (שהיה בן השבט של פיזו ומאותו כפר) צרף אותו לארגון. פיזו שביקש לדחוף את הדרישה לנאגאלנד עצמאית שתכלול את כל שבטי הנאגאס (לרבות בורמה) ורצה לבסס את מנהיגותו, פרש בשנת 1948 מה-NNC והקים ארגון קיצוני יותר בשם ה"ליגה לעצמאות העם" (Peoples Independent League: PIL). חברי הארגון הושבעו להלחם עד טיפת דמם האחרונה עד שאדמת אבותיהם תשוחזר. פיזו וצוותו סיירו ללא הרף בהרי הנאגה וטיפו למשנתם, הם הקימו תנועת צעירים (Naga Youth Movement – NYM) ותנועת נשים (Naga Women's Society – NWS), ה-PIL ביקש מהכפריים את תמיכתם וערך דיונים עם האוכלוסייה בעזרת תא מפלגתי שהקים בכל כפר. מאמצים אלו נשאו פרי ופיזו זכה לתמיכתם הגורפת של כל השבטים והכפריים. פיזו נעצר בשנת 1949 בגין הסתה חתרנית אנטי הודית ונחון בדצמבר 1950 על ידי הממשל ההודי לאחר שמשפחתו נהרגה בתאונת דרכים. בשחרורו הוא נבחר פה אחד לנשיא ה-NNC. פיזו

פירשו את ההסכם אחרת, לתפיסתם בתום עשר השנים יוכלו הנאגאס להיפרד לחלוטין מהודו ולהקים מדינה עצמאית שאיננה חלק מהאיחוד ההודי.

בתאריך 19 ביולי 1947, (כחודש לפני הקמת המדינה ההודית) התערב מהטמה גנדהי בסוגיה וניסה לרכך את הנאגאס ולרכוש את אמונם על מנת שיצטרפו לאיחוד, הוא פנה אליהם במילים חמות ורכות כדלקמן:

"לנאגאס יש את כל הזכות להיות עצמאיים. אנו לא רצינו לחיות תחת המשטר הבריטי וכעת הם עוזבים אותנו. אני רוצה שתרגישו שהודו שייכת לכם. אני חש שהרי הנאגאס הם שלי כמו שהם שלכם, אך אם אתם אומרים שהם לא שלי אז העניין צריך להסתיים כאן. אני מאמין באחוות אנשים, אך אני לא מאמין בכפיית איחוד. אם אתם לא מעוניינים להצטרף לאיחוד ההודי, אף אחד לא יכפה זאת עליכם."¹⁰³

הנאגאס דחו את הצעתו ואת מילותיו החמות של גנדהי. מועצת הנאגאס גיבשה מסמך כמענה לממשל ההודי, לפיו לפי הסכם הידארי הנאגאס אינם יכולים להיחשב כחלק מהאיחוד ההודי ודרשו הגדרה עצמית. המסמך נשלח בתאריך 14 באוגוסט 1947 (יום אחד לפני הכרזת העצמאות של הודו), בזו הלשון:

מילא את העמדות הבכירות של הארגון באנשיו מה-PIL וכך ביסס את השקפתו בארגון. פיזו ניהל דיונים קשים ונוקבים עם ממשל הודו בנוגע לעצמאות הנאגאס, כשההודים מצידם מתעלמים מדרישותיו ומנהלים דוח שיח עם גורמים מתונים יותר. במשאל עם שערך בשנת 1951 זכתה משנתו לרוב מוחץ של בני הנאגאס אולם הממשל ההודי התמיד בסירובו להכיר בדרישה, פיזו ארגן שביתות ומחאה בלתי אלימה, ששיאן הגיען בהחרמת הבחירות להודו ובסירוב לשלם מיסים. שביתות אלו הביאו להכנסת כוחות משטרה גדולים לשמירה על הסדר ואכיפת החוק של מדינת אסאם, לדיכוי ולהתקוממות מזוינת, בו עורב מאוחר יותר גם הצבא ההודי. בדצמבר 1956 נמלט פיזו למזרח פקיסטן (בנגלדש) משם גלה ללונדון, קיבל אזרחות בריטית והמשיך משם את תמיכתו בתנועות ההתנגדות עד מותו. Franke (2009). pp. 89-90; Horam M. (1988). **Naga Insurgency: The Last Thirty Years**. New Delhi, Cosmo Publications.p. 45; IWGIA (1986). p.25; Nirmal Nibedon (1983). **Nagaland: The Night of The Guerrillas**. New Delhi, lancers publishers. pp. 23-34, 57; Ramachandra Guha (2007). **India After Gandhi: The History of the World's Largest Democracy**. London, Pan Macmillan. pp. 269-278; Steyn Pieter (2002). **Zapuphizo: Voice of Nagas**. London. Kegan Paul International; **The Times** (29.5.56). "Naga Leader Surrender"; (17.12.58). "Naga Rebel's Stay In Pakistan Rumours Confirmed By Mr. Nehru"; (18.6.60). "Indian Rebel Leader's Flight To London";(9.12.60). "Naga Leader As A British Subject Mr. Nehru Not To Seek Extradition";(30.5.62). "Complete Powers For Nagas"; Yonuo (1984). p. 201.

¹⁰³ Mahatma Gandhi, in Bhangi Colony, new delhi on july 1947. in: Luitui & Haksar (1984). p. 9.

"הרי הנאגאס אינם יכולים להיחשב כחלק מהודו המאוחדת עד שההסכם בין ממשלת אסאם וה-NNC יבוצע, כפי שמצוין בסעיף התשיעי, "בתום תקופה זו הנאגאס יהיו חופשיים להחליט על עתידם".¹⁰⁴

אולם, מבלי להתחשב בדעתם של הנאגאס, וללא התייחסות להסכם הידארי נקבע בחוק העצמאות של הודו (Indian Independent Act 1947) שמחוז הרי הנאגאס יהיה חלק בלתי נפרד מהודו.¹⁰⁵ ההסכם על תקופת הביניים של עשר שנים לא הוזכר כלל במסמך. יתרה מכך ממשלת הודו הכריזה מ*עתה והילך שהיא אינה מכירה כלל בהגדרה עצמית (Self Determination) לנאגאס, לא בהווה ולא בעתיד, וכי תתכן רק התאמה (Adjustment) בתוך האיחוד ההודי.¹⁰⁶ כמו כן, הממשל ההודי קבע במפרט 6 בחוקתו שהנאגאס יכללו כקבוצת מיעוט בתוך מדינת אסאם.¹⁰⁷ הנאגאס שזכו לייחס מתנשא ומשפיל מנהרו והקונגרס הלאומי,¹⁰⁸ דחו את מפרט 6 בחוקה וטענו שהוא מנוגד לחלוטין להסכם הידארי. הממשל ההודי מצידו השיב שהסכם הידארי חסר כל תוקף.¹⁰⁹

מועצת הנאגאס החליטה לשלוח אולטימאטום של 30 יום (עד 6 בדצמבר 1947) לממשלת נהרו, להכיר בזכותם להגדרה עצמית לפי הסכם הידארי ולשנות את סעיף החוקה, ולא, יופסק שיתוף הפעולה והנאגאס יפרשו חד צדדית מהודו. ה-NNC הודיע למועצות שבטי הנאגאס שעד מתן התשובה יש לנקוט בשביתת עבודה, ומעקב אחר כל ההתפתחויות הפוליטיות.¹¹⁰ בראשית דצמבר הוחלט כי האולטימאטום יפוג ב 31 בדצמבר 1947, אז יפרשו הנאגאס מהאיחוד ההודי, אולם לאחר התערבותו של הידארי נדחה גם אולטימאטום זה.¹¹¹

¹⁰⁴ Yonuo (1984). pp. 176 – 177.

הנאגאס רואים בתאריך זה גם את הכרזת העצמאות של הנאגאס, כלומר הנאגאס הכריזו על עצמאותם יום אחד לפני שעשתה זאת הודו ושלחו את מכתב העצמאות למלך אנגליה. ראה:

Chasie & Sanjoy (2009). p. 4; Luitui & Haksar (1984). p. 22; Mulliik B.N. (1972). **My Years With Neharu: 1948 – 1964**. Bombay p. 297.

¹⁰⁵ Indian Independent Act 1947 In: http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1947/pdf/ukpga_19470030_en.pdf

¹⁰⁶ IWGIA (1986). p. 23.

¹⁰⁷ The Constitution Of India, sixth schedule. pp. 291-314 In:

<http://lawmin.nic.in/coi/coiason29july08.pdf>

¹⁰⁸ Franke (2009). p. 88.

¹⁰⁹ IWGIA (1986). p. 25..

¹¹⁰ Franke (2009). p. 88.

¹¹¹ באותה עת פנה אקבר הידארי אל הנאגאס והבטיח להם שהצעה חדשה תוגש לאסיפת החוקה של הודו, ותנוסח בשיתוף נציגים מהנאגאס, הידארי הבטיח שהטייטה תהיה מוכנה ב-20 לינואר 1948. שישה חודשים מאוחר יותר (22 ביוני 1948) כשהטייטה עדיין לא נכתבה הגיעה משלחת של הנאגאס אל הידארי ושאלה אותו אם ההסכמים ביניהם (הסכם הידארי וההסכם לכתיבת הטייטה) עדיין תקפים, הידארי מסר למשלחת הנאגאס התחייבות בכתב עליה חתם

ב-9 לנובמבר 1949 פנה ראש השרים של אסאם אל הנאגאס ודיווח להם שממשלת הודו מעולם לא הסכימה לקבל את הסכם הידארי. הודעה זו הכתה בתדהמה את הנאגאס ונחשבה בעיניהם כבגידה. מחנות ה-NNC היו כעת מאוחדים מאחורי הדרישה לעצמאות מיידית.¹¹² פיזו בסס את מעמדו כמנהיג הנאגאס, ונבחר למזכיר ה-NNC.

שנה לאחר מכן בדצמבר 1950 נפגש פיזו עם נהרו וחזר על ההחלטה, שהנאגאס אינם מעוניינים להיות חלק מהאיחוד ודורשים עצמאות. נהרו דחה את טענתו וטען שה-NNC מייצגים רק חלק קטן ושולי מהנאגאס (קבוצה קטנה בעלת השכלה מערבית כדבריו).¹¹³ בתגובה החליט פיזו לבצע משאל עם בהרי הנאגאס, במטרה לבדוק אם הנאגאס מעוניינים להישאר באיחוד או להיות מדינה עצמאית, וגם כדי לדחות את טענות הממשל ההודי כי ה-NNC מייצג רק מיעוט מהנאגאס. תוצאות המשאל קבעו כי 99 אחוזים מהנאגאס תומכים בעצמאות.¹¹⁴ הממצאים נשלחו לנשיא הודו ולממשלתו אשר סרבו להכיר בהן.¹¹⁵

בשנת 1952 נערכו בחירות כלליות בהודו, ה-NNC הורו על חרם טוטאלי ואנשי הנאגאס לא ניגשו להצבעה.¹¹⁶ ב-1 במרץ 1952 נערכה פגישה בין משלחת של ה-NNC בראשות פיזו לנהרו, בו איבד נהרו את קור רוחו וכעס על התנהגות הנאגאס. נהרו הטיח כלפיהם בזעם שלעולם לא יזכו במדינה

עם ראש השרים של אסאם לפיה ההסכמים ביניהם תקפים, ו"מעולם לא הוו שאלה". אקבר הידארי, נפטר בדצמבר 1948, זמן קצר לאחר חתימת ההסכם, מה שהקל על הודו להתכחש להתחייבויותיו.

Chasie & Sanjoy (2009). p. 4; Franke (2009). p. 88; Yonuo (1984). p. 177..

¹¹² Franke (2009). p. 89; Nehemia Panmei "Naga Movement and Its Ramification" In: Reisang Vashum (ed.) (1996) **Nagas At Work**. New Delhi, Naga Students' Union Delhi. p. 89.

¹¹³ Franke (2009). p. 90; Luitui & Haksar (1984). p. 24.

¹¹⁴ ב-1 בינואר 1951 הזמין פיזו את הממשל ההודי לשלוח נציגים לפקח על המשאל המתוכנן, אך זה התעלם מההזמנה. המשאל שהחל ב-16 במאי 1951 והסתיים באוגוסט אותה שנה נערך על ידי שתי תנועות נוער שהוקמו על ידי פיזו שביקרו בכל הכפריים בהרי הנאגה (לתנועות הנוער שהקים פיזו ה-NYM וה-NWS ראה הערת שוליים מס' 102). ההצבעה נעשתה על ידי טביעת אצבע הנחשבת אמינה יותר, ונועדה לדחות האשמות של זיוף. עבור פיזו וה-NNC תוצאות המשאל אישרו באופן חד משמעי כי הם זוכים לתמיכה מלאה של עמם.

Chaube (1999). p. 108; IWGIA (1986). pp. 25-26; Shibani K. Chaube (1999). **Hill Politics In North East India**. New Delhi, Orient Longman. p. 108; Yonuo (1984). p. 202; Z. A. Phizo, "A Letter to the President of India" In: Luigam & Haksar (1984).pp.57-60.

יחד עם הטענה שהמשאל נערך בכל הרי הנאגאס, מקור אחד אליו נחשפתי טוען שהמשאל נערך רק באזורים מסוימים, אולם המקור לא מציין באילו אזורים בדיוק. ראה: Chasie & Sanjoy (2009). p. 4.
¹¹⁵ בדצמבר 1951 הגיעה משלחת של ה-NNC לפגישה עם נהרו והתעמתה עתו על תוצאות המשאל. נהרו קרא לדרישתם לעצמאות אבסורדית והזהיר אותם מפני אלימות אפשרית העשויה להתחולל כתוצאה ממדיניותם.

Franke (2009). p. 91.

¹¹⁶ M. Horam (1988). **Naga Insurgency: The Last Thirty Years**. New Delhi, Cosmo Pub'. p. 50.

משלהם.¹¹⁷ ה-NNC השיבו לו כי הם נחושים להמשיך במאבקם לעצמאות, באמצעים לא אלימים.¹¹⁸ הנאגאס החלו במערכה של אי צייתנות, הם סרבו לשלם מיסים ולשרת את אנשי המנהל. משרתי הממשל עזבו את עבודתם והסטודנטים לא הופיעו בבתי הספר.¹¹⁹ ממשל אסאם ראה בפעולות הנאגאס מרד גלוי והגיב בפריסת כח מזוין גדול בתוך הריי הנאגאס, משוכנעים "שהפראים יבינו רק שפת כח".¹²⁰ תקריות הדמים לא אחרו להגיע,¹²¹ ונהרו החליט לבקר בהרי הנאגאס להתרשם מההתפתחויות.

ראשית המאבק המזוין

בתאריך 30 במרץ 1953 הגיע נהרו עם ראש ממשלת בורמה לקוהימה שבהרי הנאגאס, כדי לשאת דברים בפני נציגי מועצות שבטי הנאגאס. נציגי המועצות לא הורשו על ידי נציב מחוז הנאגאס (ממשל אסאם) להקריא לנהרו מזכר שכתבו בנוגע לדרישתם לעצמאות. הם גם הונחו לא להפנות לנהרו שאלות אלא רק להקשיב לדבריו.¹²² הנאגאס שסברו שאלו הן הנחיותיו של נהרו, התרעמו והחליטו "ללמדו לקח בנימוסין". כשנהרו ועמיתו הבורמזי הגיעו למקום המפגש, עזבו בהפגנתיות כל נציגי הנאגאס את המקום, כשהם מפנים אליהם את גבם חושפים ישבניהם ומכים באחוריהם.¹²³ נהרו המושפל רתח מזעם ונשבע שלעולם לא יבקר עוד בהרי הנאגאס – שבועה שאכן קיים.¹²⁴

¹¹⁷ התבטאותו המדויקת של נהרו: "גם אם השמים יפלו או הודו תתנפץ לרסיסים וכל הודו תצבע בדם לא אכפת לי. בין אם אהיה כאן לנושא זה או אדם אחר, לא אכפת לי. הנאגאס לעולם לא יורשו לזכות בעצמאות".

Kaka D. Iralu (2000). *Nagaland and India: The Blood and Tears*. Kohima. p. 80.

¹¹⁸ Gopal K. Bhargava, Shankarlal C. Bhatt (ed) (2006). *Land and People of Indian State and Union Territories. Nagaland*. India, kalpaz. p. 73; Yonuo (1984). p. 204.

פיזו ידע שנהרו לא יאפשר לנאגאס להפרד כיוון שהפרישה תעודד אזורים אחרים להפרד כמו הטאמילים, אולם פיזו הוסיף כי לא ניתן להשוות את הנאגאס לאזורים אחרים שכן הנאגאס מעולם לא היו חלק מהודו.

Vivek Chadha (2005). *Low Intensity Conflicts in India: an Analysis*. New Delhi, Sage Publications. p. 285.

¹¹⁹ Panmei (1996). p. 89.

¹²⁰ Nari Rustomji (1983). *Imperilled Frontiers: India's North-Eastern Borderlands*. Delhi, Oxford University Press. p. 31.

¹²¹ ב18 באוקטובר דווח כי משטרת אסאם עינתה למוות נער צעיר, הפגנות מחאה פוזרו בכח, באחת ההפגנות התחולל מאבק בין כח השיטור והמפגינים, שופטים מכובדים מהנאגאס שניסו להרגיע את הרוחות נורו ונהרגו על ידי משטרת אסאם. ראה הפניה של Franke (2009). p. 91. (לא הצלחתי לשם ידי על המקור).

¹²² Yonuo (1984). p. 204.

¹²³ Bhargava & Shankarlal (2006). p. 19; Franke (2009). p. 69; Gita Mehta (1997). *Snakes and Ladders: A View of Modern India*. London, Minerva. pp. 95-96. Nibedon (1983). p.48.

תיאור התקרית מתואר גם במספר גרסאות מרוככות יותר, ראה למשל: p. 26. (1986). p. 26. IWGIA (1986). p. 26. שם מצוין כי נהרו בוזא אך לא מצוין כיצד, או למשל: "Tribesmen's Rebuff For Mr. Nehru Kohima". *The Times* (31.3.53). שם מצוין כי קהל של שלושת אלפים איש צעקו לעברו בוז, ללא ציון העובדה כי חשפו את אחוריהם והכו בהם. מספר שנים מאוחר יותר, נטען שנהרו הסכים לפגוש את הנציגים לאחר המפגש, שם יקבל את המזכר, אולם נציגי

הנאגאס בחרו לעזוב בהפגנתיות. ראה: "Plea For Naga hill men". *The Times* (8.6.56).

¹²⁴ Chasie & Sanjoy (2009). p. 4, 9.

התקרית (המוכרת גם כתקרית קוהימה) הביאה את מושל אסאם לקבוע שיש באזור בעיית חוק וסדר. משטרת אסאם פשטה על הרי הנאגאס והשאירה אחריה חורבן והרס, כשהיא מגבה את פעולות הדיכוי בחקיקה דרקונית.¹²⁵ כתגובה לפעולות אלו הכריז פיזו ב-19 בספטמבר 1954 על הרפובליקה של נאגאלנד החופשית והקים כח מזוין שמנה כ-15 אלף לוחמים.

לוחמי הנאגאס הכניעו את כח המשטרה של אסאם, מוטטו את המנהל האזרחי והשתלטו על אזור טואסנג (Tuensang Frontier Division – TFD). כתגובה הכריז מושל אסאם על מצב חירום ב-TFD.¹²⁶ מצב החירום אפשר למושל אסאם לתגבר את כוחותיו בכח צבאי (Assam Rifles) במטרה לדכא את ההתקוממות. הכח ביצע פשעים קשים כלפי תושבי האזור שהובילו לפעולות נקם של הנאגאס.¹²⁷ בנקודה זו הפך המאבק הלא אליים של הנאגאס למרי מזוין. ב-31 בינואר 1956 הוכרז מצב חירום על כל איזור הנאגאס.

ב-22 במרץ 1956 הקימה ה-NNC את הפדרליזם הממשלתי של הנאגאס (Naga Federal Government – NFG), כוננה חוקה והכריזה על רפובליקה ריבונית.¹²⁸ נהרו ראה בפעולות הנאגאס סיכון ממשי לפרויקט בניין האומה שזה רק החל והורה לצבא ההודי לדכא את ההתקוממות. הצבא ההודי נכנס לאזור והחל בפעולות דיכוי ועונשין קשות תוך גיבוי חקיקתי המאפשר להם להיות חסינים מתביעה משפטית.¹²⁹

¹²⁵ המשטרה נקטה ביד קשה וביצעה פשעים כמו גרימות נזק לרכוש, הריסת מטעים, קילוף העצים כדי לגרום להם למות, עינויי אנשים, הטרדות מיניות ואונס נשים. המשטרה גם הוציאה צווי מאסר לשמונה מנהיגי הנאגאס שנאלצו לרדת למחתרת. ראה:

Horam (1988). p. 51; Yonuo (1984). p. 205; ¹²⁵ Luitui & Haksar (1984). p. 25.

¹²⁶ Nibedon (1983). p. 74; Panmei (1996). p. 90.

¹²⁷ ב-7 ביולי 1954 הקיף הכח הצבאי של ממשל אסאם את כפר צינגאמי (chingmei) והרג את כל תושבי הכפר נשים וזקנים וטף, למעט 31 שנפצעו. ב-15 בנובמבר 1954 הכח פשט על כפר ינגפאנג (Yingpang) והרג 60 תושבים וביניהם נשים וילדים, 12 ימים מאוחר יותר הכפר הופצץ וחוסל כליל. Luingam & Haksar (1984). pp.26-27. בבריטניה תואר המקרה בטואסנג כביצוע מעשי טרור של 500 אנשי הנאגאס כלפי המתישבים (אנשי נאגאס אחרים) ושהממשל נאלץ לשלוח כוחות לדכא את הטרור. ראה:

The Times (30.12.55). "Unrest in N.E. Assam, 40 Naga Tribesmen Killed".

כמה שנים מאוחר יותר הביא פיזו מקרה זה כדוגמא לאכזריות הבריטים, במסיבת עיתונאים בלונדון. ראה:

The Times (27.7.60). Naga Leader Complains Of – Atrocities"

¹²⁸ כדי להגן על הכרזת עצמאותם ומדינתם ממשלת הנאגאס הקימה צבא עם שלוש מפקדות: המזרח במערב ובצפון. הצבא חומש בנשק שהושאר בידיהם ממלחמת העולם השנייה, כשאזל הנשק הם השתמשו בנשק שנתפס מהצבא ההודי ומאוחר יותר דרשו מפקיסטאן וסין. ראה: IWGIA (1986). p. 29; Panmei (1996). p.91.

¹²⁹ בין פעולות הצבא היו מעצרי שווא לצורך הפחדה, ראה:

The Times (12.1.61). "Nagas Reported Arrested In Kohuma Officials Claim Intimidation"

בשנת 1957 הקימו מספר אנשי נאגאס מתונים ארגון חדש שנקרא "הועד של אנשי הנאגאס" (Naga Peoples Convention – NPC) ושיתפו פעולה עם ההודים.¹³⁰ ביולי 1960 חתמה עמם ממשלת הודו חוזה על הקמת המדינה ה-16 בהודו שתקרא NAGALAND.¹³¹ פיוז וה-NNC לא הכירו בהסכם זה והמשיכו במרידה המזוינת. באותה שנה מבקר פיוז בלונדון ומאשים את הודו בהפרת זכויות אדם ובמעשי גינוסייד על פי הגדרת האו"ם.¹³² נהרו ושר ההגנה של הודו מכחישים את האשמות שהטיח פיוז.¹³³ כדי להסית את אשמותיו של פיוז מהזירה הבינלאומית ממהרת ממשלת הודו לממש עם ה-NPC את "הסכם 16 הנקודות" (ב-1 באוגוסט 1960) המסדיר את מדינת נגאלאנד כמדינה בהודו.¹³⁴ פיוז הוקיע את ההסכם וטען ש-NPC אינו מייצג את רוב הנאגאס והמרידה נמשכת.¹³⁵

בשנת 1963 מתגבר הצבא את כוחותיו בהרי הנאגאס לאחר הפסדו במערכה מול סין. כנגד הנאגאס עומד כעת צבא הנחוש להרים לחייליו את המורל ולחסל את ההתנגדות. הצבא משתמש כנגד מורדי הנאגאס בעוצמה רבה יותר ובנשק חדיש. פיוז דורש הפסקת-אש אך הממשל שמצליח להכות אנושות בכיסי ההתנגדות מסרב להצעה.¹³⁶ בשנת 1964 מוכרזת הפסקת אש, לאחריה הלחימה נמשכת בעצימות נמוכה עד שהסתיימה בשנת 1997.¹³⁷

¹³⁰ על ראשית הפיצול ב-NNC ראה :

The Times (15.5.56). "Split in Naga Rebel Ranks I Council Dissolved"

¹³¹ Franke (2009). p. 73. **The Sixteen Point Agreement**. In: IWGIA (1986). pp. 205 – 210.

¹³² Franke (2009). p. 76; **India Today** (2.7.2007). "Rebel Face Angami Zapu Phizo" In: <http://www.indiatoday.com/itoday/20070702/60-58to62.html>; **The Times** (27.6.60). "Charges By Naga Leader 'Hostilities Renewe' By India" **The Times** (27.7.60). "Naga Leader Complains Of – Atrocities" ניסיונותי לאתר את הביטוי המדויק שאמר פיוז בנוגע לגינוסייד לא צלחו, אולם השתכנעתי שאכן נאמרו שכן שני מקורות שונים ומהימנים (העיתון הודו היום ופרי פראנק המצוטטים בהערה זו) טוענים שפיוז אכן טען טענה זו.

¹³³ **The Times** (25.6.60). "Mr. Nehru Defends Royal Visit Talk Of Inconsistency 'Absurd'"; (5.8.60). "Naga Charges Denied By Mr. Nehru Safe Conduct For Leader Refused"; "Murder Allegation Repudiated"

¹³⁴ **The Times** (27.7.60). "Tribesmen In Delhi .For Talks"

אוטונומיה מלאה ניתנה למדינת נאגאלאנד בשנת 1962, ומוכרת כמדינה ה-16 של הודו ב-1963. ראה :

The Times (29.8.62). "Autonomy For The Nagas"; (2.12.63). "Nagaland Now 16th State Of India"

לתוכן **הסכם 16 הנקודות** ראה :

IWGIA (1986). pp. 205 – 210; Vashum Reisang (2000). *Nagas Rightd to Self Determination: An Anthropological - Historical Perspective*. New Delhi, Mittal Publications. pp. 198-201

¹³⁵ IWGIA (1986). p. 71; **The Times** (1.8.60). "Mr. Phizo's Struggle To Go On"; (23.11.60). "Nagas Renew Guerrilla Campaign Escape Route Into Burma"; (24.3.62). "Indian Pressure On Naga Rebels 56 Killed, 775 Arrested In Six Months"; (3.12.62). "Naga Leader Murdered"

¹³⁶ **The Times** (11.4.63). "Indians Reject Naga Offer Of Truce"

הממשל נהנה באותה תקופה מתמיכת התקשורת בסוגיית הנאגאס והעיתונות קוראת לאי רחמים כלפי הנאגאס.

Franke (2009). p. 79

¹³⁷ Franke (2009). p. 102; IWGIA (1986). p. 114; **The Times** (3.1.64). "Naga Rebel Leader To Visit India"

להסכם הפסקת האש 1964 בין הממשל ההודי לנאגאס ראה : IWGIA (1986). pp. 202 – 204.

החקיקה

בפעולות המשטר כנגד הנאגאס הופרו על ידי המדינה ההודית הדמוקרטית זכויות אדם בסיסיות ונעשו פשעים קשים ומכוונים כנגד אזרחיה, במטרה לדכא את רצונם להתנתק מהאיחוד ולהקים מדינה עצמאית. פעולות אלה התאפשרו בין היתר נוכח חקיקה מיוחדת במדינות ובבית הנבחרים.

כשהחלו הפרות הסדר בהרי הנאגאס טענו נציגי הפרלנמט בהודו כי "מצב בלתי רגיל דורש תגובה לא רגילה", ולכן יש לחוקק חוקים מיוחדים כדי להעניק לכח המזוין כלים לפעול.¹³⁸ במקרה הנאגאס נקט הממשל באופן מיידי בעצמה צבאית מלאה, בסיוע המשטרה המקומית ובחקיקה מיוחדת כדי למגר את המרידה.¹³⁹ אולם אם נבחן היטב את המצב, נראה כי מקרי מרידה דומים שאירעו בדרום המדינה, נפתרו ללא שימוש בכח מזוין וללא חקיקה מיוחדת.¹⁴⁰ עובדה זו, די בה כדי להבחין ביחס השונה לו זכו אזרחי הנאגאס מהממשל המרכזי.

המשטר ההודי חטא כלפי הנאגאס, והתנהג כלפיהם בהתנשאות וברשעות בדיוק כפי שהקולוניאליזם הבריטי התנהג כלפי ההודים לפני הקמת המדינה. החקיקה בוצעה בשלבים, כשכל חוק דרקוני מקודמו.

חוק שמירת הסדר הציבור של המחוזות העצמאיים - 1953

ראשית החקיקה כנגד הנאגאס החלה חודשיים לאחר תקרית קוהימה. מושל אסאם, האמון על הסדר בהרי הנאגאס, קבע כי במקום קיימת בעיית חוק וסדר וחוקק ב-26 במאי 1953 את "חוק שמירת הסדר הציבורי של המחוזות העצמאיים" (Public-Order Act 1953 - Autonomous Districts).¹⁴¹ החוק היה תוצר של ההשבתות והמחאות הבלתי אלימות של הנאגאס, וכמובן

¹³⁸ דברי השר לבטחון הפנים Shri Govind Ballabh בעת הדיונים על החוק: Chasie & Sanjoy (2009). p.7.

¹³⁹ Chasie & Sanjoy (2009). Summary.

¹⁴⁰ לדוגמה מרד הקומוניסטים בשנים 1946 – 1951 בטלנגאנה (Telangana), מוכר כיום כאזור Andhra Pradesh שבדרום מזרח הודו. ומרד התנועה הלאומית של הטאמילים (DMK) בדרום הודו. להרחבה ראה: Bhuyan Dasarathi (2007). **Role of Regional Political Parties in India**. New Delhi, Mittal Publication. p. 53 – 64; P. Sundarayya (2006). **Telangana People's Struggle and its Lessons**. New Delhi, Foundation Books. (First Published 1972). p. 19 – 83.

¹⁴¹ הקביעה שבמקום יש בעיית חוק וסדר, אפשרה את החקיקה שהיא אזרחית בבסיסה, כלומר חוק לכוחות הממשל והמשטרה של אסאם. חוק זה אינו מאפשר הכנסת צבא או כוחות של הממשל המרכזי.

ביזויו של נהרו. החוק נטל את סמכויות הניהול העצמי של הנאגאס מידם והעבירו לממשל אסאם.¹⁴²

החוק קובע בין השאר כי :

- קצין או פקיד או המוציא לפועל, רשאים על פי דעתם האישית לאסור תנועה, חברות או התאחדות אם הדבר דרוש לדעתם למטרה של שלום הציבור. המוסמכים נדרשים להודיע על האיסור מבלי לספק הסבר או הוכחה.¹⁴³

- קצין או פקיד רשאים לאסוף ולאגד את התושבים אם לדעתם הדבר נדרש.

- מפקח משנה של משטרה (דרגת הקצונה הזוטרר ביותר) רשאי לעצור אדם ללא צו על בסיס חשד שעבר עבירה.

- לא ניתן לתבוע עבור מעשה שנעשה תחת חוק זה.¹⁴⁴

חוק זה ביטל את המועצות והחברות של הנאגאס, באופן שרירותי, על בסיס רמת חשד נמוכה מאוד.¹⁴⁵ לראשונה נחקק חוק המאפשר הגנה משפטית מלאה לכח המזוין, כלומר מהנאגאס נשללת הזכות הבסיסית והחוקתית של אזרחים במדינה דמוקרטית לבקש התערבות שיפוטית. חשוב להדגיש כי החוק תקף רק במקום שהכריזו המושל שקיימת בו בעיית חוק וסדר, כלומר החוק תקף רק בהרי הנאגאס!¹⁴⁶

חוק האזורים המערערים באסאם - 1955

בדצמבר 1955 הבין מושל אסאם כי הוא זקוק לחקיקה נוספת, כדי להקנות סמכויות נוספות בידי כח השיטור המתמודד עם הנאגאס. המושל חוקק את "חוק האזורים המערערים באסאם"¹⁴⁷ (The Assam Disturbed Areas Act 1955) שנכנס לתוקף ב-1 בינואר 1956.¹⁴⁷

¹⁴² Chasie & Sanjoy (2009). pp. 9 – 10.

¹⁴³ Ibid. p. 9.

¹⁴⁴ Ibid. p. 10.

¹⁴⁵ **חשד**: רמת ודאות נמוכה מאוד המתבססת על דעתו הסובייקטיבית של הקצין. במעצר ללא צו במדינות הדמוקרטיות (גם בהודו), החוק הפלילי דורש רמת חשד כמעט ודאית שנקרא: יסוד סביר להניח, המתבססת על דעה אובייקטיבית. כלומר שאדם אחר באותה סיטואציה יגיע למסקנה זהה.

¹⁴⁶ שנים מאוחר יותר הוכרזו בעיות חוק וסדר במספר מקומות נוספים בצפון והחוק הוחלל גם שם, עד 1990 נשלטו בעזרת חוקים אלה חמש מדינות בצפון. ראה :

Chasie & Sanjoy (2009). p. 9

¹⁴⁷ חוק זה חידש חוק מ-1947 כשמושל הודו התמודד עם האלימות הציבורית באזור בנגאל, אסאם ודלהי, וכדי להתמודד עם הבעיה ההינדו-מוסלמית בהודו לפני ההפרדות מפקיסטאן. Ibid

חוק זה קובע כי :

- א. ממשל אסאם רשאי להכריז על כל אזור כ"אזור מעורער" (Disturbed Area).¹⁴⁸
- ב. שופט שלום, קצין משטרה מדרגת מפקח משנה¹⁴⁹ או סמל משטרה (Havaldar) רשאים להשתמש בכח או לירות למוות באדם, אם הוא סבור שצעד זה נדרש להשליט סדר ציבורי.
- ג. למנוע הליך חוקי כנגד אדם הפועל תחת חוק זה.¹⁵⁰

חוק זה כמו קודמו הנו חוק לגופים האזרחיים של מדינת אסאם. אולם המחוקק אפשר לממשל אסאם לקבוע שטחים בעייתיים שם ניתן להשתמש בסמכויות רחבות יותר מהחוק הקודם. לראשונה החוק מתיר ליטול חיי אדם ללא שפיטה או ללא בקרה של גוף נוסף או אחר, כמתחייב במשטר דמוקרטי. אדרבא, בר הסמכות הוא גם העד, גם השופט, וגם התליין ומבלי שניתן לערער על החלטתו!!! כל שנדרש הוא שהמוסמך יהיה סבור סובייקטיבית שהצעד יהיה דרוש להשלטת סדר. גם בחוק זה נשללת הזכות הבסיסית והחוקתית לבקש התערבות שיפוטית. חשוב לציין שהחוק תקף רק בהרי הנאגאס, שכן הרי הנאגאס הוכרזו על ידי המושל כ"אזור מעורער".

חוק הסמכויות המיוחדים לכוחות המזוינים - 1958

פחות משנתיים נחקק "חוק הסמכויות המיוחדים לכוחות המזוינים" (The Armed Forces Special Power Act 1958 - AFSPA) שהנו החוק השנוי ביותר במחלוקת מכל החוקים שנחקקו בנושא הנאגאס. החוק הנו הדרקוני ביותר ומרחיק לכת בסמכויות הניתנות לכוחות החמושים. חוק זה הוא לא חוקתי בעליל ששולל זכויות יסוד של אזרח ואדם.

להלן עיקרי החוק:¹⁵¹

¹⁴⁸ להכרזה זו קיימת משמעות רבה, שכן רק באזור המוכרז כמעורער ניתן לממש סעיפי חוק ספציפיים. יש לציין כי רק המדינה (ולא הממשל המרכזי) רשאים להכריז על "אזור מעורער".
¹⁴⁹ דרגת הקצונה הזוטררה ביותר במשטרה.

¹⁵⁰ Chasie & Sanjoy (2009). p. 11.

¹⁵¹ Sharma U. Sharma. S. K. (2006). **Document on North-East India: Assam 1936-1957**. (Vol 4) New Delhi, Mittal Publication. pp. 67-90; **The Armed Forces (Special Powers) Act, 1958**. In: http://www.mha.nic.in/pdfs/armed_forces_special_powers_act1958.pdf

4. **סמכויות מיוחדות לכוחות המזוינים** – כל קצין, נגד בכיר, נגד וכל בעל דרגה זהה בכוחות המזוינים (בעצם כל חייל או שוטר ב.מ). רשאי ב"אזור המעורער":
א. אם לדעתו נדרש לבצע לשם הסדר הציבורי ולאחר מתן אזהרה אם הוא רואה בכך צורך, לירות או להשתמש בכח אחר, ואף לגרום למוות, כלפי כל אדם אם הוא עובר עבירה או פקודה. לאסור התאגדות של חמישה אנשים ומעלה או לשאת נשק או תחמושת או חומר נפץ.

בסעיף זה קיים שינוי מהותי מהחוקים הקודמים, אם קודם נדרש שופט, קצין או סמל בכיר, שמעצם תפקידם הם בעלי הכשרה נאותה, בעלי שיקול דעת רב, ולרוב בעלי השכלה. החוק הנוכחי מתיר לכל חייל או שוטר גם לזוטר ביותר להטיל סנקציות שונות, להשתמש בכל כח ואף לשלול חיי אדם על פי דעתו שלו, וללא קשר לתפקידו ומעמדו.¹⁵²
החוק מתיר סנקציה זו כלפי כל חשוד בעבירה, ללא קשר לחומרת העבירה או מסוכנותה. כל שנדרש היא סיסמה כללית וערטילאית של "לשם הסדר הציבורי".

ב. אם לדעתו נדרש, להרוס מאגרי נשק, עמדות ומחסות, משם מתבצעות או עשויות להתבצע מתקפות או כל מבנה העשוי לשמש כמקום אימונים לכנופיות המורדים או עבריינים.

בסעיף זה שוב קיים המושג לדעתו, דעתו היא סובייקטיבית שאינה נסמכת על ראיות ואינה ניתנת לערעור. די שהמוסמך חושב ללא כל תימוכין ראיתים שמקום מסוים עשוי לשמש כאמור בסעיף, הוא רשאי לפגוע ברכושו של האדם.

ג. לבצע מעצר ללא צו של אדם המבצע עבירה או עשוי לבצע עבירה ולהשתמש בכל כח נדרש כדי לבצע את המעצר.

ד. כניסה וחיפוש ללא צו בכל מקום ולבצע כל מעצר שנראה נחוץ ולשחרר כל אדם שנמצא מוחזק או עצור שלא כדין במקום כזה או לתפוס כל רכוש שנחשד באופן סביר להיות גנוב

¹⁵² החוק הפלילי דורש "שימוש בכח סביר" לביצוע מעצר או הדיפת סכנה קרובה. כלומר שהכח המופעל יהיה שקול והכרחי. להבנתו, חוק זה מאפשר הפעלת כל כח כלומר גם כח בלתי סביר ובלתי מרוסן, ואף ליטול חיי אדם על ידי דעה סובייקטיבית.

וכל תחמושת נשק או חומרי חבלה שמוחזקת באופן לא חוקי במקום כזה - ולביצוע תכלית זו יהא רשאי להשתמש בכל כוח שימצא לנכון.

סעיפים אלה שוללים זכויות יסוד בסיסיות של האדם לחופש ולפרטיות. המיוחד בסעיפים אלה הוא שניתן לבצע מעצר של אדם שטרם ביצע עבירה, כלומר לעצור ולחפש אצל אדם שיש חשד שהוא עשוי לבצע עבירה. הסעיף לא מבקש ראיות או תימוכין לחשד זה. תחת חשד זה ניתן להיכנס לכל חצר ולהשתמש בכל כח שנמצא לנכון. במשטרים דמוקרטים הסמכות להיכנס לחצרים ללא צו מוגבלים ביותר ונבחנים בקפידה על ידי מערכת המשפט. זאת על מנת לשמור על הזכויות הבסיסיות לפרטיות ולחופש. סעיפים אלה רומסים בגסות זכויות אלה.

6. **הגנה לאדם המשתמש בחוק זה** – לא יתבע אדם, או ינקטו כנגדו הליכים משפטיים, מלבד סנקציות של הממשל המרכזי, כלפי כל אדם שהשתמש או התכוון להשתמש בחוק זה.

חוק זה כמו קודמיו, מאפשר חסינות מלאה לבר הסמכות מפני תביעות פליליות. גם בחוק זה נשללת מהקרבות הזכות הבסיסית והחוקתית לבקש התערבות שיפוטית. פניות שהוגשו לבתי המשפט נדחו בטענה שאין לבית המשפט סמכות לדון בהם.

להוסיף, כי חוק זה מהווה נקודת מפנה במדיניות הממשל המרכזי. שכן בשונה מקודמיו החוק מאפשר לכח המזוין של המדינה (כלומר לצבא) להתערב בנושאים פוליטיים, בכל מקום המוכרז כ"אזור מעורר".

החוק עורר דיונים נוקבים בפרלמנט ההודי, היות וכפי שהראיתי מדובר בחוק דרקוני מאוד ואנטי דמוקרטי בעליל. החקיקה מעניקה סמכויות נרחבות (לרבות הרג) לכח לחימה זוטר על בסיס חשד בלבד ומבלי שניתן להעמיד את החייל לדין, גם אם שגה.¹⁵³ יחד עם זאת נדרשו לפרלמנט רק שעות בודדות לאשרו.¹⁵⁴ חשוב לציין ולהזכיר שוב שהחוק נחקק כנגד אזרחי המדינה!!!, וכמו קודמיו חל רק באזור הנאגאס.

¹⁵³ Chasie & Sanjoy (2009). p. 7; United Nations (19.10.2005). "Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women". pp. 8 – 9. In: <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw36/India2-3E.pdf>

¹⁵⁴ בהצבעה על החוק היו דיונים נוקבים בין הממשלה שהיתה נחרצת מאוד לחיוניותו של החוק, לבין מספר חברי פרלמנט (בעיקר ממניפור) שראו את הסכנה הגלומה בו. , נהרו טען כי אלה אמצעים נורמאליים של כל מדינה

לאחר הקמתה של מדינת נאגאלאנד (1.1.1960) נחקק על ידי הממשל המרכזי חוק נוסף בשם: "תקנות ביטחון נאגאלאנד" (Nagaland Security Regulation Act 1961) המעניק סמכויות מרחיקות לכת לכח האזרחי במדינה. החוק קובע כי:

המשטרה או הרשויות האזרחיות רשאים:

- א. להשתמש בכח ואף לגרום למוות אם שוטר חושד שאדם עשוי לבצע ביזה בזמן פרעות.
- ב. להשתלט על בתי עסק, כלי הרכב וכל מוצר רכוש או סחורה ולהחרים.
- ג. לגרש אדם מאדמתו ולהפקיע את רכושו.
- ד. להעתיק כפר ממקום הקבע שלו למקום אחר.
- ה. לבתי המשפט אין סמכות להתערב בתהליכים אלה.¹⁵⁵

"חוק הסמכויות המיוחדים לכוחות המזוינים 1958" ו"תקנות ביטחון נאגאלאנד" הם חוקים שעדיין לא בוטלו וקיימים עד היום בהודו. חוקים אלו הורחבו בשנת 1980 לאזורים נוספים בהודו. בשנת 1972 ארע תקדים חקיקתי נוסף והוא הרחבת הסמכות להכריז על מקום כ"אזור מעורער" גם לממשל המרכזי (המוסמכים להכריז על אזור מעורער היו המדינות בלבד). משנה זו הממשל המרכזי הוסמך להכריז על מקום כ"אזור מעורער" גם אם המדינה התנגדה לכך!¹⁵⁶

החוקים שציינתי שימשו כעלי תאנה להכשרת מעשי הפשע שבצעה ממשלת הודו באזור הנאגאס! אמנם מדובר בחקיקה כשרה שעברה בבית נבחרים תוך פולמוס נוקב בין המצדדים למתנגדים, אך לדעתי הממשל המרכזי סמך על כוחו הפוליטי בפרלמנט ונטל לעצמו סמכות יתר בדרך הדמוקרטית.

המתגוננת מפני הפשיזם והשר לבטחון הפנים Shri Govind Ballabh טען שמספר חלקים מוטים בנאגאס היו מעורבים בהצתות, רצח, ביזה ושווד ושנדרשים אמצעים מיוחדים ואפקטיביים להגן על האנשים באזור. המתנגדים לחוק טענו כי הוא מיותר ולא חוקי, וגם העבירו ביקורת על משכו הארוך ועל האפשרות שהצבא יאבד שליטה. Chasie & Sanjoy (2009). p. 7; Franke (2009). p. 75; Sioux proverb (22.5.2008) "AFSPA: 50 years of Human Rights violation". **The Morung Express**.

¹⁵⁵ Chasie & Sanjoy (2009). pp. 11 – 12.

¹⁵⁶ מדינת נאגאלאנד וטריפורה ביקשו להסיר את ההכרזה "אזור מעורער" ממדינתם, אולם לאחר הסרת ההכרזה, הממשל המרכזי הטילו מחדש. כל שנדרש מהממשל המרכזי הוא להאריך את התוקף של ההכרזה לפני שהוא פג, אף אם המדינה אינה מעוניינת בכך, היא לא נשאלת כלל. ראה: Ibid

הממשל הצליח להכשיר את החוקים מבחינה מוסרית כאשר נימק את חשיבותם לשמירת הסדר, ונמנע מלהציג את החלתם כלפי סוג של אכלוסיה אלה כלפי אזור בעייתי. אולם בפועל החוקים נועדו לאנשי הנאגאס, ופגעו גם בחפים מפשע.¹⁵⁷

בחסות חוקים אלה בצעה הודו בהרי הנאגאס מעשי פשע שכוננו על ידי פיזו מעשי ג'ינוסייד.¹⁵⁸ חשוב לציין כי בעת האחרונה יותר ויותר קולות של חוקרי האזור וארגוני זכויות אדם מכנים את האירועים כג'ינוסייד!¹⁵⁹ העולם לעומת זאת עדיין לא נותן דעתו לכך ומותיר את האמרות הללו דוממים.

בחלק הבא אביא עדויות מהפעולות שנעשו כנגד הנאגאס כדי לבחון אם יש אמת בטענות שאכן מדובר בג'ינוסייד, או שמדובר בפשעים שאינם נכללים בקטגוריה זו.

פעולות הפשע וההשמדה כנגד הנאגאס

ראשית פעולות הדיכוי של הממשל ההודי כנגד הנאגאס, החלו בשנת 1953 לאחר תקרית קוהימה באמצעות הכוחות האזרחיים של מדינת אסאם. פעולות אלה נחלו כישלון בשל עמידתם העיקשת של לוחמי הנאגאס מול הכוחות האזרחיים שלא הוכשרו או צוידו דיו למשימות לחימה. כישלון זה הוביל לעירובו של הצבא ההודי שהצליח בשנת 1964 לכפות על הנאגאס הפסקת אש ולהביא להקמתה של מדינת נאגאלאנד. למרות המעורבות הצבאית והקמת המדינה, ממשיכים להתקיים בהרי הנאגאס עד היום כיסי התנגדות, הדורשים את הקמתה של מדינת הנאגאליים.¹⁶⁰

¹⁵⁷ עמדתה הקבועה של הממשלה ההודית הייתה כי הפעולות שנקטו כנגד הנאגאס היו כלפי מיעוט מתקומם בנאגאס, ולא כלפי כל הנאגאס. מיעוט זה הטיל טרור על הכפרים והמתיישבים בהרי הנאגאס שצידדו באיחוד עם הודו. ראה:

The Times (24.8.56). "Naga Campaign Criticized Mr. Nehru Defends His Policy"; (12.10.56). "Naga Hills Rebellion Nearly Defeated Secrecy In Spite Of Optimism"; (28.10.58). "Rebellion In The Jungle Hills"

¹⁵⁸ על אמרתו של פיזו ראה הערה 131.

¹⁵⁹ ארגוני זכויות אדם וחוקרי האזור מרבים להשתמש בביטוי ג'ינוסייד למעשים שמבצעת הודו כלפי הנאגאס. ראה: Dan Wooding (6.7.2007). "Nagaland Has Friends on Capitol Hill For Their Cause". In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=5; Frans Welman (2005). **Enter the Forbidden Land: The Quest for Nagalim**. Baltimore, PublishAmerica; Gopal K. Bhargava, Shankarlal C. Bhatt (ed) (2006). **Land and People of Indian State and Union Territories. Nagaland, India, kalpaz**. p. 18, 73; I. A. Pansohta (3.2.2009) "Real Face of Indian Democracy and Naga Insurgency" In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=97&Itemid=5; IWGIA – International Work Group for Indigenous Affairs (1986). **The Naga Nation And It's Struggle Against Genocide: A Report**. Copenhagen; Marcus Franke (2009). **War and Nationalism in South Asia: The Indian State and the Nagas**. New York, Routledge. p. 4.

¹⁶⁰ מדינה שתכלול את כל תושבי הנאגאס מכל שטחי האזור, כלומר גם את אלה שבמינמר וסין.

פעולות הלחימה של הצבא והמשטרה ההודית הביא למותם של יותר מ-200 אלף אנשי נאגאס.¹⁶¹ נתונים אלה אינם מוחלטים וקיימות גרסאות שונות בין הנאגאס לממשל ההודי. בדו"ח של ארגון זכויות האדם מצוין למשל כי משנת 1956 נהרגו למעלה מ-100 אלף אנשי נאגאס.¹⁶² מקורות אחרים מדווחים על פגיעה ב-300 אלף אנשי נאגאס.¹⁶³ כל הכותבים מבססים את הנתונים על הערכה ולא נתון פורמאלי והם גם אינם תוחמים את הנתונים לתקופה מסוימת. יש הגורסים כי בעיה זו נובעת מהעדר תיעוד מצד הנאגאס ובניסיונות הממשל לטשטש את המעשים.¹⁶⁴ לכמות המדויקת של הרוגי הנאגאס קיימת חשיבות רבה ביותר, ראשית בתחום המוסרי כחובתנו כלפי ההרוגים ושנית כחוקרים המבקשים להתבסס על עובדות מוצקות. יחד עם זאת הנתון המדויק אינו משמעותי דיו לעבודה זו, שכן הגיוסייד אינו נמדד על פי כמות ההרוגים, אלא על פי הכוונה והשיטה בו הוא מתבצע.¹⁶⁵ אין מחלוקת כי כמות ההרוגים והנפגעים בקרב הנאגאס הוא גבוה מאוד ומעורר תהיות.

פעולות הפשע וההשמדה שנקט הממשל ההודי כנגד הנאגאס, בוצעו במטרה לדכא את דרישת העצמאות של הנאגאס. פעולות אלה, שבוצעו תחת הגנת וחסות החוקים המיוחדים ובשם האחדות ההודית כללו שריפת כפרים, הרס יבולים, שדות ותבואה, עינויים, הוצאות להורג, ירי לא מוצדק, אונס, ביזה, מעצרי וחיפושי שווא, מחנות ריכוז, הגליה, הרעבה, הטלות מום ואף

¹⁶¹ Gopal & Shankarlal (ed) (2006). pp. 18 – 19.

לנתון זה מצאתי תימוכין במקור נוסף

The Naga International Support Center (NISC) In: <http://www.nagalim.nl/naga/index-2.html>

¹⁶² IWGIA (1986). p. 114.

¹⁶³ מקור אחד טוען כי בשישים השנים האחרונות נהרגו 300,000 אנשי נאגאס. ראה:

Daniel Pipes (23.3.2009). "Hindus Burning Christians Alive And The Naga Genocide". In: <http://www.danielpipes.org/comments/152628>

גם ד"ר וולמן טוען במכתב אישי שכתב לי שאנשי הנאגאס סבלו מ-300,000 אבידות בנפש, כאשר רוב האבידות הנם אזרחים. וולמן מבהיר כי מדובר בהערכה המבוססת על עדויות שנאספו מקרבנות הנאגאס. וולמן אינו מפרט כמה אנשי נאגאס נהרגו בתקופה בה עוסקת עבודה זו, וטוען כי כמות ההרוגים היא עד ימינו אנו.

Frans Welman (8.11.2010) personal communication by Email.

לעומתם, ארגון הנאגאס בארצות הברית טוענים כי בסה"כ כ-300,000 אנשי נאגאס נפגעו מפשעי הצבא ההודי שכללו עינויים שונים, אונס נשים והרג. ראה:

Dan Wooding (6.7.2007). "Nagaland Has Friends on Capitol Hill For Their Cause". In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=5;

Grace Collins (5.6.2010) "A Call to Action to Ensure Naga Right" In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=112&Itemid=5

Grace Collins (2005). **Goodwill Missions Team Report - Unofficial White Paper Report of the Fact Finding Mission to Nagalim (16-25 May 2005)** p. 2, In:

<http://www.nagalim.us/downloads/Nagaland-WhitePaper.pdf>

¹⁶⁴ Franke (2009). p. 83; IWGIA (1986). p. 72; M. Horam (1988). **Naga Insurgency: The Last Thirty Years**. New Delhi. Cosmo Publications. p. 55.

כשהצבא ההודי נכנס להרי הנאגאס הממשל אסר את הכניסה לתקשורת, ומנע גישה למקום: Franke (2009). p. 73. תיאור מצוין של הקושי להיכנס לאזור הנאגאס, והמגבלות שמטיל הממשל ההודי בגישה למקום, ראה:

Frans Welman (2005). **Enter the Forbidden Land: The Quest for Nagalim**. Baltimore, PublishAmerica.

¹⁶⁵ יאיר אורון (2006). **ג'נוסייד, מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמודים 38 – 39.**

הפצצות של כפרים ממטוסים.¹⁶⁶ בפרק זה אביא שלושה מקורות שונים המתעדים את פעולות הצבא ההודי: דו"ח של זכויות אדם, יומן כפר ועדות אישית של אדם בודד. לכל מקור קיימים יתרונות וחסרונות הנוגעים לעבודה זו – בהם אגע בעת הצגתם. שלושת המקורות יחד מצליחים להביא תמונה ברורה על שהתרחש באזור הנאגאס.

מקור 1 - דוח זכויות האדם.

בשנת 1986 פרסם ארגון זכויות אדם בשם: International Work Group for Indigenous Affairs דו"ח על אומת הנאגאס. הדו"ח שנושא את השם: The Naga Nation And It's

Struggle Against Genocide זועק בכותרתו: שימו לב! הנאגאס עוברים גינוסייד!!!

הדו"ח מביא עדויות ותיאורים קשים של רדיפת הנאגאס על ידי המשטר ההודי, שמשמש בכוח האזרחי והצבאי כדי לדכא את הדרישה לעצמאות של הנאגאס. הדו"ח מתייחס באריכות לתקופה בה עוסקת עבודה זו, וממשיך להביא מקרים לפגיעה בזכויות האדם גם מהעת האחרונה.¹⁶⁷ לפי הדו"ח בתקופה שבין 1953 עד 1964 סבלו הנאגאס מרדיפות קשות ומהתאכזרות המשטר שהתבטא בהוצאות להורג ללא משפט של גברים שנחשדו במרידה, בעינויים קשים של גברים ונשים, ובאונס שיטתי של נשים. הדו"ח מפרט על מקרים רבים של שריפת כפרים, הרס מטעים, מעשי ביזה, הגליה, עבודות כפייה וריכוז אוכלוסייה במחנות ריכוז בתנאים תת אנושיים.

להלן מספר קטעים מהדו"ח המתארים את המקרים:

"בהיסטוריית הכיבוש של הרי הנאגאס על ידי הצבא ההודי, קיימים אין ספור מקרים של הרג, אונס, שריפת כפרים, עינויים והשפלה. ממשלת אסאם ולאחריה הצבא ההודי, כפו עבודות כפייה על אנשי הנאגאס. הכפריים אולצו לשאת מטענים כבדים לאורך 100 ק"מ, וכאשר הם התמוטטו או לא יכלו ללכת הם הולקו וחלקם נורו למוות.

¹⁶⁶ Gopal K. Bhargava, Shankarlal C. Bhatt (ed) (2006). **Land and People of Indian State and Union Territories. Nagaland.** India, kalpaz, pp. 18 – 19; Pan-Tribal Confederacy of Indigenous Tribal Nations (1997). "Naga People And Their Homeland" In: <http://www.pantribalconfederacy.com/pdf/naga.pdf>

¹⁶⁷ הדוח מציג כמעט לכל אורכו מעשי אונס, ורצח נוספים שאירעו לאחר התקופה הנדונה בעבודה, למרות שכיחותם הגבוהה וחומרתם, מדובר באירועים בודדים שאינם זהים בעוצמה ותדירותם לשנים בהן עוסקת עבודה זו. הדו"ח לדוגמא מציג רשימה של 132 אנשי נאגאס שעברו עינויים על ידי הצבא ההודי בין ה-3.11.1984 ועד ה-7.11.1984 כחוכחה להמשך הדיכוי. הרשימה מחולקת לגיל, מקצוע וישוב. ראה: IWGIA (1986). pp. 192 – 196.

נשים אולצו לחפור תעלות, לבנות בונקרים, לשאוב מים ודלק עבור הצבא. כפרים נשרפו מספר פעמים ואנשיהם קובצו למחנות ריכוז. אלה שנחשדו שקרוביהם חברים בתנועת ההתנגדות, הופרדו עם ילדיהם מהיתר והורעבו למוות. לאנשים במחנות אלה ניתן מעט מאוד מזון והם לא יכלו לעבד את אדמתם. לאחר ששוחררו כעבור שנתיים שלוש, הם היו כה רפים הסובלים מתת תזונה שהם מתו בדרכם לכפר.¹⁶⁸

”סנגיולה (Shangyola) מהכפר פאורי (Paorei village) בת 21 אם לשני ילדים, מתארת את חווייתה: בבוקר ה-5 למרץ נכנס חייל (Sepoy) לבקתה שלי. הוא הקפיד להראות לי את המקל שלו. הייתי לבדי בבית. הוא משך בלחיי ואני צעקתי מכאב. אחזתי בפחד בתינוק שלי וניסיתי לברוח. הוא משך בשערות ראשי, הכה אותי עם המקל שלו ומשך לי בבגד (Lungi). רעדתי מפחד. אחזתי בבגד שלי ביד אחת ובתינוק ביד שנייה, רצתי מחוץ לבית והגעתי לחצר שם נאספו שאר תושבי הכפר. הראייה שלי התערפלה. הנשים צעקו כי שמעו את זעקות הגברים שעונו במכות חשמל בבית הסמוך.”¹⁶⁹

”במהלך המלחמה היו מקרים רבים של הרג לא שיפוטיים (Extra-Judicial), בכפר צ'קאשנג (Chakashang Villages) הועמדו בשורה קבוצות של 60 אנשים, בעיקר גברים וילדים ונורו למוות.”¹⁷⁰

”דזוביו (Dzuviu) הקשישה מקוהימה מתארת בדמעות כיצד התעללו בנערה מאזור לוטה (Lotha). הנערה נאנסה ונתלתה במהופך לאחר שהחדירו לה מקל באיבריה המוצנעים. ידיה ורגליה נכרתו וגופה חסר הגפיים (trunk) עבר התעללות מינית. כל זה נעשה לפני כל אנשי הכפר שנאספו על ידי הצבא ההודי. מעשה חייתי זה דומה למקרה אחר בו אישה בהריון נורתה ברגליה ונגררה על ידי חבל שנכרך סביב צווארה. בתהליך זה העובר יצא החוצה והם הניחו אותו בפיה.”¹⁷¹

¹⁶⁸ Ibid. pp. 153 – 154.

¹⁶⁹ Ibid. p. 164.

¹⁷⁰ Ibid. p. 121.

¹⁷¹ Ibid. p. 152.

”בשנת 1962 בכפר מטיקרו (Metikhru) אסף הצבא ההודי 12 גברים בוגרים ולאחר שעינה אותם במשך שעות לקח אותם לבקתת הציף ושם נערפו ראשיהם בזה אחר זה. אחד מהם ששרד עם פציעות קשות מאוד הצליח להגיע לקצה הכפר אך הצבא עקב אחריו ושרף אותו למוות. נשות הכפר גורשו והכפר נשרף עד היסוד.”¹⁷²

הדו”ח ממשיך להביא תיאורים נוספים קשים לקריאה. יתרונו של הדו”ח הוא בשפע העדויות שבו ממקומות שונים בהרי הנאגאס, כלומר הוא אינו מצומצם למקום או אירוע אחד. הדו”ח מוכיח כי מדובר בתופעה ולא במקרים בודדים. לקורא נחשפים האירועים הקשים, ומבטאים כראוי את גודל הסבל שעברו הנאגאס תחת אכזריות הצבא ההודי בכל האזור.

דו”ח זה שנכתב על ידי ארגון זכויות אדם מדנמרק, מתעקש כי העובדות הקיימות בדו”ח הינן גינוסייד. הדו”ח מכליל את המונח גינוסייד גם לתקופה שלאחר 1964, כלומר הדו”ח סבור שבאזור הנאגאס קיים גינוסייד גם היום. השימוש השכיח במושג גינוסייד וההרחבה גם לעת האחרונה הוא חסרונו של הדו”ח בעיני. שכן בניגוד לטענתי התוחמת את הגינוסייד לתקופה קצובה, הדו”ח עושה שימוש יתר במושג גם לעוולות הספורדיות המתבצעות כיום. שימוש יתר במונח ”גינוסייד” הוא זילות של המושג ומוביל בהכרח לאבדן אמינותו.

מקור 2 - יומן הכפר

עדות חשובה לעבודתי נמצאה ביומן הכפר של מוקוקציונג (Mokokchung).¹⁷³ יומן זה נכתב על ידי אנשי הכפר בין השנים 1954 עד 1964 והוא מתאר את מעללי הצבא ההודי בכפר רק בתקופה זו. חשיבותו של יומן זה לעבודה נעוץ בעצם תיעוד האירועים בתקופה זו בלבד, כלומר היומן מאשש את טענתי שהתקופה הנדונה היא תקופה ייחודית בהיסטוריה של האזור, בו נקט הצבא בעצמה חסרת תקדים. להלן עיקרי היומן:

מחשבותינו אינן יכולות לתאר את הסבל שעברנו תחת צבא הממשלה ההודית מאז שהתחלנו במאבק להשיג עצמאות. אך כתבנו דו”ח קצר בו תעדנו את האירועים שבין

¹⁷² IWGIA (1986). p. 152.

¹⁷³ **Village diary** (Dated 27 April 1964) Written by the People of Mokokchung Village Nagaland. In: Luigam Luitui and Haksar Naduta (1984). **Nagaland File: A Question of Human Rights**. Delhi, Lancer International. pp. 194 – 197.

השנים 1654 עד 1964 בכפר מוקוקצ'ונג, כדי שהאנשים בעולם הרוכשים סימפטיה לנאגאס ידעו מה קרה.

תושבי הכפר מוקוקצ'ונג נאגאלנד.

1. 26 באפריל 1955. בתייהם של מר טמסורמנט ומר סמצינג נהרסו על ידי גדודי משטרת אסאם. באותו יום גב' פאוגיליקה שכבה במיטתה כדי ללדת את תינוקה. היא נלקחה בכח מחוץ לביתה, הוכתה קשות וילדה את התינוק ברחוב.
2. 14 במאי 1955. שתי נשים גב' רנגרינונגלה בת 40 וגב' מונגואנקלה בת 20, נאנסו על ידי גדודי משטרת אסאם בזמן שחזרו מהעבודה בשדות לכיוון הכפר.
3. במאי 1955. גדודי משטרת אסאם שרפו 200 מחסני תבואה בשדות, והרסו את כל יבולי האורז (paddy crop) שחיינו תלויים בהם.
4. 9 בספטמבר 1955. גדודי משטרת אסאם עצרו את הקציר והרסו את כל היבול שנאסף. באותו היום אנסו השוטרים חמש נשים: הנערה ג'נטיאנגלה בת 14, הנערה מפומנלה בת 13, גב' זולוטמלה בת 23, גב' צ'ניאנגלה בת 26 וגב' נונגהילמה בת 24.
5. באותו היום ב-9 בספטמבר 1955. מר' למוסווה בן 50 ואשתו טונוטמלה בת 30, נעצרו בדרכם מהשדה לכפר ונלקחו לתחנת המשטרה עם כל יבולם. שניהם הוכו קשות שגרמו למותו של הגבר לאחר שבוע.
6. 29 באפריל 1956. גדודי משטרת אסאם שרפו את כל הבתים והאסמים בכפר. באותו היום נעצרו מס' אנשים שהוכו קשות. הכומר טיאטמג'ין בן 60 נעצר ונורה בעיר, גופתו לא הוחזרה לקרובי משפחתו.
7. 17 במאי 1956. גבר צעיר מהכפר בשם סומסמיאנג בן 20 נצוד ונורה כמו חיה.
8. 14 ביולי 1956. נערה צעירה בשם סווסנגלה בת 13, נורתה על ידי משטרת אסאם בזמן שעבדה בשדה האורז. הנערה סבלה מפגיעת כדור בחזה.
9. 10 בדצמבר 1956. גדודי משטרת אסאם תקפה אנשי כפר שקטים, הרגה שני צעירים ופצעה אחד. הנער אלמליבה בן 14 נהרג במקום, הנער ג'ימטימנבה בן 12 נהרג במקום והנער סובונגמיו בן 15 נפצע ברגלו.
10. 14 בדצמבר 1956. הצבא ההודי נכנס לכפר והרסה את הבית של אחד התושבים, כל רכוש הבית נהרס.

11. 1 באפריל 1957. מתוך קבוצת עצורים נלקחו אל היער שני אנשים ששימשו כמטרות לתחרות ירי. מר ישינגבה בן 26 נהרג במקום, ומר פוזובה בן 20 נפצע.
12. 25 באפריל 1957. הצבא ההודי אלץ את כל אנשי הכפר להתאסף ולקח מספר אנשים אל המחנה הצבאי. במחנה התנהגו אליהם כמפורט:
- א. ידיהם ורגליהם נקשרו בעזרת חוט טלפון, הניחו עליהם אבנים במשקל של 40 ק"ג ותלו אותם מהגג של המחנה. מים הוחזרו לפיהם ואפס בזמן שהוכו. לתוך עיניהם שפכו חומרים חריפים. הם הוחזקו במצב זה שלושה ימים.
- ב. רגליהם נקשרו יחד כשביניהם הונח במבוק, החיילים שברו את רגליהם.
- ג. החיילים גלגלו במבוקים ארוכים על בטנם, חזם ורגליהם.
- ד. קרובי משפחתם נדרשו לשלם קנס כדי לזכות ברחמים.
- ה. המשפחות נדרשו לשלם עבור התרופות שנופקו לפני מותם.
13. בין אפריל ויוני 1957. כל תושבי הכפר הוחזקו ב 50 מבנים קטנים תחת השגחה צבאית ללא מזון יאה וללא תרופות. עשרה אנשים מתו ברעב ובעינויים.
14. 25 ביולי 1957 עד 23 בינואר 1958. התושבים (סה"כ 800 איש) אולצו לעבור למקום אחר (לכפר צוצוימבנג) שם הוכנסו למחנה ריכוז. שלושים אנשים מתו ברעב ובעינויים.
15. בין פברואר למרץ 1960. כל השדות נשרפו.
16. בין השנים 1956 עד 1959. כל הנשים אולצו לאסוף חומרי בניה עבור הצבא, רק האל יודע מה נעשה עוד לנשים אלו בתקופה זו.
17. ביוני 1957. הצבא נכנס לכנסיה ועצר שני צעירים לאחר שהכה אותם. בין 1954 עד 1964 מספר התושבים חפי הפשע שנכלאו בכלא ובמחנות הריכוז הגיע ל 200. רבים מהם מתו ולרבים נגרמה נכות.
18. 27 באוקטובר 1963. (יום ראשון) הצבא הקיף את הכפר ואסר על הנוצרים לצאת מהבית וללכת לכנסיה.

יומן הכפר מציג תיעוד מדויק לתלאות שעברו אנשי הכפר ומעבר לציון התאריך מפרט את פרטי הנפגעים שתורם לאמינותו. ריבוי המקרים בכפר, מצביע על פעולות דיכוי שיטתי שנקט הצבא כנגד אנשי הכפר ומוכיח כי לא מדובר במקרים בודדים. חסרונו של היומן שהוא אינו מתאר מקרים ממקומות אחרים וכך אינו מביא הוכחה לתופעה כלל אזורית.

מקור 3 – עדות אישית של אדם בודד

המקור האחרון הוא עדותו של הנער זקייטו משבט האנגמי (Zakiesietuo Angami) מהכפר צורמה (Churama). עדות זו מביאה תיאור קצר של חוויותיו כנער פליט הנמלט מאימת הצבא ההודי.

בראשית 1956 כשהייתי צריך להתחיל ללמוד בבית ספר, ברחתי עם כל משפחתי לגיונגל לאחר ששמענו שהצבא צריך להגיע. כשהצבא הגיע הוא שרף את הכפר ואת שדות האורז והיבולים, הצבא הרס גם את הכנסייה והספרייה. בגיונגל גרנו שלוש שנים, עוברים ממקום למקום כדי להתחמק מהצבא שסייר וחיפש אחרינו. החוויה הייתה איומה כי פחדנו שהצבא יתפוס אותנו. בגיונגל היו משפחות נוספות עם ילדים קטנים מהכפר שלנו שהקימו מחנה בדיוק כמונו. ניזונו בעיקר מציד, פירות ושורשים אך גם הצלחנו להשיג מעט אורז מכפרים אחרים. כשהצבא היה מאתר מחנה בגיונגל הוא היה שורף אותו, הורג את כל הגברים, אונס את הנשים ולוקח את הילדים למחנה שלהם. בסוף שנות החמישים, לא זוכר תאריך מדויק הייתה משלחת שערכה דיונים בדלהי ואז נאמר לנו שאפשר לחזור לכפר, חזרנו לכפר והתמקמנו כ-2 ק"מ מהמקום המקורי בו שכן הכפר.

בתחילת שנות השישים, חזרתי ללמוד בבית ספר בכפר והיה ממש טוב. שיחקתי עם ילדים אחרים והיו לנו חיים כמעט נורמאליים. בגיונגל חיו עדיין כל הגברים ואלו כל הנשים הילדים והמבוגרים חיו בכפר. הגברים היו מגיעים לעיתים לכפר להצטייד במזון ולחזור לגיונגל. כשהצבא היה מגלה זאת הוא העניש את הכפר ומענה את האנשים (אינו מציין כיצד ואת מי בדיוק ב.מ.)

היו כפרים אחרים שנחשדו בסיוע למורדי הנאגאס שנשרפו כמה פעמים, כפר Chakazan לדוגמא נשרף שמונה פעמים ברציפות על ידי הצבא ההודי.

בשנת 1965 קבלתי מלגת לימודים ועזבתי את הכפר לכמה שנים.¹⁷⁴

¹⁷⁴ IWGIA (1986). pp. 75 – 79.

עדותו של הנער מצליחה להביא להבנת הלך הרוחות והרגשות שהיו באזור הנאגאס. הכותב מתאר את מה שעבר בג'ונגלים יחד עם פליטים אחרים, נוגע גם בקורבנות האחרים מכל האזור ובכך מראה שמדובר בתופעה כלל אזורית. תיאור המקרה גם מתייחס לשנים בה נוגעת עבודתי (1953 עד 1964) ומאשש את הסברה שלי כי מדובר בתקופה בה נקט הצבא בעוצמה רבה, ולאחריה חזר המצב מבחינתו להיות נורמאלי. חסרונה של העדות היא בכלליותה, קוצרה ואי הירידה לפרטים.

פרק ה'

פירוט הסיבות שאפשרו את מעשי הפשע וההשמדה בדמוקרטיה ההודית

בפרק זה אנתח את הסיבות שאפשרו לדמוקרטיה ההודית לבצע את פעולות הפשע וההשמדה כנגד אזרחיה מהנאגאס. אבקש לציין שוב, כפי שהבהרתי במבוא העבודה, כי כל סיבה בנפרד, אין בה כדי להבין כיצד הגיעה הדמוקרטיה ההודית לבצע את מעשי הפשע וההשמדה. רק כלל הסיבות יחדיו, בונים את התצרף ומסבירים זאת.

איום פנימי בעת מצב לחימה

מצבה הביטחוני של הודו בשנותיה הראשונות היה מורכב והתנהל במספר מישורים. ראשית כנגד שכנתה מצפון פקיסטאן, שהתנתקה ממנה על רקע דתי בשנת 1947. חלוקת הודו הקולוניאליסטית לשתיים יצרה סכסוכי גבול קשים בין שתי המדינות החדשות, שהובילה למלחמה של ממש בין השנים 1947 עד 1949. מלחמה זו הסתיימה בהסכם הפסקת אש ללא הכרעה, כשהגבול נותר מתוח עד להתפרצות מלחמה נוספת בשנת 1965.

בימים אלו בוצעו בין שתי המדינות חילופי אוכלוסין בקנה מידה עצום כאשר כ-14.5 מליון איש עברו בין המדינות בבקשם חוף מבטחים. הממשלות הטריות בשתי המדינות לא היו ערוכות להתמודד עם חילופי אוכלוסין בקנה מידה כה עצום, וכתוצאה מכך התחוללו אירועים אלימים ומעשי טבח מחרידים בשני צדי הגבול בהם נהרגו מאות אלפי נפשות, כשכוחות הביטחון והשיטור ההודים אינם מצליחים להשליט סדר.

מלחמה נוספת על רקע סכסוך גבול, ארעה בין הודו לסין בשנת 1962 שנמשכה חודש ימים. במלחמה זו שהתנהלה באזור הצפון מזרחי של הודו, הצליח צבאה של סין להשתלט על אזורי המחלוקת ולהנחיל תבוסה למשטרו של נהרו.¹⁷⁵

באותה עת ממש, דרשו הנאגאס להתנתק מהודו ולהקים מדינה נפרדת. הנאגאס נקטו באמצעים קשים של טרור נגד הממשל ההודי.¹⁷⁶ המסמכים מצביעים כי מורדי הנאגאס ביצעו פעולות קשות וכואבות כנגד הכוחות ההודים. הם ארבו לחיילים וצלפו בהם, חטפו מהם וביצעו מעשי חבלה,

¹⁷⁵ פ"ר קומרסוואמי (2009), הודו: דמוקרטיה בחברה משוסעת, תרגום: אהוד תגרי, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמוד 50.

¹⁷⁶ הממשל ההודי מונע מידע באשר לכמות הנפגעים מקרב הצבא ההודי בלחימה כנגד הנאגאס. וולמן הסבור כי עד היום נהרגו בקרבות אלה כ-25,000 חיילים. Frans Welman (8.11.2010) personal communication by Email.

פשיטות וירי על עמדות צבאיות, ערים ומרכזי ממשל.¹⁷⁷ מעשים אלה הנם מרי אזרחי מזוין, שכוון כנגד ממשלת האיחוד ההודי ושהווה ללא ספק איום פנימי מסוכן.

מרגרט בלנצ'רד (Blanchard), גורסת כי משטר דמוקרטי הנמצא במצב לחימה, עשוי לנקוט באמצעים קיצוניים יותר מהרגיל כלפי איומים מבפנים.¹⁷⁸ במצב זה, האומה שרויה בחרדה לגורלה, לעתידה, ובדאגה לקיום הצרכים הבסיסיים. זכויותיו של האויב מבפנים נמוגות נוכח הצורך הטבעי לשקט וגם לנקמה. הציבור שדורש דיכוי מהיר של הסכנה ואינו מתעניין בזכויותיו של האויב, מאפשר לשלטון לפעול בחופשיות ולזכות בתמיכה ורוב לחקיקה דרקונית שנתפסת כהכרחית.

הודו לא הייתה במצב לחימה פעיל עם שכנותיה בכל השנים בהן עוסקת עבודה זו, אלא רק בחלק מהן. יחד עם זאת, הודו הייתה בהחלט במצב ביטחוני רגיש ומורכב, עם חרדה אמיתית לעתידה. אין מחלוקת שפעולות הנאגאס הוו איום פנימי קשה מאוד להודו, אשר פגע בביטחון הפנים שלה ובכלכלתה והעסיק מאות אלפי חיילים.¹⁷⁹ הדמוקרטיה ההודית באותה עת, נאלצה לדכא את איומי הנאגאס מתוך המדינה והשתמשה באמצעים קיצוניים יותר מהרגיל, בשל העובדה שבאותה עת נשקפו לה סכנות נוספות מבפנים ומבחוץ.

הודו אינה המדינה הדמוקרטית היחידה שהשתמשה באמצעים קיצוניים תוך קיפוח זכויות אדם כנגד אזרחיה שנחשדו כאיום פנימי בזמן מלחמה. ארצות הברית קפחה את זכויותיהם הבסיסיות של אזרחיה היפנים, בעת מלחמת העולם השנייה, למרות חוקתה והמנגנונים הדמוקרטיים שלה.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Bilateral Agreement On Ceasefire (14 August 1964). In: IWGIA – International Work Group for Indigenous Affairs (1986). **The Naga Nation And It's Struggle Against Genocide: A Report**. Copenhagen. p.202; Cease-Fire Agreement, September 6, 1964. In: Misra Udayon (2000). **The Periphery Strikes Back: Challenges to the Nation-State in Assam and Nagaland**. Shimla, Indian Institute of Advanced Studies. p. 217.

¹⁷⁸ Blanchard, Margaret A. (1996) **Freedom of Expression, Fear and National Security**. Oxford University Press.

¹⁷⁹ לפי דו"ח ארגון זכויות האדם, כיום עדיין מוצבים במדינת נאגאלנד לפחות 250,000 חיילים. ראה:

Grace Collins (2005). **Goodwill Missions Team Report - Unofficial White Paper Report of the Fact Finding Mission to Nagalim (16-25 May 2005)** p. 2, In:

<http://www.nagalim.us/downloads/Nagalim-WhitePaper.pdf>

¹⁸⁰ במהלך שנת 1942 נשלחו כ- 120,000 יפנים, רובם המכריע אזרחי ארצות הברית למחנות הסגר כיוון שנחשדו כסיכון ביטחוני. על פי פקודה נשיאותית מספר 9066, (19.2.42) ומכוח חוק ציבורי מס' 503, שחקק הקונגרס לאחר מכן, הוגלו אלפי יפנים אזרחי ארצות הברית מבתיהם ונאסרו בתנאים לא נוחים וללא משפט ב"מרכזי הסגר, אף שלא הראו מעולם סימן כלשהו של חוסר נאמנות. אייל נווה (2007) **דמוקרטיה, ארצות הברית דמוקרטיה בהתהוות מתמדת**, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמוד 252; מירה קצבורג יונגמן (2007). **החוויה היהודית האמריקנית**, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמוד 52.

נקיטת אמצעים קיצוניים בעת חירום, במדינה דמוקרטית, מגובים תמיד בחוקים מיוחדים (לרוב אלה הם חוקי חירום) שיאפשרו לה לפעול בתוך המסגרות הדמוקרטיות של החוקה, כדי להתגבר על מכשולי ההגנה של המנגנונים הדמוקרטים וכדי לתת מענה הולם לדעת הקהל הציבורית.

בניית אומה

הדמוקרטיה ההודית נולדה במאבק מעול הקולוניאליזם הבריטי שהסתיים בעצמאות באוגוסט 1947. הודו הבריטית כללה בשנים 1858 – 1947 בנוסף לשטחים המוגדרים כיום כהודו, את פקיסטן, בנגלדש, ועד 1937 גם את בורמה ושנים ספורות גם את סינגפור.¹⁸¹ לאחר עצמאותה והיפרדותה מפקיסטן היא נאבקה בהטרונגיות הקשה שלה כדי לבסס סופית אחדות לאומית וטריטוריאלית בשטחה. כזכור, הודו מכילה קבוצות שונות המתבססות על דת, תרבות, לשון, מעמד חברתי וכלכלי, ואזורים מסוימים פיתחו ציפיות להיפרד ממנה ולכונן בהם אוטונומיה. המשטר ההודי השכיל לאחד את הקבוצות על רבגוניותם ולצרף אותם למדינה בעזרת פיתוח תחושת שותפות כלל לאומית שהתבססה על פדרליזם, הגדרת המדינה כחילונית, חזון של מודרניזציה, פיתוח כלכלי ומדיניות של העדפה מתקנת.

שבטי הנאגאס הקנאים לעצמאותם התעקשו בסירובן לקבל את המרות ההודית ולהצטרף למדינה והחלו במחאה לא אלימה, כדי לזכות בהכרה בעצמאותם. המרי הלא אלים של הנאגאס המאופייין בשביתות, מחאות וחרמות, הפך לאחר פעולות הדיכוי הקשים של המשטר ההודי, למרי אלים ומזוין.

פעולות המרי האזרחי של הנאגאס הוו את המכשול הראשון בתהליך בניית האומה של הודו, על ידי התכחשות למשטר, ועל ידי יצירת מצב מסוכן בו קבוצות נוספות עשויות ללכת בדרכם ולבקש להתנתק מהאיחוד.¹⁸² פראנק (Franke) סבור שהמשטר ההודי נקט כתגובה במדיניות מכוונת של דיכוי קשה, "טרור מדינתי" וג'נוסייד בעזרת חוקים מיוחדים כדי להתגבר על מכשול בניית האומה.¹⁸³

¹⁸¹ קומרסוואמי (2009), עמוד 13.

¹⁸² Misra Udayon (2000). *The Periphery Strikes Back: Challenges to the Nation-State in Assam and Nagaland*. Shimla: Indian Institute of Advanced Studies. Preface.

¹⁸³ Marcus Franke (2009). *War and Nationalism in South Asia: The Indian State and the Nagas*. London & New York, Routledge. p. 4.

ווקר (Walker), גורס כי משטרים פוסט-קולוניאליים משתמשים באלימות יתרה כנגד מכשולים בעת בניית האומה.¹⁸⁴ בהקשר זה, ניתן בהחלט להבין מדוע נקט המשטר ההודי (כמשטר פוסט-קולוניאלי) בכוח רב, בעוצמה ובפעולות "טרור מדינתיות", כנגד שבטי הנאגאס כדי להתגבר על המכשולים שעמדו בפניו בעת תהליך בניית האומה.

הודו הבינה שהכניעה לדרישות הנאגאס והכרה בעצמאותם, תסכן באופן ממשי את תהליך בניית האומה. שכן כניעה לדרישותיהם עשויה להוביל לדרישת קבוצות ואזורים נוספים לפרוש מהאיחוד כדי לקבל עצמאות, ובכך לגרום להתפוררות איטית של המדינה עד לאבדנה. הודו החשיבה כל התייחסות לשאלת הנאגאס כפעילות אנטי-לאומית.¹⁸⁵ ושמה את הנאגאס לסמל ודוגמא בעיני אחרים, לאמצעים שתנקוט המדינה כנגד קבוצה המבקשת למרוד.

"הם" ו"אנחנו"

שבטי הנאגאס הנם מיעוט אתני ודתי בתוך הודו וכזו היא ההתייחסות אליהם. הממשל ההודי ביקש לספח אותם למדינה אך הביט בהם בהתנשאות, כקבוצה פרימיטיבית ושונה. ההודים לא ראו בנאגאס כאנשים שווים, אלא כנחותים. הם ביקשו לתרבת את הנאגאס, לשנות את שפתם ודרך חייהם לזו של הקבוצה הדומיננטית. ההתנשאות כלפיהם התבטאה בכוונתם להרים את הנאגאס ממעמדם הנחות, ולהביא לשילובם בשכבות הנמוכות ביותר של חברה, או במילים מדויקות יותר, למעמדם של הטמאים.¹⁸⁶ כלומר ההודים ראו עצמם טובים יותר מהנאגאס, כשנקודת המבט כלפי הנאגאס (מבחינה חברתית) היה שמעמדם נמוך יותר מזה של הטמאים. מבחינת הממשל ההודי, יעודם של הנאגאס בחברה הוא של מיעוט נחות כמו הטמאים.¹⁸⁷

חברות רב תרבותיות וכמובן הדמוקרטיות מערביות ליברליות שבהן, מנסות לפתור את בעיית האחר והשונה, באמצעות שתי דרכים. האחת "כור היתוך" שאופיינית למדינות בימיהם

¹⁸⁴ Walker Conor (1994) **Ethnonationalism: The Quest for Understanding**. New Jersey, Princeton University Press. pp. 16, 20-24.

¹⁸⁵ Luigam Luitui and Haksar Naduta (1984). **Nagaland File: A Question of Human Rights**. Delhi, Lancer International. p. 9.

¹⁸⁶ Franke (2009). p. 82

¹⁸⁷ Luitui & Haksar (1984) p. 16.

הראשונים, והשנייה פלורליזם.¹⁸⁸ הודו ביקשה לצרף את הנאגאס לאיחוד תוך שהיא משתמשת בשיטת כור ההיתוך שהנאגאס התנגדו לה בכל תוקף. הנאגאס רצו לשמר את מסורתם ומנהגייהם ולא לשנות דבר, כפי שנדרש בשיטת כור ההיתוך. הנאגאס דרשו והתעקשו להישאר שונים ומנותקים.¹⁸⁹

במדינות דמוקרטיות בהן קיימת הומוגניות לאומית (או לפחות רוב הומוגני) זכויות המיעוט נשמרות באמצעות מערכת החוקים והכללים של המדינה. על פי טיילור (Charles Taylor) גם במדינות אלה הרוב ההומוגני דוחק את המיעוט מתוכו.¹⁹⁰ במקרה של הנאגאס, המיעוט הוא זה שסרב להצטרף לקבוצת הרוב, כי הבין שמערכת החוקים והכללים בהודו לא יאפשרו להם להיות אזרחים שווים, וכמו התיאוריה של טיילור, הם יידחקו החוצה מהחברה כקבוצת מיעוט שונה.

שורשו של כל סכסוך, מלחמה וכמובן של ג'ינוסייד הוא בראיית הצד השני כאחר, כשונה. עם התגברות הסכסוך מתחיל מאבק ועימו שלב של דמוניזציה ולאחריו מגיע לעיתים שלב של דה-הומניזציה שמוביל לפשעים ולעיתים אף לג'ינוסייד. נוסחה זו תואמת את כל מקרי הג'ינוסייד שאירעו במאה העשרים. הצד החזק ראה במיעוט קבוצה שונה ונחותה, יצר כלפיה איבה על ידי דמוניזציה ולבסוף התייחסו אליהם כאל לא אנושיים.

המקרה של הנאגאס תואם את הנוסחה הזו. הנאגאס היו ממוצע אתני שונה ובעלי דת ומנהגים אחרים מקבוצות הרוב. למרות ניסיונות השילוב של ההודים, הנאגאס תמיד הציגו את עצמם כשונים וכלא שייכים. הדיאלוג בין הנאגאס להודים לווה תמיד בביטויים "אנחנו ואתם". אף אם ההודים לא התכוונו תחילה להתייחס אל הנאגאס כשונים ובהתנשאות, המסמכים מראים כי כך הפכה ההתייחסות אליהם, וכך היא גם היום!.

ההודים ראו, ורואים בנאגאס עד היום אנשים נחותים ופרימיטיביים. בין ההתבטאויות שנאמרות כלפיהם היום ניתן למצוא את המושגים: לא נקיים, ערומים, צבועים, טמאים, פראים, תת אנושיים, וצידי אדם.¹⁹¹

¹⁸⁸ על פי רעיון כור ההיתוך עוברות כל התרבויות תהליך של התכה או התמזגות שבמהלכו נוצר דבר חדש, טוב יותר, שעם סיומו לא נותר דבר מן התרבויות המקוריות. בפלורליזם לעומת זאת שומרת כל קבוצה על מאפייניה היחודיים, תורמת מייחודיותה ומשתלבת בפסיפס של החברה. יונגמן (2007) עמודים 56 – 62.

¹⁸⁹ יש לזכור שהנאגאס היו תמיד מבודדים משכניהם. גם בתקופה הקולוניאליסטית הבריטים שמרו על בידודם וייחודם. המשטר ההודי היה הראשון שביקש לספח את הנאגאס לקבוצה דומיננטית שכנה.

¹⁹⁰ Charles Taylor (October 1998). "The Dynamics of Democratic Exclusion". **Journal of Democracy**. Vol 9:4, p. 143 – 156.

¹⁹¹ Collins Grace (2005). **Goodwill Missions Team Report - Unofficial White Paper Report of the Fact Finding Mission to Nagalim (16-25 May 2005)** p. 2, In:

כשהחלה הלחימה השתמשו הצבא והתקשורת ההודית בדמוניזציה ודה-הומניזציה כלפי הנאגאס, מעבר למושגים שציינתי, הם הרבו להציגם כעוינים, אנטי-סוציאליים מטבעם, רוצחים בדם קר ואף כקניבלים. התקשורת הציגה לעולם תמונה של צבא הודי שנלחם במורדים, טרוריסטים, לוחמי גרילה וסוחרי סמים.¹⁹²

מעמדם הנחות של הנאגאס, הדמוניזציה שננקטה כלפיהם, וההתייחסות אליהם כקסטה, יכולים להסביר מדוע הצבא ההודי נהג בהם באכזריות רבה, תוך שהוא מבצע בהם פשעים בלתי אנושיים כל כך. הצבא ההודי ושולחיו לא ראו בנאגאס אזרחים שווים עם זכויות, אלא אויב אכזר, נחות ולא אנושי שיש לחסלו, ולכן ניתן להבין את ריבוי מקרי האונס, העינויים, מחנות הריכוז, מעשי הזוועה וכמובן ההוצאות להורג.

איבת המשטר.

בתקופת המאבק לעצמאות הודו, עד 1947 המנהיגים ההודים תמכו ברעיון אוטונומיה לנאגאס, והיחסים ביניהם היו על בסיס שיתוף פעולה והבטחות.¹⁹³ יחסים אלו נבעו מתוך אינטרס משותף לסלק את הקולוניאליזם הבריטי מאדמת הודו. להערכתי, לאחר שמנהיגי הודו הבינו כי יזכו לעצמאות, הם סברו שהנאגאס יצטרפו לאיחוד ההודי ויהיו חלק בלתי נפרד מהמדינה החדשה. כשהובהר לממשל ההודי שהנאגאס מבקשים לא להצטרף לאיחוד ההודי ולהתנתק, החל שינוי הדרגתי בגישה אליהם. דחיית הנאגאס את פנייתו של גנדהי לשותפות, הגבירה את איבה אליהם, שכן גנדהי היה הקונצנזוס בהודו, סמל, ודמות נערצת. הדחייה לפנייתו היוותה עלבון צורם ואולי אף פורשה כזלזול במעמדו.

רציחתו של גנדהי בידי קיצוני והסתלקותו מהזירה הפוליטית, הביא את יורשיו לנקוט בקו ניצי יותר כלפי המתנגדים למפעל חייו. ההתבטאויות של נהרו לאחר החרמת הבחירות להודו על ידי הנאגאס, מוכיחים כמה עיונות ותיעוב רחש להם בשל זאת.¹⁹⁴ הממשל ההודי לא פעל כנגד הנאגאס בסבלנות והדברות למציאת פתרונות בעת המחאה הלא אלימה של הנאגאס, (כפי שנקט

<http://www.nagalim.us/downloads/Nagaland-WhitePaper.pdf>; Luitui & Haksar (1984).p. 9, 16, 27.

¹⁹² Luitui & Haksar (1984).p. 21, 27.

¹⁹³ ראה הבטחתו של גנדהי לנאגאס מתאריך 19 ביולי 1947, (פרק המאבק לעצמאות בעבודה זו) בדבר אפשרות מתן אוטונומיה לנאגאס, ומילות האחוה ושותפות הגורל של העמים. Mahatma Gandhi, in Bhangi Colony, new delhi on july 1947. in: Luitui & Haksar (1984). p. 9.

¹⁹⁴ אחת מהתבטאויותיו של נהרו הצגתי קודם בעבודתי, ונכון יהיה להציגה שוב במלואה, היא: "גם אם השמים יפלו או הודו תתנפץ לרסיסים וכל הודו תצבע בדם לא אכפת לי. בין אם אהיה כאן לנושא זה או אדם אחר, לא אכפת לי. הנאגאס לעולם לא יורשו לזכות בעצמאות".

Kaka D. Iralu (2000). Nagaland and India: The Blood and Tears. Kohima. p. 80.

לדוגמא עם מרד התנועה הלאומית של הטאמילים (DMK) בדרום הודו) אלא הגביר את כוחו והחל לדכא אותם בעצמה גדולה יותר. עקשנותם של הנאגאס לעצמאות, המרי האזרחי וסיכון בניית האומה הגבירו יותר ויותר את האיבה כלפיהם.

בשלב זה, ביצעו הנאגאס טעות פטאלית שהביאה סופית לאיבת המשטר, לשינוי כללי המשחק, לחקיקת חוקים מיוחדים כנגדם, ולפשעי השנאה שהצגתי. בשנת 1953 הנאגאס השפילו עד עפר בפומבי את כבודו של נהרו שהיה מלווה בעמיתו הבורמזי, בתקרית קוהימה. תקרית זו הביאה את נהרו המושפל להישבע שכף רגלו לא תדרוך עוד בהרי הנאגאס, שבועה שאכן קיים.¹⁹⁵ תקרית זו משולה בעיני ל"קש ששבר את גב הגמל" בהתייחסות לנאגאס. ראיה לסברה זו אני מוצא בעבדה שלאחר חודש אחד בלבד (ב-26 במאי 1953) לאחר התקרית, נחקק החוק הראשון בסדרת החוקים הדרקוניים כנגד הנאגאס. "חוק שמירת הסדר הציבורי" (Public-Order Act 1953 - Autonomous Districts). שנטל את סמכויות הניהול העצמי של הנאגאס מידם והעבירו לממשל אסאם.¹⁹⁶

יש הסוברים כי לאחר תקרית קוהימה, נהרו בכבודו ובעצמו הורה על ג'נוסייד כלפי שבטי הנאגאס.¹⁹⁷ לסברה זו לא מצאתי תימוכין נוספים, אך אין לי ספק שנהרו הורה על פעולות כלשהם (לרבות ענישה) כלפי הנאגאס.

הפיכת המאבק הבלתי אליים למאבק מזוין, הביא את הנאגאס ממעמד של אזרחים, למעמד של מורדים ואויבים. בעזרת הדמוניזציה והדה-הומניזציה של אמצעי התקשורת והממשל ההודי שפירטתי קודם לכן, וכמובן בגלל פעולות הלחימה ומעשי הטרור שביצעו הנאגאס כלפי ההודים, הפכה העוינות לשנאה אמיתית. הדרך משנאה תהומית לפעולות נקם ופשעי מלחמה כעת נסללה.

חברה אזרחית

במדינה דמוקרטית קיימים מנגנונים וגופים לשמירה על זכויות המיעוט מפני "עריצות הרוב", וזכויות הפרט של כל אזרח ואדם במדינה. החוקה, החוקים, הממשלה, הפרלמנט, מערכת בתי המשפט, התקשורת, גופי ביקורת וכמובן החברה האזרחית הם חלק מגופים וממנגנונים אלה. מכל הגופים שציינתי לחברה האזרחית קיים תפקיד משמעותי ביותר לחוסנה של הדמוקרטיה ולשמירה על זכויות הפרט והאינטרס הציבורי. ככל שהחברה האזרחית מעורבת וביקורתית יותר,

¹⁹⁵ Chasie & Sanjoy (2009). p. 4, 9.

¹⁹⁶ Ibid. pp. 9 – 10.

¹⁹⁷ Lalan Tiwari (1995). *Issues in Indian Politics*. New Delhi, Mittal Publication. p. 19.

כך נחשבת הדמוקרטיה לאיתנה יותר.¹⁹⁸ שכן היא משמיעה קולה בכל נושא ובכל תחום שאותה קבוצה מעוניינת להעלות לסדר היום, לרבות ביקורת כלפי פעולות של מנגנוני המדינה, או בנושאים אחרים שהמדינה לא נותנת עליהם את הדעת או מעדיפה שלא לעסוק בהם. מעורבות החברה האזרחית, מעלה את הנושאים הללו לסדר היום הציבורי, וכך לתקשורת ולממשל אין מנוס אלא לעסוק בהם.

מדינה דמוקרטית בה קיימת חברה אזרחית חלשה ולא מעורבת, מאפשרת למוסדות השלטון לפעול בצורה חופשית יותר שעשויה לפגוע לעיתים באינטרסים של קבוצות מיעוט, או קבוצות חלשות. זאת כיוון שהנושאים אינם עולים לסדר היום הציבורי ואינם מגיעים בעוצמות הנדרשות לידיעת הציבור, או אינם מגיעים כלל.¹⁹⁹

למרות שקיימות תיאוריות הגורסות שמשטר דמוקרטי אינו יכול להתקיים במדינה נחשלת מן הבחינה הכלכלית, החברתית והחינוכית.²⁰⁰ מנהיגיה של הודו, הצליחו לייסד מדינה דמוקרטית למרות העדרם של כל התנאים הללו, על ידי ריכוזיות שלטונית, תכנון כלכלי נבון ומדיניות של העדפה מתקנת. יחד עם זאת המדינה בשנותיה הראשונות לא הצליחה להוליד או ליצור חברה אזרחית בשל תנאיה הכלכליים, החברתיים ושסעיה העמוקים.²⁰¹

כזכור, החברה ההודית הייתה מפולגת מאוד, עם רבדים רבים ושונים כמו הבדלי המעמדות, הקאסטות, אזורים, שפה, דת וכמובן גזע כשכל קבוצה דואגת לאינטרסים הפרטיים שלה. אולם הבעיה העיקרית ביותר הייתה הבעיה הכלכלית והעוני הרב ששרר בשכבות הנמוכות, קבוצות אלה שמהוות בסיס וקרקע פורה להיווצרות החברה האזרחית היו חלשות שההישרדות היומית ממלאת את עולם חייהם. לחברה זו לא היה את הפנאי או את ה"מותרות" להעלות בעיות של קבוצות אחרות לדיון הציבורי באותה תקופה. וכך העוולות שנעשו כלפי הנאגאס לא זכו להתייחסות של דעת הקהל בהודו או לשיח בדיון הציבורי.

¹⁹⁸Larry Diamond (1994): "Rethinking Civil Society: Toward Democratic Consolidation" **Journal of Democracy**. vol. 5. p. 4-17.

¹⁹⁹ עוד על הרוע (והגינוסייד) הנובע מהעדרה של החברה האזרחית ראה גם: יהונתן אלשך (2011). "גינוסייד: אנטומיה של מושג שנוי במחלוקת במהותו". **בין גזענות לג'נוסייד בעת החדשה**. יאיר אורון ויצחק לובלסקי (עורכים). רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

²⁰⁰ בנימין נויברגר (2004). **דמוקרטיות ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמוד 166.

²⁰¹ יש לזכור גם שחברה אזרחית אינה יכולה להיווצר יש מאין, חברה זו נוצרת בתהליך של שנים לאחר שהיא מגשרת ומפשרת בין גוונים חברתיים - כלכליים ואידאולוגיים, ומאפשרת להם לחיות בצוותא, מתוך כבוד הדדי ובעיקר מתוך השלמה עם השונות. עוד על החברה האזרחית ראה: ברוך קימרלינג (1995). **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**, כרך ב'. תל אביב, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים 67 – 112.

ריחוק ודעת קהל

הרי הנאגאס נמצאים בחלק הצפון מזרחי של הודו ומרוחק ממנה, די במבט חטוף על המפה כדי להבין שהרי הנאגאס בעצם מנותקים מהמדינה ההודית כשהקשר הטריטוריאלי אליה מתבסס על ידי רצועה צרה של מישור. הרי הנאגאס אינם רוויים במחצבים או במשאבי טבע, אולם הם חיוניים מאוד מבחינה אסטרטגית וביטחונית בשל הטופוגרפיה ההררית שלהם. ממשל הודו מבין כי הפרדות מהרי הנאגאס עשויה להוביל את ההרים לשליטה סינית, שכן למדינה נגאלית עצמאית לא תהיה היכולת הצבאית ואו הכלכלית להסתדר לבדה או להתמודד מול מעצמות האזור.²⁰² הפרדות "מקו המזינו המזרחי" יפגע בביטחונה של הודו ויותר חשופה מול המעצמה ממזרח. על כן ברור מדוע הממשל ההודי עשה ככל יכולתו לאמץ את אנשי הנאגאס לשטחם, וכשהאחרונים סרבו, השתמשו בכל כוחם הפוליטי והצבאי כדי לכפות זאת עליהם.

ריחוקם הטריטוריאלי של הנאגאס ממרכז הארץ ומעין הציבור מאפשר לממשל לבצע פעולות דיכוי קשות ללא ביקורת פנימית או חיצונית. הממשל סגר את האזור לכניסת תקשורת מתוקף צווי החירום והכחיש בתוקף כל אשמה לפשעי מלחמה.²⁰³ העדר מחאה ציבורית או תקשורתית על הנעשה בהרי הנאגאס (שנבע גם בגלל חולשתה של החברה האזרחית) וגיבוי חוקי, הקנה ביטחון לכוחות הביטחון ההודים להמשיך במעשיהם ואף להקצין אותם.

גודלה העצום של הודו וכמות האוכלוסייה העצומה והצפופה שבה, משפיע בהכרח על התעניינות תושבי הודו מהמרכז בתושבי הפריפריה. ריחוקם הגיאוגרפי של הנאגאס ומיקומם בשוליים המזרחיים הרחוקים (וכמובן להוסיף את השוני השסעים בחברה והמצב הכלכלי עליהם דנתי קודם לכן) משפיע עוד יותר על התעניינות החברה ההודית בהם. הנאגאס הם בבחינת "רחוק מהעין רחוק מהלב", קבוצת שוליים מרוחקת שהאוכלוסייה ההודית לא מכירה ולא בעלת עניין. אמצעי התקשורת המוגבלים שהיו בהודו באותה תקופה (וכמובן הסגר התקשורת באזור), ומצבם הכלכלי של מרבית תושבי הודו באותה תקופה שלא אפשרו החזקת אמצעים לקבלת מידע (טלביזיה-רדיו-עיתונות) הוסיפו להעדר העברת המידע לציבור ולהעדר הכרה, ידע או התעניינות

²⁰² Franke (2009), p. 68

²⁰³ Franke (2009), p. 83; M. Horam (1988). **Naga Insurgency: The Last Thirty Years**. New Delhi. Cosmo Publications. p. 55; ²⁰³ **The Times** (25.6.60). "Mr. Nehru Defends Royal Visit Talk Of Inconsistency 'Absurd'"; (5.8.60). "Naga Charges Denied By Mr. Nehru Safe Conduct For Leader Refused"; "Murder Allegation Repudiated"

בנאגאס. יש לזכור גם כי באותה תקופה הודו עברה טלטלות קשות (כדוגמת חילופי האוכלוסין והמלחמות) בהם נפגעו מיליוני אנשים, שכנראה עניינו יותר את דעת הקהל המקומית.

גם העולם המערבי לא הטה אוזן לקריאתם של הנאגאס. הנאגאס היו קבוצה אחת מני קבוצות אחרות בעולם (בעלי עניין פוליטי גדול יותר) שנאבקו לעצמאות. העניין הפוליטי האוניברסאלי בנאגאס היה מועט ונחשב לענייניה הפנימיים של הודו. יש לזכור, שהודו היוותה נוכחות פוליטית משמעותית באסיה, וקיומה היה חיוני למאבקם של המדינות המערביות בהתפשטות הקומוניזם בעולם. המערב היה בעל אינטרס מובהק שהנאגאס יצטרפו להודו ויהוו מכשול נוסף להתפשטות הקומוניזם.²⁰⁴ הנאגאס לא הוו כח פוליטי שקול ועניין למערב, מול ממשלת הודו. מכאן ניתן להבין מדוע העדיף העולם להאמין להכחשותיה של הודו בדבר ביצוע פשעי מלחמה מול האשמותיו של פיזו. ההיסטוריה מוכיחה ששתיקת העולם הייתה מרכיב חשוב באירועי הגינוסייד במאה העשרים.

גם כיום הנאגאס אינם מהווים כח פוליטי משמעותי מול עוצמתה של הודו. ניתן להסיק כי עם השתכללות אמצעי התקשורת והכפר הגלובאלי, ישמעו ויתקבלו דרישות הנאגאס. לא כך הדבר. הנאגאס עדיין אינם נחשבים כבעלי עניין פוליטי, ומהווים קבוצה שמעט מכירים.²⁰⁵ העדר הידע בנוגע לנאגאס אינו מקרי, שכן התקריות בהרי הנאגאס אינן מתועדות כנדרש, בגלל מספר סיבות. סיבה ראשונה היא כאמור ההכחשות הבלתי פוסקות של הממשל ההודי ואדישותו של העולם כלפיהם, סיבה נוספת נעוצה בתמימותם של הנאגאס על שלא תיעדו כנדרש את הזוועות כי סברו שפעולות כאלה לא ניתן להסתיר בפני העולם. סיבה אחרונה נעוצה במאורעות המלחמה בה נהרגו עדים רבים והושמד או אבד חומר עיוני רב.²⁰⁶ המידע על הנאגאס מופץ ומובא לידיעת הציבור אט אט בעת האחרונה, על ידי ארגוני זכויות אדם, אנשי נאגאס משכילים ואנשי אקדמיה המוצאים עניין בתופעה.

²⁰⁴ המעצמות הגדולות עסקו באתגרים לא פשוטים משלהן, בין האירועים הבולטים באותה תקופה: בריטניה צרפת וארה"ב נאבקו בהתפשטות הקומוניזם במזרח אסיה, גילו עניין בדרישת מדינות בברית המועצות להתנתקות (כדוגמת מרד אימרה נוג' בהונגריה) ובמשבר הטילים בקובה. צרפת ובריטניה לחמו עם ישראל נגד הלאמת תעלת סואץ וצרפת נאבקה על אחדותה באלג'יר.

²⁰⁵ במהלך עריכת עבודת התזה פניתי לעורך חדשות החוץ של ערוץ 1 מר אורן נהרי, שנחשב בעיני לאדם בעל ידע נרחב מאוד בעולם וביקשתי לשוחח עמו על עניין הנאגאס בהודו. מעבר לשיחה האישית המרתקת שתרמה לי ברעיונות כלליים לעבודה, התרשמתי שגם מר נהרי עצמו לא הכיר את שבטי הנאגאס ומאבקם לעצמאות. נהרי אורן (15.11.10). שיחה אישית בטלפון.

²⁰⁶ Franke (2009). p. 83; Horam (1988). p. 55.

דיון ומסקנות: האם אכן ג'נוסייד?

בבואי לקבוע האם הפעולות שנקט הצבא ההודי כנגד הנאגאס הנן ג'נוסייד, אני ניצב בפני שתי בעיות. האחת: על פי איזו הגדרה יש לנתח את המושג ג'נוסייד? השנייה: שאלת מידת מהימנות המידע שברשותי.

הדילמה הראשונה הנוגעת להגדרה, נובעת מעצם היותו של המושג "ג'נוסייד" נתון להגדרות ולפרשנויות שונות.²⁰⁷ הגדרת האו"ם של המונח ג'נוסייד מורחבת באופן שונה על ידי החוקרים, ומתפרשת באופן שונה ממדינה למדינה על פי האינטרסים שלהן. ההיסטוריה הוכיחה כי מקרי ג'נוסייד לא הופסקו בגלל פרשנויות ואינטרסים, ומקרי ג'נוסייד מסוימים עדיין לא מוכרים רשמית בשל אותן הסיבות.²⁰⁸ ולכן שאלתי היא על פי איזו הגדרה עלי לקבוע אם מדובר בג'נוסייד? האם על פי הגדרת האו"ם משנת 1948 כלשונה, או לפי הגדרתם והרחבתם של החוקרים השונים?

להערכת, עדיף להתבסס על הגדרת האו"ם משנת 1948 כלשונה, ללא כל הרחבה. שכן הגדרה זו היא הפורמאלית והיא המוכרת כיום על ידי כלל אומות העולם.

מהימנות המידע שברשותי קשורה לדילמה נוספת, כיוון שחסרים בידי מקורות או התייחסות מסודרת של הממשל ההודי. הממשל ההודי נותר דומם בהתייחסותו לאירועים, ואינו מספק מקורות רשמיים עליהם אוכל להתבסס. הוא אינו מציין כמעט דבר בנוגע למאורעות או לכמות הנפגעים (לרבות כוחותיו שלו), וממשיך להכחיש, לצנזר ולהגביל את הגישה למקום.²⁰⁹ העדרו של מידע מסוג זה, אינו מותיר בידי אלא להתבסס על מקורות שעשויים להיות מוטעים, ולא מדויקים, היות והחומר שהשגתי נדלה ממקורות העשויים להיחשב כפרו-נאגאס ואולי אף כאנטי-הודיים.

²⁰⁷ על הבעייתיות בהגדרת המונח "ג'נוסייד" עמדתי בפרק הראשון. להרחבה ראה גם: יאיר אורון (2006). **ג'נוסייד, מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים: 55 – 70.

²⁰⁸ רצח העם ברואנדה למשל, יכול היה להפסק, אם העולם היה מחליט להתערב, לקרוא לאירועים ג'נוסייד ולהניח בצד את האינטרסים הפוליטיים. אולם, מדינות העולם לא הכריזו על ג'נוסייד וקראו לו בשמות אחרים כגון: התנהגות בריזנית של הממשל הנשיאותי, התנגשות אתנית, כאוס, מלחמת אזרחים, ועוד. הג'נוסייד הוכר רק לאחר שפסק. לעומת זאת, רצח העם הארמני עד היום אינו מוכר על ידי כל מדינות העולם, שוב בגלל פרשנויות ואינטרסים שונים. ראה: בנימין נויברגר (2005). **ג'נוסייד, רואנדה 1994: רצח עם ב"ארץ אלף הגבעות"**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים: 108 – 126; יאיר אורון (2007). **ג'נוסייד, רצח העם הארמני השכחה והכחשה**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים: 80 – 95.

²⁰⁹ Frans Welman (8.11.2010). personal communication by Email.

אין מחלוקת שעדויות הניצולים והמקורות שנכתבו על ידי אנשי נאגאס, הם מקורות פרו-נאגאס מובהקים, ויהיה זה תמים לחשוב שהם אינם מוטים. עדויות ומקורות אלה מעצימים את הסבל ועשויים להקציץ בתיאור הפעולות שננקטו כלפיהם על ידי הצבא ההודי.

המידע מהמקורות שמספקים ארגוני זכויות האדם עשוי להיות מוטה אף הוא, כיוון שארגונים המצהירים שקיומם הוא כדי להגן על החלש והקרוב, עשויים לא להיות מדויקים אם הדבר עשוי לקדם את האג'נדה שלהם או "לתפוס כותרות" שיביאו אותם לחזית התודעה הציבורית. ולבסוף, במקורות האקדמיים נתקלתי בהקדשות וכותרות בעייתיות, שרומזות אולי על נסתרות ליבו של הכותב.²¹⁰

כדי להתגבר על מכשול ההטיה, ניגשתי אל המקור מתוך ידיעה שהוא עשוי להיות מוטה, וביססתי אותו על עובדות שהוצגו במספר מקורות (אותם הצגתי במראה המקום). כמו כן התייחסתי לכלל הנתונים כאל כעובדה נדרשת מבלי להיצמד לנתון זה או אחר. לדוגמא, בהקשר לדיון בכמות הקרבנות, הצגתי את הנתונים השונים, ובהתייחס לנושא, לא נצמדתי לכמות המדויקת אלא לעובדה שכמות הקרבנות הייתה גדולה מאוד.

ניתוח הגדרת האו"ם

כפי שהצגתי בפרק ראשון, הגינוסייד הוא מעשה, שנעשה בכוונה להשמיד השמדה גמורה או חלקית, קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית. המעשה הינו הכוונה להריגת אנשים הנמנים עם הקבוצה, לגרימת נזק חמור בגוף או בנפש לאנשים הנמנים עם הקבוצה, להעמדת הקבוצה בכוונה תחילה בתנאי חיים שיש בהם כדי להביא לידי השמדתה הגופנית, כולה או מקצתה.²¹¹ כלומר עלי לפרק את ההגדרה הזו לחלקיה השונים, ולבדוק אם הנתונים מתאימים לפעולות שננקטו כלפי הנאגאס.

הקבוצה

ראשית עלי לבדוק האם הנאגאס הם קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית?

²¹⁰ פרופ' מרכוס פראנק מקדיש את ספרו לאנשי הנאגאס, במבואות הספר הוא כותב: "To The Naga People" ומסגיר את אהדתו לנאגאס. גם ד"ר פרנס וולמן מדגיש בתקציר לספרו את הקשיים שהציבו בפניו שלטונות הודו להיכנס לאזור הרי הנאגאס, מכך ניתן להבין שד"ר וולמן הוא לא דמות שהממשל ההודי חפץ ביקרה.

²¹¹ "Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide" (1948). In: <http://www.hrweb.org/legal/genocide.html>; Samuel Totten and Paul R. Bartrop (eds.) (2009) **The genocide Studies Reader**. New York, Taylor & Francie. pp. 30-33.

בעבודה זו הוכח, שהנאגאס הם אכן קבוצה אתנית, השונה מהטיפוס ההודי. הנאגאס שייכים לקבוצה אתנית, בעלת שורשים מונגוליים, לדת שונה – דת הנצרות, ומעידים על עצמם כקבוצה לאומית נגאלית. לפיכך, אין ספק שהנאגאס הם קבוצה ייחודית ושונה באזור והם עונים להערכתנו לערך "קבוצה".

המעשים

על אודות פעולות הצבא ההודי כנגד הנאגאס פירטתי בהרחבה בפרק הרביעי. בפעולות אלה ננקטו אמצעים ובוצעו מעשים שהם ללא ספק פשעי מלחמה, ומעשים הנוגדים את החוק הבינלאומי. בפעולות אלה נפגעו מאות אלפים מבני הנאגאס, ובוצעו מעשי אונס ועינויים שגרמו להם למומים ונכויות קשים. הנאגאס הועמדו בתנאי מחיה קשים, על ידי הרס מקורות המזון שלהם, במנוסתם לג'ונגלים ובכליאתם במחנות ריכוז שם מתו ממחלות ומרעב.

ניתן לטעון כי פעולות אלה הן תוצאה של מצב מלחמה נגד הנאגאס, שנלחמו בעקשנות ובאכזריות כנגד הצבא ההודי. בכל מלחמה נעשות פעולות השמדה כנגד האויב, כי המטרה ותכליתה של המלחמה היא כיבוש השטח והכנעתו של האויב. למרות שהרג גברים נתפס כנבדל מוסרית מהרג נשים וילדים, במלחמה נפגעת לעיתים גם אוכלוסייה עורף אזרחית, לרבות נשים וטף.²¹² המלחמות במאה העשרים הוכיחו כי ההפצצות על העורף הן חלק בלתי נפרד מהלחימה וזאת על מנת לדכא את המורל של האויב. שימוש שכזה בוצעו למשל על ידי כל הצבאות במלחמת העולם השנייה. הגדילה לעשות ארצות הברית בהטלת פצצות האטום על יפן כדי להביא לכניעתה. לפיכך ניתן להסכים שבמלחמה נעשים פעולות נוראיות, לא טבעיות ולא אנושיות ולכן לא ניתן להתייחס למקרה של הרג והטלת מום במהלכה של לחימה כאל ג'ינוסייד.²¹³

אולם, לתפיסתי השמדה ופגיעה פיסית (לרבות אונס) באוכלוסייה תמימה בזמן מלחמה יחשב כג'ינוסייד, אם הוא מתבצע בשטח הנתון לשליטתה של המדינה, כלומר אם השטח שייך למדינה או שהשטח נכבש ממדינה אחרת. הפצצה מרחוק על שטח במטרה לדכא את האויב איננה יכולה להיחשב לג'ינוסייד, בהיעדר שליטה פיזית ובהתחשב במצב לחימה מתמשך. אולם השמדה ופגיעה פיסית של אוכלוסייה אזרחית לאחר שהשטח נכבש או שיש עליו שליטה (כדוגמת חיסול היהודים

²¹² על ההבחנה המוסרית במגדר, ראה גם: יהונתן אלשך (2011). "ג'ינוסייד: אנטומיה של מושג שנוי במחלוקת במהותו". *בין גזענות לג'ינוסייד בעת החדשה*. יאיר אורון ויצחק לובלסקי (עורכים). רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.
²¹³ על הקרבנות בעת מלחמה ראה גם: אורון (2006). עמוד 65.

באוקראינה בזמן במבצע ברברוסה) או חיסול ופגיעה בתוך שטחי המדינה עצמה (כדוגמת רצח הטוטסי ברואנדה) הנו בהחלט ג'נוסייד.²¹⁴ חיסול שכזה (ובעיקר של נשים וילדים) הנו התגלמות הרוע, ואבדן אנושיות האדם שהם מיסודות הג'נוסייד.

המעשים שביצע הצבא ההודי בנאגאס, נעשו בתוך שטח המדינה ההודית, בשטחים הנתונים לשליטתם, וכנגד אזרחי המדינה. אוכלוסיית הנאגאס (גם אם נחשדה לעיתים כמסייעת למורדים) לא לחמה באופן פעיל כנגד הצבא ההודי, ולא היוותה כלפיו איום. לפיכך מעשי הצבא ההודי כנגד הנאגאס נחשבים בעיני למעשי ג'נוסייד לכל דבר ועניין!

הכוונה

שאלת בסיסית באשר לג'נוסייד היא הכוונה, כלומר האם הממשל התכוון לבצע זאת או שהפעולות בוצעו ללא ידיעתו וללא הכוונתו. כמו כן האם הג'נוסייד בוצע על ידי מנגנוני ומשאבי המדינה. במקרה הג'נוסייד של רואנדה למשל, ניכרת ההכוונה של השלטון. משטר ההוטו הקיצוני הכין רשימות מפורטות והנחיות ברורות למליציות כיצד עליהם לאתר את מתנגדי השלטון והטוטסי וכיצד לחסלם, המשטר גם רכש מצ'טות מבעוד מועד כדי לחלקם לרוצחים.²¹⁵ לשם השוואה אקדמית, גם בשואת היהודים ברור מרכיב התכנון המוקדם והכוונה מצדו של המשטר הנאצי. ועדת ונזה, חוליות איינזאצגרופן והקמת מחנות ההשמדה הם חלק מהוכחת הכוונה של הצורך הנאצי.

אולם, האם הייתה כוונה של המשטר ההודי הדמוקרטי לבצע פעולות ג'נוסייד כנגד הנאגאס? והאם הייתה הוראה ברורה לבצע זאת? והאם היה שימוש במנגנוני ומשאבי המדינה? לעניות דעתי, יש משקל רב לדעה הגורסת כי אכן בוצע ג'נוסייד. להערכת הצנועה, המשטר ההודי נקט ביודעין ובכוונה בג'נוסייד, כאמצעי דיכוי כלפי הנאגאס והשתמש לשם כך בצבאו. אני מבסס את טענתי על הכרונולוגיה של האירועים, ועל העובדות הקיימות בשטח.

המשטר ההודי הבין שנדרשים אמצעים קיצוניים לדכא את מרד הנאגאס, השלב הראשון היה חקיקת החוקים שיאפשרו זאת. חוקים אלה נתקבלו בפרלמנט, כשהם זוכים לתמיכה של רוב

²¹⁴ שארלך גורסת כי ביצוע מעשי אונס רבים אף אם אינם מלווים בהשמדה יכולים גם להיחשב כג'נוסייד. ראה: Sharlach Lisa, "Rape as genocide: Bangladesh, the former Yugoslavia, and Rwanda". *New Political Science*. Vol 22, No 1, 2000, pp 89–102.

²¹⁵ ב. נויברגר (2005). עמוד 65.

חברי הבית. כפי שהראיתי בפרק רביעי, החוקים מאשרים פעולות הרג ודיכוי, בסמכות של דרג זוטר, על בסיס חשד בלבד, ומגנים על המבצע מפני תביעה משפטית גם אם שגה. אני סבור שהפרלמנט ידע מהי העוצמה הניתנת לכוחות הביטחון שלו, וכיצד הם ישתמשו בה.

השלב השני היה עירובו של כח צבאי במקום כח שיטור. מטרתו של כח שיטור הינו השלטת סדר ולחימה כנגד האיומים הפנימיים המבוצעים על ידי אזרחי המדינה. מטרתו של הצבא לעומת זאת, הוא השמדת האויב וכיבוש השטח. צבא הוא לא כח שיטור, צבא הוא כוח לוחם. הממשל ההודי עירב את הצבא בכוונה וביודעין והעניק לו כלים הרסניים לחסל את האויב – כלומר את הנאגאס. חקיקת החוקים, עירובו של הצבא והעדויות על הפשעים שבצע הן עובדות קיימות.

יחד עם העובדות האלה יש להתייחס גם לכרונולוגיה של האירועים. חקיקת החוקים שהביאו גם לעירובו של הצבא, היו חודש אחד בלבד לאחר ביזויו של נהרו בתקרית קוהימה. הסמיכות בין תקרית קוהימה לחקיקת החוק אינה נראית לי מקרית, ואני סבור שקיים קשר ישיר ביניהם. את דעתי אני מבסס בין השאר גם על העובדה שבמקרי מרידה אחרים במדינה, הממשל ההודי לא חוקק חוקים מיוחדים ולא עירב את הצבא. הוא השתמש בחוקים הקיימים ובכח השיטור הרגיל שהיה במקום.²¹⁶

מקורות תומכים לכוונת הממשל אני מוצא אצל שני מחברים עיקריים.

טיווארי (Tiwari) כותב בספרו העוסק בסוגיות פוליטיות בהודו. כי הממשל של נהרו הורה במפורש על ביצוע פעולות ג'נוסייד כלפי שבטי הנאגאס.²¹⁷ יש להדגיש ולציין כי הכותב אינו מפנה למקור בו השיג את המידע, כלומר אין הפנייה למסמך ממשלתי המראה הוראה שכזו. גם פרנקה טוען בספרו, כי הממשל ההודי נקט בטרור מדינתי ובג'נוסייד כלפי הנאגאס, כדי לאלצם לקבל את כיבוש ארצם ולהצטרף לאיחוד. דהיינו הממשל ההודי בכוונה וביודעין נקט באמצעי זה כדי לדכא את מרד הנאגאס.²¹⁸

לשאלת האם ג'נוסייד כן או לא, ניתן להגיע למסקנות שונות עם הצדקות משכנעות לכאן או לכאן. קביעתי שאכן מדובר בג'נוסייד היא דעתי האישית ונטיית ליבי המתבססת על פרשנותי לאירועים ולנתונים כפי שצינתי ופירטתי. קביעה מוחלטת ניתן לבסס או לשלול במחקר מעמיק יותר ובכפוף לעבודת שטח נרחבת שתצליח להניב בין השאר גם ממקורות הממשל ההודי.

²¹⁶ לדוגמה מרד הקומוניסטים בטלנגאנה (Telangana) ומרד הטאמילים (DMK) בדרום הודו. ראה הערה 140.

²¹⁷ Lalan Tiwari (1995). *Issues in Indian Politics*. New Delhi, Mittal Publication. p. 19.

²¹⁸ Marcus Franke (2009). *War and Nationalism in South Asia: The Indian State and the Nagas*. New York, Routledge. p. 4.

המאפיינים לג'נוסייד תחת משטר דמוקרטי והשוואה למקרי ג'נוסייד אחרים.

בחלקה האחרון של העבודה אעמוד על המאפיינים לג'נוסייד המתבצע תחת שלטון דמוקרטי. את המאפיינים אמצא תוך שאני משווה את מקרה ג'נוסייד הנאגאס לשלושה מקרי ג'נוסייד אחרים במאה העשרים: השוואה לרצח העם ברואנדה, לשואה היהודית ולרצח העם הארמנים. בבואי לערוך את ההשוואה אינני מתכוון לעסוק בסוגיית הסבל, השיטה או הקרבן, שכן אני מוצא את העיסוק בכך כלא רלוונטי, לא מוסרי, וחסר רגישות בעליל. ההשוואה שלי תעסוק אך ורק בגורמים ובמאפיינים התיאורטיים של ג'נוסייד באופן כללי. השוואה זו, אף היא מעט בעייתית, שכן קיימים הבדלים בין מקרי הג'נוסייד במשטרים הלא דמוקרטיים, ואין אף מקרה ג'נוסייד זהה לחלוטין למשנהו.²¹⁹ אולם ניתן בהחלט למצוא קווי דמיון בין שלושת המקרים שאינם קיימים במשטר הדמוקרטי. ראשית אעמוד על המאפיינים הנהוגים לכל מקרי הג'נוסייד, ואציג את עיקריהם.

ג'נוסייד מדינתי.

חוקרי הג'נוסייד בעולם סבורים כי מאחורי כל ג'נוסייד עומדת מדינה אשר יוזמת, מתכננת ומעניקה לו לגיטימציה.²²⁰ יש חוקרים המפרידים בין "ג'נוסייד מדינתי" (State Genocide) שמתבצע על ידי רשויות המדינה, לבין "ג'נוסייד חברתי" (Societal Genocide) שמתבצע על ידי החברה או חלקים מהחברה ללא מעורבות ממשלתית.²²¹ ג'נוסייד הנאגאס, כמו שלושת מקרי הג'נוסייד האחרים הוא ג'נוסייד מדינתי. המשטר ההודי ביצע את הג'נוסייד בעזרת הגופים המשטרתיים והצבאיים והעניק להם לגיטימציה בעזרת החוקים אותם חוקק לשם מטרה זו.²²²

קבוצות מיעוט.

כלל מקרי הג'נוסייד התבצעו כלפי קבוצת מיעוט. היהודים, הארמנים הטוטסי והנאגאס היו מיעוט בתוך החברה הכללית. לכל סוג של משטר, דמוקרטי או טוטאליטרי, קל יותר לפעול כנגד

²¹⁹ על ההבדל בין רצח העם ברואנדה לשואת היהודים ורצח העם הארמני ראה: נויברגר (2005). עמודים 132 – 135. על ההבדל בין השואה היהודית למקרי ג'נוסייד אחרים ראה: אורון (2006). עמודים 91 – 99.

²²⁰ Peter Uvin. (1998). *Aiding Violence – The Development Enterprise in Rwanda*. West Hartford, Kumarian Press. p. 206.

²²¹ Alison Palmer (1998). "Colonial and Modern Genocide: Explanations and Categories", *Ethnic and Racial Studies* 21, 1, pp. 89 – 115.

²²² עוד על "ג'נוסייד מדינתי" ראה: נויברגר (2005). עמוד 133.

מיעוט, כיוון שלקבוצת המיעוט קיים כוח פוליטי וכח התנגדות מוגבל. קבוצת המיעוט אינה מסוגלת להתמודד לבדה מול פעולות הרוב או פעולות הממשל.

ההדרגתיות בג'נוסייד

בכלל מקרי הג'נוסייד, המדינה נקטה בשלבים ובהדרגתיות עד ביצוע הג'נוסייד. ראשית חוקקו חוקים, לאחר מכן פגיעה ברכוש ולבסוף פגיעה בגוף. המשטר הנאצי חוקק את חוקי נירנברג, פגע ברכוש, קיים את ליל הבדולח (פגיעה בגוף ונפש) ולבסוף הגיע להשמדה.²²³ משטר ההוטו הדיר את הטוטסי מתפקידי השלטון, הסיר את זכויותיהם וביצע ג'נוסייד לאחר הפלת מטוסו של נשיאם.²²⁴ גם התורכים נקטו בשלבים כשהם מקפחים את זכויות הארמנים ומבצעים בהם טבח והרג כשלב אחרון.²²⁵ במקרה ההודי ניתן להבחין בשלבים בחקיקה ובעירוב הכח הצבאי. ראשית פעלו כוחות שיטור במקום להם ניתנו סמכויות דיכוי מוגבלות. בשלב מאוחר יותר הוכנס הצבא לאזור, לו נתן המחוקק סמכויות דיכוי נרחבות מאוד ואף חסינות מהעמדה לדין. השלבים וההדרגתיות בג'נוסייד נועדו כדי לבחון את התייחסות הציבור לפעולות שנעשו כנגד הקרבנות. כשהממשל הבחין שהציבור אדיש הסלים בהדרגה את החוקים ואת הפעולות עד הגעה לג'נוסייד של ממש.

מצב מלחמה

ביצוע הג'נוסייד בזמן מלחמה הנו מאפיין משותף לארבעת המקרים. רצח הארמנים בוצע במלחמת העולם הראשונה, השואה היהודית בזמן מלחמת העולם השנייה, רצח בני הטוטסי בוצע בזמן מלחמה כנגד ארגון ה-RPF והנאגאס בזמן הלחימה של צבא הודו כנגד מורדי הנאגאס. מצב הלחימה מאפשר למדינה להסתיר את ביצוע הג'נוסייד בקלות יתירה, ולסלק את העובדות תוך הצגת הקורבנות כנפגעי לחימה. הממשל ההודי השתמש במצב הלחימה לשימוש בחוקי חירום שאפשרו את סגירת האזור לתקשורת, הציג את נפגעי הנאגאס כקורבנות לחימה והציג בפני העולם תמונה (יש שיגידו מסולפת) של "מלחמת אין ברירה" בטרוריסטים צמאי דם.

²²³ הורביץ אריאל (2010). ג'נוסייד: חורבן – השמדת היהודים בידי גרמניה הנאצית. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה. עמודים 27 – 34.

²²⁴ נויברגר (2005). עמודים 42 – 65.

²²⁵ אורון (2007). עמודים 36 – 39.

דמוניזציה ודה-הומניזציה

הדמוניזציה והדה-הומניזציה הם שלב הכרחי בדרך לגינוסייד, שלב זה משותף לכל ארבעת המקרים. הדמוניזציה נדרשת כדי להשיג את איבת הציבור כנגד הקרבנות, ולהציגם כאויבים שלא שייכים וכאחרים (כלומר להדגיש את המאפיין: הם ואנחנו). הדה-הומניזציה נדרשת כדי לטשטש את הרגש והמעורבות האישית שמאפשרת להשמיד את הקרבן ללא נקיפות מצפון.²²⁶ הממשל ההודי השתמש בדמוניזציה ובדה-הומניזציה כלפי הנאגאס בעזרת אמצעי התקשורת, כשהם מציגים אותם כטרוריסטים, תת אנושיים, צידי אדם, רוצחים בדם קר, קניבלים ועוד.²²⁷

תעמולה

בארבעת המקרים היה שימוש בתעמולה בעת ביצוע הג'ינוסייד, התעמולה היא כלי חיוני לביצוע הג'ינוסייד שכן בעזרתה הממשל מסביר, מסלף ומציג את מעשיו. התעמולה הינה אחד ממאפייני הטוטאליטריזם, וברור מדוע משטרים אלה משתמשים בה בביצוע הג'ינוסייד. במקרה ההודי הממשל ההודי השתמש אף הוא בתעמולה (בחלקה היה שקרי) וזה כדי לתרץ ולהסתיר את הפעולות שננקטו בהרי הנאגאס. השימוש בתעמולה היא הכלי לחיזוק הדה-הומניזציה והדמוניזציה החיוניים לביצוע הג'ינוסייד.

אדישות העולם

בארבעת המקרים הג'ינוסייד התבצע כשמדינות העולם עמדו מנגד. ההיסטוריה הוכיחה שוב ושוב כי הג'ינוסייד מתאפשר כיוון שהעומדים מנגד שותקים לא מתערבים. אורון סבור כי בכל ג'ינוסייד יש שלושה צדדים: הרוצח, הקרבן והעומד מנגד (לרבות העולם). העומד מנגד לרוב אינו מתערב (יש כאלה המסייעים לרוצחים או מסייעים לקרבנות), אי התערבות היא בהכרח תמיכה (גם אם לא במתכוון) במבצעים, כיוון שהתערבות חיצונית עשויה בהחלט להפסיק את הג'ינוסייד.²²⁸ ברצח הארמנים והשוואה היהודית העולם לא התערב כי לטענתו לא ידע על המתרחש במועד, וברצח בני הטוטסי העולם ידע, נכח, אך העדיף שלא להתערב. חיסולם של בני הנאגאס התאפשר אף הוא בגלל אי התערבות העולם. להערכתו, קריאה להסבר או מחאה מצד אחת מידידותיה מהמדינות הדמוקרטיות הייתה גורמת להודו לשקול את צעדיה, ואולי אף להפסיק את פעולות הג'ינוסייד.

²²⁶ אורון (2006). עמוד 80.

²²⁷ Collins Grace (2005). *Goodwill Missions Team Report - Unofficial White Paper Report of the Fact Finding Mission to Nagalim (16-25 May 2005)* p. 2, In:

<http://www.nagalim.us/downloads/Nagalim-WhitePaper.pdf>; Luitui & Haksar (1984).p. 9, 16, 21, 27.

²²⁸ על שלושת הצדדים בג'ינוסייד ראה: אורון (2006). עמודים 75 – 79.

הכחשה

חוקרי הג'ינוסייד טוענים שההכחשה היא השלב האחרון של המחוללים באירוע ג'ינוסייד. כלומר מבצעי הג'ינוסייד מבקשים, לאחר שביצעו את הפשע, להכחישו או למצער לצמצם את היקפו, להמעיט במשמעותו ובחומרתו, להטיל את האשמה על הקרבנות, להתנער מאחריות או לפחות להביא לידי כך שהאשמה לא תוסיף לרדוף אותם בדורות הבאים.²²⁹ בכל ארבעת המקרים קיימת הכחשה של המבצעים. בעוד שהכחשת השואה היהודית היא שולית, במקרה של רואנדה, והארמנים מדובר בהכחשה גורפת בקרב בני העם המבצע.²³⁰ יתירה על כך, בשואה היהודית וברצח הארמנים ננקט רוויזיוניזם היסטורי, כלומר שכתוב ופרשנויות חדשות של המחוללים במטרה ליצור ספקות ושאלות על התרחשותם.²³¹ במקרה של הנאגאס קיימת הכחשה גורפת של הממשל ההודי בדבר ביצוע פעולות ג'ינוסייד כלפי הנאגאס. הממשל ההודי מסתיר את הפרטים המדויקים, מגביל את הגישה למקום ומסביר את פעולות ההרג כתוצאה של לחימה במורדי הנאגאס, כלומר ההרג והדיכוי נובעים מאשמת הנאגאס.

המאפיינים הייחודיים לג'ינוסייד שבוצע תחת המשטר הדמוקרטי.

קשר בין הקבוצות

בשלושת מקרי הג'ינוסייד במדינות הלא דמוקרטיות, היה קיים קשר תרבותי והיסטורי בין הקבוצות, כשקבוצת המיעוט ביקשה להשתלב עם קבוצת הרוב. יתירה על כך הקבוצות היו שייכות לאותה חברה ולעיתים היו קיימים ביניהם גם קשרי נישואין.²³² היהודים בגרמניה והטוטסי ברואנדה היו חלק מהחברה, והיו אף קשרי הנישואין בין הקבוצות. גם הארמנים היו משולבים ומעורבים בחברה התורכית באזור מגוריהם. הקשר החברתי היה ארוך שנים עם היסטוריה משותפת.

הנאגאס לעומת זאת לא היו משולבים בחברה היהודית, ולא היה קיים קשר תרבותי ביניהם. ההיכרות והשילוב החברתי בין הקבוצות היה חדש ונכפה על הנאגאס.

²²⁹ שם, עמוד 81.

²³⁰ נויברגר (2005). עמוד 134.

²³¹ אורון (2006). עמוד 81.

²³² נויברגר (2005). עמוד 133.

העדר השילוב התרבותי והחברתי אפשר לממשל ההודי לפעול כנגדם באופן שונה, כיוון שהחברה ההודית לא הכירה אותם וראתה בהם קבוצה שונה וזרה. החברה ההודית לא חשה כלפי הנאגאס אמפתיה או יצרה מחאה ציבורית כפי שהיה קורה אם הם היו קבוצה מוכרת המשולבת בחברה. גם הממשל האמריקאי בבצעו מעשים העשויים להיחשב כגינוסייד כלפי האינדיאנים, ביצעו אותו כלפי קבוצה זרה, ללא היסטוריה משותפת וללא קשר חברתי.²³³

להערכת המדינה הדמוקרטית תתקשה לבצע פעולות של פשע כלפי חלק מהחברה ההיסטורית המשותפת שלה בגלל בעיות של דעת קהל והתנגדות פוליטית. פעולות כאלה עשויות להתבצע רק כלפי קבוצה זרה שאינה חלק מהחברה והתרבות המקומית. חיזוק לדעתי אני מוצא בעובדה שהממשל ההודי נקט בפעולות אחרות לגמרי כלפי קבוצות ממרכז המדינה, שהיו חלק מהתרבות והחברה המקומית, ושביצעו מרידה הזזה כמעט לזו של הנאגאס.²³⁴

מאפייני המיעוט מול הרוב

בשלושת מקרי הג'ינוסייד במדינות הלא דמוקרטיות קבוצת המיעוט הייתה קבוצה דומיננטית בחברה, קבוצה משכילה ועם משאבים כלכליים.²³⁵ היהודים בגרמניה היו מעורים בחברה ומשולבים בתפקידי הממשל והשירות הציבורי. היהודים עסקו במקצועות חופשיים, במסחר, בנקאות, משפטים רפואה ועוד. הם היו משכילים, וחלקם אף היו מבוססים ועתירי נכסים. בקרב הארמנים בלטו סוחרים, בנקאים, משרתי ציבור ואדריכלים. הארמנים כמו היהודים מילאו תפקידים חשובים במסחר הבין לאומי כמתווכים וכמתורגמנים.²³⁶ גם הטוטסי ברואנדה, עד 1960, היו קבוצה דומיננטית ועשירה יותר מההוטו, הטוטסי איישו את תפקידי המפתח והממשל והיוו את האליטה ברואנדה.²³⁷

הנאגאס לעומת זאת לא היו קבוצה דומיננטית בחברה, הם לא היו משכילים (ביחס לאליטה ההודית), לא היו להם משאבים כלכליים והם לא היו בעלי מקצועות חופשיים.²³⁸ הנאגאס היו חברה פרימיטיבית, לא עמידה וללא כח פוליטי. וההתייחסות אליהם מצד החברה והממשל ההודי

²³³ על השמדת האינדיאנים בצפון אמריקה ראה: ארנון גוטפלד (2006). **ג'נוסייד: השמדת עם בארץ החופש – האינדיאנים של צפון אמריקה 1776 – 1890**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

²³⁴ לדוגמה מרד הקומוניסטים בטלנגאנה (Telangana) ומרד הטאמילים (DMK) בדרום הודו. ראה הערה 140.

²³⁵ נויברגר (2005). עמוד 133.

²³⁶ אורון (2007). עמוד 25.

²³⁷ נויברגר (2005). עמודים 35, 39 – 41.

²³⁸ יש לציין כי בעת הקמת המדינה ההודית החלה להתפתח אליטה משכילה בקרב הנאגאס, כפי שפירטתי בפרק ג', אולם מדובר במיעוט שאינו מייצג את הכלל.

הייתה כאל קבוצה נחותה וחסרת השפעה.²³⁹ האינדיאנים כמו הנאגאס היו גם חברה פרימיטיבית, לא מפותחת ולא משכילה ביחס לחברה האמריקאית, חסרת כח פוליטי וללא משאבים כלכליים.

להערכת המדינה הדמוקרטית תתקשה לבצע פעולות של פשע כלפי קבוצה בעלת כח פוליטי, המבוססת כלכלית ובעלת השכלה. קבוצה שכזו יכולה לרתום לטובתה בנקל את דעת הקהל הציבורית וחלקים מהממשל ולהתמודד בעזרת הכלים הדמוקרטים כנגד המשטר.

הזרת הקרבן מהחברה

בשלושת מקרי הג'ינוסייד במדינות הלא דמוקרטיות קבוצת המיעוט הורחקה והוצאה אל מחוץ לחברה לפני ביצוע הג'ינוסייד. המשטר הדיר את קבוצת המיעוט מהחברה בשלבים על ידי חוקים עד לשלב של קיפוח כל הזכויות הבסיסיות והתרת דם. הנאצים החלו בחרם קניות על היהודים, המשיך ב"חוק בדבר השבת הפקידות המקצועית על כנה" ובצווים ממשלתיים שהדירו את היהודים ממקצועות ציבוריים. פעולות אלה סללו את הדרך לחוקי נירנברג, לגזילת רכוש יהודי, ולליל הבדולח. מרגע זה והילך דמם של היהודים הותר.²⁴⁰ הארמנים גורשו מבתיהם ומנהיגיהם נכלאו, חיילים ארמנים סולקו מהצבא והועברו ליחידות עבודה. הפרלמנט התורכי אישר את צווי הממשל בדבר גירוש אוכלוסייה לא תורכית ובמהלך גירושם נרצחו ביריות או בצעדות מוות.²⁴¹ גם הטוטסי הודרו מהחברה בשלבים, לאחר הדחת הטוטסי מהשלטון, פוטרו הצ'פים מהטוטסי ובמקומם מונו בני הוטו. מפלגות אופוזיציה (של הטוטסי) הוצאו מחוץ לחוק ומנהיגיהם הוצאו להורג. ההוטו נקטו במדיניות מפלה במערכת החינוך ובמנהל הציבורי, והטוטסי בעצם הוצאו מעיסוקים אלה. הטוטסי נושלו מאדמתם ופרעות ספונטאניות הוחלפו בפרעות שיטתיות שיזם הממשל. הפרעות השיטתיות וחיסול האופוזיציה הפכו לאחר הפלת מטוסו של הנשיא הביארימאנה לג'ינוסייד של ממש.²⁴² ניתן להבחין כי המשטרים הלא דמוקרטיים הדירו בשלבים את קבוצת המיעוט מהחברה, ולאחר נידויים והפיכתם לחלק נפרד ולא שייך, בוצע בהם הג'ינוסייד.

²³⁹ גם לקבוצות המיעוט במדינות הלא דמוקרטיות הממשל התייחס בסופו של דבר בצורה מתנשאת, וכקבוצה חסרת מעמד וכח פוליטי, אולם נקודת המוצא של קבוצות אלה הייתה שונה. מעמדם הודר בהדרגה בשלבים, בעזרת החוקים המפלים עד ביצוע הג'ינוסייד.

²⁴⁰ הורביץ אריאל (2010). עמודים 27 – 34.

²⁴¹ אורון (2007). עמודים 36 – 39.

²⁴² נויברגר (2005). עמודים 42 – 65.

במקרה הנאגאס, ההודים לא הוציאו את הנאגאס מהחברה אלא השאירו אותם בתוכה. מהנאגאס לא נשללה אזרחותם ולא בוצע תהליך של פגיעה פורמאלית בזכויותיהם האזרחיות. הפגיעה בנאגאס נעשתה בשלבים כשהם נותרים עדיין חלק מהחברה.

עלה התאנה לפעולות הממשל ההודי התבסס על חקיקת חוקים כנגד מורדים באזור מסוים מבלי לציין את שמם, כלומר ההודים לא חוקקו חוק כלפי מורדי הנאגאס אלא כלפי המורדים באזור הרי הנאגאס.

הממשל ההודי ידע כי חקיקת חוק כלפי קבוצה מסוימת לא תתקבל במשטר הדמוקרטי, ותהיה משולה לגזענות ולקיפוח זכויות בסיסיות הנוגדות את נחוקה. אולם חוק כלפי עבריינים באזור מסוים ללא ציון שם העברין יתקבל, גם אם ברור שמדובר בנאגאס. בצורה זו יכול הממשל להכחיש בנקל את ההאשמות ולהדוף אותם בטענה כי הנאגאס הם חלק בלתי נפרד מהחברה עם זכויות שוות, ומי שנפגע שייך לקבוצה מורדת.

שיטתיות וסלקטיביות.

בשלושת מקרי הגינוסייד במדינות הלא דמוקרטיות בוצע רצח המוני ושיטתי של הקרבנות, ללא כל מגבלה או כפיפות לחוק. המדינה פעלה באופן שיטתי כדי לבצע רצח המוני של גברים, זקנים, נשים וטף רק בשל השתייכותם לאותה קבוצה, ללא כל קשר למעשיהם.

חיסול הנאגאס היה סלקטיבי יותר, וכפוף לחוקים שקבעה המדינה. הצבא ההודי פעל תחת החוקים שאפשרו לו לבצע את הגינוסייד וניתנה לו הגנה בתנאים שנקבעו בחוקים.

הנאגאס לא כמו היהודים, הארמנים והטוטסי, יכלו להינצל ולחיות כאזרחים במדינה, אם היו מתגוררים באזור אחר בו לא חלה מרידה או לא היו נחשדים בסיוע למורדים. שלושת הקבוצות האחרות לעומתם, נרצחו רק בגלל היותם שייכים לקבוצה. כלומר פעולות הדיכוי והגינוסייד כלפי הנאגאס היו תגובה לפעולה, כל עוד הנאגאס מרדו ודרשו עצמאות, תגובת המשטר נמשכה. הפסקת המרידה של הנאגאס והסכם שביתת הנשק הובילה להפסקת פעולות הממשל כנגדם.

סכנה פיקטיבית וסכנה ריאלית.

בשלושת מקרי הגינוסייד במדינות הלא דמוקרטיות, הסכנה שנשקפה מקבוצת המיעוט היתה פיקטיבית ופרי של הסתה ותעמולה שקרית. היהודים לא סיכנו את גרמניה, לא היו באמת נחותים גזעית ולא פגעו בכלכלתה או בחברתה. גם הטוטסי ששכן ברואנדה תחת משטר ההוטו לא סיכן את המשטר, ולא יכול היה להפילו. האשמתם שהם משמשים כגיס חמישי המסייע ל-RPF היתה

לא מבוססת. גם הארמנים הואשמו בצורה דומה, הראיות מצביעות כי חלק ניכר מהארמנים ביקש לסייע לתורכים ולהישאר נאמן למדינה ואף שרת בצבאה.²⁴³ פעולות המרי של הנאגאס לעומת זאת, נתפסו בהחלט כסיכון לעתידה ואחדותה של הודו. הודו ידעה שויתור לנאגאס יגרור אזורים נוספים לדרוש הפרדות ועצמאות. הנאגאס גם מרדו באופן פעיל ומזוין כנגד הממשל ההודי, עירובו של הצבא וחקיקת החוקים הדורקונים נבע מאי יכולתם של הגופים האזרחיים לשלוט במצב תחת החוקים הקיימים. לפיכך ניתן בהחלט להגיע למסקנה שהנאגאס היוו איום אמיתי על הודו, כלומר קיימת סכנה ריאלית.

²⁴³ נויברגר (2005). עמודים 36 – 37.

התיאוריה המקובלת גורסת כי משטר דמוקרטי במאה העשרים אינו מסוגל לבצע ג'נוסייד. משטר דמוקרטי מושתת על ערכים של זכויות אדם, ובנוי על מערכת מנגנונים של איזונים ובלמים שנועדו לשמור על ערך מקודש זה. בנוסף למנגנונים אלה, קיימים גופים פרטיים ואזרחיים כמו למשל: התקשורת והחברה האזרחית שמסייעים לדמוקרטיה לשמור על יציבותה ועל ערכים אלה. עבודה זו עסקה בשתי שאלות, היא הציגה בפני הקורא מקרה קיצוני של פגיעה קשה בזכויות אדם כלפי אוכלוסיית הנאגאס בצפון מזרח הודו. ובדקה האם מקרה זה עונה להגדרה של ג'נוסייד? השאלה השנייה בודקת כיצד מתאפשר ומה הסיבות שהביאו משטר דמוקרטי במאה העשרים לבצע פעולות כאלה. התימהון בעבודה זו גלום בעובדה שמקרה זה אינו מוכר לציבור, ולא זוכה לבמה בדיון האקדמי והבינלאומי. התימהון הנוסף גלום באוקסימורון שיתכן ופעולות אלה הם ג'נוסייד שבוצע על ידי משטר דמוקרטי.

כדי להבין את האירוע ומורכבותו הוצגו מאפייני החברה ההודית, המשטר ההודי, ההיסטוריה של האזור ותעודת זהות של הנאגאס. בשנת 1947 זכתה הודו לעצמאות מידי הקולוניאליזם הבריטי, והפכה למשטר דמוקרטי מערבי ליברלי לכל דבר ועניין. בהודו קיימים חוקה, בית נבחרים, מערכת בתי משפט וערכים של שוויון בין הקבוצות במדינה. מייסדיה של הודו הצליחו בגדולתם להקים מדינה דמוקרטית, למרות המאפיינים הבעייתיים והעדר התנאים הבסיסיים הנחוצים למשטר זה. עיקרו של המכשול שעמד בפני המייסדים הוא בשסעים העמוקים בחברה, בהטרונגניות הרבה, ובמסורת הקאסטות עתיקת השנים שבה. מכשול נוסף הוא בהעדר החינוך וההשכלה ברבדים גדולים בחברה, בקושי הכלכלי והעוני הרב ששורר. מאפיינים אלה הקשו על היווצרות חברה אזרחית בריאה, שכן כל קבוצה עוסקת באינטרסים הפרטיים שלה, ושהשרידות היומית ממלאת את כל עיסוקם. מנהיגיה של הודו הצליחו להתמודד נגד מכשולים אלה, בעזרת פיתוח של תחושת שותפות כלל לאומית, על ידי פדרליזם, הגדרת המדינה כחילונית, מודרניזציה, פיתוח כלכלי ומדיניות של העדפה מתקנת.

שבטי הנאגאס מתגוררים בחלקה הצפון מזרחי של הודו ובשטחים הסמוכים ממזרח. חלק ניכר משבטי הנאגאס, שהטריטוריה שלהם נכללה בשטח המדינה ההודית, סופחו להודו והנותרים סופחו למינימאר. הנאגאס הקנאים מאוד לפרטיותם ולמסורתם, סרבו להיות חלק מהודו וביקשו

להקים לעצמם את מדינת הנאגאלים שתכלול את כלל שבטי הנאגאס שבאזור. בפשרה שהושגה ה"הסכם הידארי", הוחלט כי הנאגאס יסופחו להודו למשך עשר שנים ובתומם יחליטו על גורלם. פרשנויות שונות של ההסכם והתכחשות אליו, הביא למרי אזרחי ודרישה לאוטונומיה מיידית. מאבק הנאגאס לעצמאות הפך מהתנגדות פסיבית להתנגדות אקטיבית, אלימה וחמושה, שהביא לדיכוי אלים וקשה מצד המשטר ההודי. דיכוי זה לווה בביצוע פשעים קשים כנגד הנאגאס, שגובו בחקיקה דרקונית של הפרלמנט במיוחד לאזור זה. פעולות הדיכוי הפכו לגינוסייד של ממש כלפי אזרחי המדינה ההודית המתגוררים בהרי הנאגאס, כלומר כלפי הנאגאס.

החלטתה של הודו לנקוט באמצעים אלה סותרים למעשה את הערכים הבסיסיים של הדמוקרטיה, בכך שהם פוגעים בזכויות היסוד של האדם והאזרח. אולם ממבט בוחן, ניתן בהחלט להבין (גם אם לא להסכים) מדוע ננקטו צעדים קשים אלה על ידי המשטר. בתקופה בה עוסקת עבודתי, הדמוקרטיה ההודית הייתה שרויה במצב שסיכן את קיומה, עד כדי כך שנדרשו פעולות דחופות וקיצוניות לסיכול הסכנות. לצד סכנות אלה, התחוללו באותה תקופה אירועים ומאפיינים נוספים שהשפיעו על החלטת הממשל לנקוט באלימות זו.

מצבה הרגיש והמסוכן של הודו נבע מסכנות חיצוניות ופנימיות כאחד, שעשויות היו לפגוע בתהליך בניית האומה ועיצוב זהותה. אויבותיה של הודו מבחוץ, פקיסטאן וסין, ניהלו עמה מלחמות על רקע סכסוכי גבול תוך כדי מרי פנימי ומקביל של הנאגאס. למרות שהנאגאס לא סיכנו במאבקם המזוין באופן ממש את ביטחונה של הודו, הם בהחלט סיכנו את תהליך בניית האומה, ועשויים היו להשפיע על אזורים אחרים באיחוד ההודי לפרוש.

לסכנות אלו התווספו מאפיינים ייחודיים לאזור. מאפיינים אלה נעוצים בתרבות המקומית של הזילות בחיי אדם הנובעים ממסורת המעמדות (קאסטות). ההודים לא ראו בנאגאס כאנשים שווים אלה כנחותים הדורשים תרבות. ייעודם בחברה היה כשל מיעוט הנחות כמו הטמאים. הדמוניזציה והדה-הומניזציה של הממשל כלפיהם בעזרת תעמולה, חתם את הגולל ובכך בעצם התיר את דמם.

לצד כל זאת התווספה איבתו של השלטון כלפי הנאגאס, והעדר מחאה פוליטית-ציבורית פנימית או חיצונית על פעולות הממשל. קיומם של אירועים ותמורות מקבילים בהודו ובעולם באותה עת, כמו למשל: חילופי האוכלוסין בין הודו לפקיסטאן, המרד באלג'יריה, והמתח בין הקומוניזם לעולם המערבי, הסיטו את תשומת הלב מהגופים שעשויים היו להתערב ולהשפיע על פעולותיה

של הודו. אינטרסים פוליטיים הביאו להתעלמות ולעצימת עין של העולם המערבי וקבלת העניין כ"רע הכרחי" בעד יציבותה של הודו וכנגד התפשטות הקומוניזם באזור.

לגינסייד המתבצע תחת משטר דמוקרטי קיימים מאפיינים דומים לצד מאפיינים שונים וייחודיים לעומת הגינסייד המתבצע על ידי משטרים לא דמוקרטיים. לצורך ההמחשה, ערכתי השוואה בין גינסייד של הנאגאס לבין רצח העם ברואנדה, לשואה היהודית ולרצח העם הארמני. ההשוואה שלי דווקא למקרים אלה נבעו בגלל התרחשותם במאה העשרים, ולא לפני כן, ומהעובדה שכולם (במשטר הלא דמוקרטי) מוכרים על ידי העולם האקדמי כגינסייד של ממש. קווי הדמיון בין ארבעת המקרים מתייחסים בעיקר לתנאים הבסיסיים המובילים לגינסייד. בין קווים אלה נמצא שהגינסייד התבצע בקבוצת המיעוט על ידי הרוב, תוך כדי יצירת דמוניזציה ודה-הומניזציה כלפי הקרבן, בתעמולה השקרית והתבצעותן בזמן המלחמה. עוד ניתן להבחין כי המדינה היא העומדת מאחורי ביצוע הגינסייד, כשגופיה מכווינים או מבצעים בפועל את הפעולות. שלב הגינסייד אינו מתבצע באופן מיידי, אלא נערך בשלבים כדי להכין את הקרקע לכך. ראשית נחקקים חוקים, ולאחר מכן נערכת פגיעה הדרגתית בזכויות האזרח, בזכויות האדם, ברכוש, בגוף ואז בנפש. לאחר שכל השלבים התבצעו ללא מחאה עיקשת של הציבור או העולם, והממשל בטוח כי יוכל לבצע את הגינסייד ללא סכנה או התנגדות, הוא מורה על ביצועו ומכווין אותו. אדישותו של הציבור ואדישות העולם אפשרו את המשך הגינסייד בארבעת המקרים, ולבסוף מתבצעת הכחשה של המבצעים כי מדובר בגינסייד.

לעומת קווי הדמיון, קיימים מאפיינים ייחודיים המאפשרים את ביצוע הגינסייד במדינה הדמוקרטית. המאפיינים מתייחסים לקשר בין הקבוצות בחברה. ניתן להבחין כי קבוצת המיעוט-קרבן הגינסייד לא הייתה חלק מהחברה ולא הייתה בעלת קשרים תרבותיים או היסטוריים עמה. גם במקרה הנאגאס וגם במקרה האינדיאנים אותו הבאתי כחיזוק להשערת, הקרבנות היו קבוצה שלא הייתה שייכת לקבוצת הרוב השלטת וללא עבר משותף. קבוצת המיעוט (הקרבן) הייתה גם נחשלת יותר מבחינה תרבותית וכלכלית מקבוצת הרוב. נקודה ייחודית נוספת נמצאת בסיבה לביצוע הגינסייד, בעוד ובמשטרים הלא דמוקרטים מדובר בסכנה פיקטיבית שהומצאה על ידי השלטון, הסכנה הנשקפת למשטר הדמוקרטי מקבוצת המיעוט היא מוחשית יותר. פעולות הדמוקרטיה הן פעולות שנועדו להגן עליה מקבוצת הסכנה, כלומר סוג של "דמוקרטיה מתגוננת".

פעולות אלה מתבצעות באופן סלקטיבי תוך הגבלה חוקית, ולא דרך פעולה קולקטיבית חסרת רסן. לכן קבוצת המיעוט אינה מודרת מתוך החברה אלא נותרת בה לאחר מיגור הסכנה.

במהלך עבודתי פניתי למקורות שונים כדי ללמוד על האירועים ולהבין כיצד התאפשר לבצע חיסול כה גדול של אנשים תחת משטר דמוקרטי, בכל פניותי נעניתי על ידי הנשאלים בתדהמה ובחוסר אמון מוחלט כי מקרה שכזה התבצע. בשיחות אישיות שקיימתי עם עמיתי מהמוצא ההודי, ועם בני משפחותיהם המתגוררים בהודו, הופתעתי לגלות כי גם הם בעצמם אינם מכירים את בני הנאגאס ואף לא את מאבקם לעצמאות. עובדה זו לא הייתה מפתיעה אלמלא היה מדובר בשיחה שניהלתי עם עשרות אנשים, שחלקם הגדול נמנה עם האקדמיה בהודו ועם העילית היהודית במקום. בין אלא שכן הכירו את הנאגאס ומאבקם, קבלתי מענה קצר וחסר עניין, הוזה לדעות המוצגים בעבודה זו, כלומר שהנאגאס הם מיעוט מורד וסורר המשתף פעולה עם האויב. התרשמתי כי גם הם לא הכירו את נתוני ההרג ופשעי המלחמה שבוצעו על ידי הצבא ההודי במקום. נתונים אלה יחד עם המקורות האחרים בעבודתי חיזקו בעיני את הסברה, כי המשטר ההודי עושה ככל יכולתו לצמצם את חשיפת הציבור והעולם לאירועים במקום.

ניסיוני לבדוק ולהוכיח אם מעשיה של הודו עשויים להיחשב כגינוסייד, נתונים בנקודת פתיחה מורכבת וקשה. הבעיה נעוצה בהשוואתנו האוטומאטית לשואה, ובחוסר המידע השלם שברשותי לאירועים. בפתח עבודתי הדגשתי כי אנו כבני הלאום היהודי, קושרים את הביטוי רצח עם לשואה היהודית. לנגד עינינו עומדים תמיד ששת מיליוני הנרצחים ומנגנון ההשמדה הנאצי, שהצליח לכלות כמעט את כל העם היהודי באירופה, רק בשל היותם יהודים. ולכן יתקשה הקורא להכליל את רצח הנאגאס המצומצם בהיקפו והשונה בשיטתו, לקטגוריה זו. אין ספק שהשואה היהודית היא חריגה בהיקפה ובשיטתה, ובלתי ניתנת בעליל להשוואה בכל קנה מידה! יחד עם זאת כחוקרים, אין לנו להקל ראש במקרים אחרים, שלא זוכים לאותה הבמה ולאותה התעניינות, גם אם השיטה בהם שונה והיקפם מצומצם. מקרה הנאגאס הוא מקרה ייחודי של גינוסייד מדינתי, בו כמות הקרבנות קטנה ביחס למקרים אחרים, והשיטה בביצועו הייתה שונה. מספר קורבנות מצומצם יותר של מקרה הנאגאס מול השואה היהודית ואולי גם מול מקרי גינוסייד אחרים, אינו אמור להוות חסם בהגדרתו כגינוסייד. כזכור, הביטוי גינוסייד הוא מושג בעייתי הניתן לפרשנויות שונות ואינו נמדד בכמות או בשיטה. אם מפרקים את המושג ובודקים

אותו מול רצח בני הנאגאס, ניתן להערכתו להכליל את המקרה בקטגוריה זו. כלומר ג'ינוסייד התרחש במדינה הדמוקרטית למרות המנגנונים וההגבלות החוקיות המאפיינים משטר שכזה.

שליטתו של הצבא ההודי באזור הנאגאס מהווה להערכתו את כל ההבדל בין הרג בלחימה לג'ינוסייד. מורדי הנאגאס היו לוחמים פנאטים, מיומנים והשתמשו בלוחמת גרילה אכזרית כנגד כוחות הביטחון ההודים. הצבא ההודי שנדרש למגר את הסכנה פעל בקושי רב בשטחים ההרריים הקשים, ונאלץ להשתמש בשיטות ובסמכויות המיוחדות כדי לעמוד במשימה. אם נבחן את הסיטואציה מנקודת מבט הודית, הרי שלממשל ההודי לא הייתה כל ברירה אלא להשתמש בסמכויות המיוחדות ובשיטות הפעולה בהן נקט. שיטות לחימה סטנדרטיות אינן מתאימות כנגד לוחמי גרילה, ועשויות להביא לנפגעים רבים בקרב הצבא ההודי. ולכן ניתן להבין ואולי אף להצדיק את הצורך בסמכויות המיוחדות ושיטות הפעולה.

יחד עם זאת, אני סבור שכל עוד הצבא ההודי לא שלט שליטה מלאה בשטח, פעולות הלחימה שלו הן לגיטימיות, ואם בוצעו פשעי מלחמה הן לא יכולות להיחשב כפעולות ג'ינוסייד, אלא להישאר בגדר פשעי מלחמה. אולם כאשר הצבא ההודי שלט שליטה מלאה בשטח, הוא אינו יכול לנקוט באותן שיטות בהן נקט שהשטח לא בשליטתו. ביצוע פשעי מלחמה (הכוללים הרג, אונס, עינויים והטלות מום) בזמן שהשטח נתון בשליטה הם לא לחימה אלא סוג של נקמה, והם מהווים כג'ינוסייד לפי ההגדרה.

לעובדות אלה יש להוסיף את מספר קורבנות בני הנאגאס. אמנם הג'ינוסייד אינו מגדיר בדיוק מהי כמות הקורבנות הנדרשת להגדרה זו, ואינני סבור שההגדרה של ג'ינוסייד היא כמותית, אך להערכתו ניתן להסיק מההגדרה שמספר הקורבנות צריך לעורר סוג של זעזוע. מספר קורבנות קטן יכול להיחשב כטבח, רצח המוני או פוגרום, אך לא ג'ינוסייד. אם ננתח את הנתונים נבחין כי בשנת 1991 מנו הנאגאס בנאגאלאנד (האזור ההודי בהן בוצעו הקרבות) כמיליון תושבים.²⁴⁴ נתון זה דומה ואולי אף גדול יותר מכמות התושבים שהיו אז בתקופת הלחימה. פגיעה בכ-300,000 בני נאגאס מהווה כשליש מהתושבים באותה עת, נתון שהוא בהחלט מזעזע, ולא נראה סביר בעליל.

קושי נוסף להחלת הגדרת הג'ינוסייד על מקרה זה, נעוץ בהתייחסות הממשל לנאגאס. הממשל ההודי לא שאף לחסל את כל בני הנאגאס באשר הם, הוא שאף לדכא את המרד ולהכלילם

²⁴⁴ Atai Shimray (2005). **Let Freedom Ring?: Story of Naga Nationalism**. New Delhi, Promilla & Co. Publishers. p. 31.

יש לזכור כי הנאגאס פרוסים באזורים נוספים מחוץ להודו ולפי מקור זה מנו בשנת 1991 כשלושה מיליון איש, אך הצבא ההודי לא לחם באזורים אלה ולכן אינני מכניס אותם לניתוח.

במדינה היהודית. מנקודת מבטנו אנו סבורים כי יש צורך בחיסול הקבוצה ללא קשר למיקומה, נעוץ שוב בהשוואה לשואה היהודית. הצורך הנאצי ביקש לחסל את היהודים בכל אשר הם, אך לא כך הממשל ההודי. השואה זו לשואה מגמדת בהכרח את מקרה הנאגאס, אך אינה רלוונטית ליישום ההגדרה. כאמור, השואה היהודית היא מקרה מיוחד וקיצוני, ואין בהגדרתם של מקרים אחרים כג'נוסייד לפגוע בייחודה ובעוצמתה! אם נבחן את ג'נוסייד הטוטסי נבחין כי גם שם לא ביקשו ההוטו לחסל את כל בני הטוטסי באשר הם (בבורנדי למשל) אלא רק את אלה שברואנדה, כך גם התורכים עם הארמנים. ולכן יש להתאמץ ולהוציא את ההקשר ההשוואתי של השואה ממקרי ג'נוסייד אחרים למרות הקושי שלנו בדבר.

המשטר הדמוקרטי בהודו פעל בתנאים לא שגרתיים כנגד אויב פנאטי, עקשן ומיומן. הוא נדרש לביצוע פעולות קיצוניות וחקיקת חוקים מיוחדים למען השגת מטרה נעלה: שמירה על האיחוד ההודי ועל הדמוקרטיה. אולם, למרות שמדובר בפעולות שהם בגדר רע הכרחי. לא ניתן להתכחש לעובדה שג'נוסייד הוא ג'נוסייד! ולא משנה מהן הסיבות המביאות אותו לידי ביצוע.

מקורות ראשוניים

גנדהי, מוהנדס קראמצינד (2005). **אוטוביוגרפיה, או, סיפור ניסויי עם האמת**. (מאנגלית: ינץ לוי) אסיה: תל אביב: הופיע במקור בגוג'אראטי, 1927.

Bilateral Agreement On Ceasefire (14 August 1964). In: IWGIA – International Work Group for Indigenous Affairs (1986). In: **The Naga Nation And It's Struggle Against Genocide: A Report**. Copenhagen. pp.202 - 204.

Cease-Fire Agreement (6 September 1964). In: Misra Udayon (2000). **The Periphery Strikes Back: Challenges to the Nation-State in Assam and Nagaland**. Shimla: Indian Institute of Advanced Studies. pp .216 – 217.

Brecher, Michael (1962). Nehru: A Political Biography. Boston, Beacon Press.

Butler, John (1885). **Travels and Adventures in the Province of Assam: During A Residence of Fourteen Years**. London. (Reprinted 2008 Kessinger Publishing).

Elwin, Verrier (1961). **Nagaland**. Shillong.

Elwin, Verrier (ed.) (1969). **The Nagas in the Nineteenth Century**. London, Oxford University Press.

Gandhi Mahatma, in Bhangi Colony, New Delhi on July 1947. in: Luingham, Luitui & Haksar, Naduta (1984). **Nagaland File: A Question of Human Rights**. Delhi, Lancer International. Introduction.

Horam, M. (1988). **Naga Insurgency: The Last Thirty Years**. New Delhi, Cosmo Publications.

Horam, M. (1975). **Naga Polity**. Delhi, B.R. Publishing Corporation.

Horam, M. (1975). "Social Change in Nagaland". **Man in India**. Vol. 5.5, No 2. p. 149 – 159.

Hutton, John Henry (1969). **The Angami Nagas**. (Second Edition) Oxford University Press: First published by Macmillan and co. Limited, London 1921.

Hutton, John Henry (1967). **The Sema Nagas**. London.

Indian Independent Act 1947. In:

http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1947/pdf/ukpga_19470030_en.pdf

Iralu, D. Kaka (2000). **Nagaland and India: The Blood and Tears**. Kohima

Mulliik, B.N. (1972). **My Years With Neharu: 1948 – 1964**. Bombay.

Phizo, Zapu Angami (1 January 1951). A Letter to the President of India. In:

Luingham, Luitui and Haksar, Naduta (1984). **Nagaland File: A Question of Human Rights**. Delhi, Lancer International. pp. 57 – 60

The Constitution Of India. In: <http://lawmin.nic.in/coi/coiason29july08.pdf>

The Armed Forces (Special Powers) Act, 1958. In:

http://www.mha.nic.in/pdfs/armed_forces_special_powers_act1958.pdf

The Hidari Agreement (The Nine-Point Agreement) (29 June 1947). In: Sharma U.

Sharma. S. K. (2006). **Document on North-East India: Nagaland**. (Vol 9) New Delhi, Mittal Publication. pp. 121-124.

The Sixteen-Point Agreement (27-28 July 1960). In: Reisang, Vashum (2000).

Nagas Rightd to Self Determination: An Anthropological - Historical Perspective. New Delhi, Mittal Publications. pp. 198-201

The Times (31.3.53). "Tribesmen's Rebuff For Mr. Nehru Kohima"

The Times (30.12.55). "Unrest in N.E. Assam, 40 Naga Tribesmen Killed"

The Times (15.5.56). "Split in Naga Rebel Ranks I Council Dissolved"

The Times (29.5.56). "Naga Leader Surrender"

The Times (8.6.56). "Plea For Naga Hill Men"

The Times (1.8.56). "Action Against Naga Rebels 371 Tribesmen Killed"

The Times (24.8.56). "Naga Campaign Criticized Mr. Nehru Defends His Policy"

The Times (12.10.56). "Naga Hills Rebellion Nearly Defeated Secrecy In Spite Of Optimism"

The Times (28.10.58). "Rebellion In The Jungle Hills"

The Times (17.12.58). "Naga Rebel's Stay In Pakistan Rumours Confirmed By Mr. Nehru"

The Times (18.6.60). "Indian Rebel Leader's Flight To London"

The Times (25.6.60). "Mr. Nehru Defends Royal Visit Talk Of Inconsistency 'Absurd'"

The Times (27.6.60). "Charges By Naga Leader 'Hostilities Renewe' By India"

The Times (27.7.60). "Naga Leader Complains Of – Atrocities"

The Times (27.7.60). "Tribesmen In Delhi .For Talks"

The Times (1.8.60). "Mr. Phizo's Struggle To Go On"

The Times (5.8.60). "Naga Charges Denied By Mr. Nehru Safe Conduct For Leader Refused"

The Times (5.8.60). "Murder Allegation Repudiated"

The Times (23.11.60). "Nagas Renew Guerrilla Campaign Escape Route Into Burma"

The Times (9.12.60). "Naga Leader As A British Subject Mr. Nehru Not To Seek Extradition"

The Times (12.1.61). "Nagas Reported Arrested In Kohuma Officials Claim Intimidation"

The Times (24.3.62). "Indian Pressure On Naga Rebels 56 Killed, 775 Arrested In Six Months"

The Times (30.5.62). "Complete Powers For Nagas"

The Times (29.8.62). "Autonomy For The Nagas"

The Times (3.12.62). "Naga Leader Murdered"

The Times (11.4.63). "Indians Reject Naga Offer Of Truce"

The Times (2.12.63). "Nagaland Now 16th State Of India"

The Times (3.1.64). "Naga Rebel Leader To Visit India"

Village diary (Dated 27 April 1964) Written by the People of Mokokchung Village Nagaland. In: Luingam Luitui and Haksar Naduta (1984). **Nagaland File: A Question of Human Rights**. Delhi, Lancer International. pp. 194 – 197.

United Nations (19.10.2005). "Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women" In:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw36/India2-3E.pdf>

Yonuo, Asoso (1984). **The Rising Nagas: A Historical and Political Study**. Delhi, Manas Publications. (First Published 1974)

ספרות משנית

הודו והמקרה של הנגאס :

גל, אלון ולובלסקי, יצחק (2010). "השפעת התרבות הפוליטית הבריטית על התנועות הלאומיות של ישראל והודו: ניתוח משווה". **היהודים בהווה: כינוס ופיזור**. ירושלים, עמ' 55-74.

גרינשפון, יוחנן (2005). **על כח ואי אלימות. חייו ומשנתו של מהטמה גנדהי**. קרית אונו, משרד הביטחון והוצאה לאור.

לובלסקי, יצחק (2007). "אדנות קולוניאליסטית: המזכר של מקולי על החינוך ההודי". **זמנים** 100, 84-99.

לובלסקי, יצחק (2011). "אדונים ונתינים: יחסים בין-גזעיים בהודו הבריטית, 1947-1757". **בין גזענות לג'נוסייד בעת החדשה**. אורון, יאיר ולובלסקי, יצחק (עורכים). רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

קומרסוואמי, פ"ר (2009). **הודו: דמוקרטיה בחברה משוסעת**. תרגום: אהוד תגרי, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

Athickal, Joseph (1992). **Maram Nagas, A Socio-Cultural Study**. New Delhi, Mittal Publication.

Bareh, M. Hamlet (2001). **Encyclopaedia of North East India: Nagaland**. New Delhi, Mittal Publication.

Bhargava, K. Gopal & Bhatt, C. Shankarlal (ed.) (2006). **Land and People of Indian State and Union Territories, nagaland**. India, kalpaz.

Bhuyan, Dasarathi (2007). **Role of Regional Political Parties in India**. New Delhi, Mittal Publication.

Chaube, Shibani Kinkar (1999). **Hill Politics In North East India**. New Delhi, Orient Longman.

Chadha, Vivek (2005). **Low Intensity Conflicts in India: an Analysis**. New Delhi, Sage Publications.

Chasie, Charles & Hazarika, Sanjoy (2009). **The State Strikes Back: India and the Naga Insurgency**. Washington, East West Center.

Collins, Grace (5.6.2010) "A Call to Action to Ensure Naga Right". In:

http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=112&Itemid=5

Collins, Grace (2005). **Goodwill Missions Team Report - Unofficial White Paper Report of the Fact Finding Mission to Nagalim (16-25 May 2005)**. In:

<http://www.nagalim.us/downloads/Nagaland-WhitePaper.pdf>

Downs, F.S. (1971). **The Mighty Work of God, Christian Literature Centre**. Assam, Guwahati.

Franke, Marcus (2009). **War and Nationalism in South Asia: The Indian State and the Nagas**. London & New York, Routledge.

Fürer-Haimendorf (von), Christoph (1976). **Return to the Naked Nagas: an Anthropologist's View of Nagaland, 1936-1970**. New Delhi, Murray.

Fürer-Haimendorf (von), Christoph (1969). **The Konyak Nagas: an Indian Frontier Tribe**. New York.

Ghose, Sankar (1993). **Jawaharlal Nehru, A Biography, Bombay**. Allied Publisher Limited.

Ghurye, G.S. (1932). **Caste and Race in India**. London. Routledge.

Guha, Ramachandra (2007). **India After Gandhi: The History of the World's Largest Democracy**. London, Pan Macmillan.

Handa, Omacanda (2004). **Naga Cults and Traditions In The Western Himalaya**. New Delhi, Gidwani Publication.

India Today (2.7.2007). "Rebel Face Angami Zapu Phizo" In:

<http://www.indiatoday.com/itoday/20070702/60-58to62.html>

IWGIA – International Work Group for Indigenous Affairs (1986). **The Naga Nation And It's Struggle Against Genocide: A Report**. Copenhagen.

Joshi, R. Barbara (Jul 1982). "Whose Law, Whose Order: "Untouchable," Social Violent, and the State in India". **Asian Survey**. Vol. 22: No. 7. p. 676 – 687.

Kulke, Hermann & Rothermund, Dietmar (1998). (First Published 1986) **A History of India**. New York, Routledge.

Kummar, Braj Bihari (2005). **Naga Identity**. New Delhi, Mittal Publication.

Lawson, Philip (1995). **The East India Company: A History**. London, Copp Clark Professional.

Luingam, Luitui & Haksar, Naduta (1984). **Nagaland File: A Question of Human Rights**. Delhi, Lancer International.

Luithui, Shimreichon (2001). **Naga: A People Struggling for Self-Determination**. Copenhagen, IWGIA.

Maxwell, Neville (1973). **India and the Nagas** (Minority Rights Report). London.

Mehta, Gita (1997). **Snakes and Ladders: A View of Modern India**. London, Minerva.

Misra, Udayon (1991). **Nation building and development in north east India**. Guwahati, Purbanchal Prakash.

Misra, Udayon (2000). **The Periphery Strikes Back: Challenges to the Nation-State in Assam and Nagaland**. Shimla: Indian Institute of Advanced Studies.

Nibedon, Nirmal. (1982). "The Guerilla Country". **Probe**. Vol. 3. No. 11. p. 21 – 29.

Nibedon, Nirmal (1983). **Nagaland: The Night of The Guerrillas**. New Delhi, lancers publishers. (First Published 1978).

Oinam, Bhagat (2008). **State of the State: Mapping Indian's Northeast**. Washington, East West Center.

Pan-Tribal Confederacy of Indigenous Tribal Nations (1997). "Naga People And Their Homeland" In: <http://www.pantribalconfederacy.com/pdf/naga.pdf>

Panmei, Nehemia "Naga Movement and Its Ramification" In: Reisang, Vashum (ed.) (1996) **Nagas At Work**, New Delhi, Naga Students' Union Delhi.

Pansohta, I. A. (3.2.2009) "Real Face of Indian Democracy and Naga Insurgency". In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=97&Itemid=5

Pipes, Daniel (23.3.2009). "Hindus Burning Christians Alive And The Naga Genocide". In: <http://www.danielpipes.org/comments/152628>

Proverb, Sioux (22.5.2008). "AFSPA: 50 years of Human Rights violation". **The Morung Express**.

Ramunny, Murkot (1988). **The World Of Nagas**. New Delhi, Northern Book Centre.

Rubin, Museum of Art (RMA) (2009) "Nagas: Hidden Hill People of India" In: http://docs.rma2.org/press/_Nagas%20Press%20Release.pdf

- Rustomji, Nari (1983). **Imperilled Frontiers: India's North-Eastern Borderlands**. Delhi, Oxford University Press.
- Sema, Hokishe (1983). **Emergence of Nagaland**. New Delhi, Vikas Publishing House.
- Sen, Amartya (2005). **The Argumentative Indian: Writings on Indian History, Culture, and Identity**. New York.
- Sharma, U. Sharma. S. K. (2006). **Document on North-East India: Assam 1936-1957**. (Vol 4) New Delhi, Mittal Publication.
- Sharma, U. Sharma. S. K. (2006). **Document on North-East India: Nagaland**. (Vol 9) New Delhi, Mittal Publication.
- Shimray, Atai (2005). **Let Freedom Ring?: Story of Naga Nationalism**. New Delhi, Promilla & Co. Publishers.
- Shimray, U. A (2007). **Naga Population and Integration Movement: Documentation**. New Delhi, Mittal Publication.
- Singh, Chandrika (2004) **Naga politics: A Critical Account**. New Delhi, Mittal Publication.
- Steyn, Pieter (2002). **Zapuphizo: Voice of Nagas**. London. Kegan Paul International.
- Sundarayya, P. (2006). **Telangana People's Struggle and its Lessons**. New Delhi, Foundation Books. (First Published 1972).
- Suri, Renu (2006). **The Angami Nagas**. New Delhi, Mittal Publication.
- The Naga International Support Center (NISC) In: <http://www.nagalim.nl/naga/index-2.html>
- Tiwari, Lalan (1995). **Issues In Indian Politics**. New Delhi, Mittal Publication
- Vashum, Reisang (2000). **Nagas Rightd to Self Determination: An Anthropological - Historical Perspective**. New Delhi, Mittal Publications.

Venuh, Neivetso (2005). **British Colonization and Restructuring of Naga Polity**. New Delhi, Mittal Publications.

Ward, David (1993). **The Nagas Right to Survival**. London, Naga Vigul Group.

Welman, Frans (2005). **Enter the Forbidden Land: The Quest for Nagalim**. Baltimore, PublishAmerica.

Welman, Frans (8.11.2010) Personal Communication by Email.

Welman, Frans (13.11.2010) Personal Communication by Email.

Wooding, Dan (6.7.2007). "Nagaland Has Friends on Capitol Hill For Their Cause".
In: http://www.nagalim.us/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=5

ג'נוסייד: תיאוריה וביקורת:

אורון, יאיר (2010). **ג'נוסייד, כדי שלא אהיה בין השותקים**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

אורון, יאיר (2006). **ג'נוסייד, מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

אורון, יאיר (2007). **ג'נוסייד, רצח העם הארמני השכחה והכחשה**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

אורון, יאיר (2005). **"רצח עם ופוליטיקה ישראלית" הכחשה: ישראל ורצח העם הארמני**. כפר סבא, מבע, עמ' 65 – 85.

אלון, גדעון (14.3.07). **"בהוראת אולמרט הכנסת לא תדון ברצח העם הארמני"**. הארץ. בתוך: <http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/837835.html>

אלשך, יהונתן (2011). **"ג'נוסייד: אנטומיה של מושג שנוי במחלוקת במהותו"**. בין גזענות לג'נוסייד בעת החדשה. אורון, יאיר ולובלסקי, יצחק (עורכים). רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

גוטפלד, ארנון (2006). **ג'נוסייד: השמדת עם בארץ החופש – האינדיאנים של צפון אמריקה 1776 – 1890**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

גולדהגן, דניאל יונה (1998). **תליינים מרצון בשירות היטלר: גרמנים רגילים והשואה**. תרגום איה ברור, תל אביב, ידיעות אחרונות ספרי חמד.

גת, עזר (קיץ 2007). "האם הדמוקרטיה אחראית לרצח עם?" **קשת החדשה**: רבעון לספרות, עיון וביקורת. 20: 145 – 154.

הורביץ, אריאל (2010). **ג'נוסייד: חורבן – השמדת היהודים בידי גרמניה הנאצית**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

יאספרס, קארל (2006). **שאלת האשמה**. (בעריכת דוד בנקיר ויעקב גולומב) (מגרמנית): יעקב גוטשלק ודפנה עמית). ירושלים, הוצאת מאגנס ויד ושם.

נויברגר, בנימין (2005). **ג'נוסייד, רואנדה 1994: רצח עם ב"ארץ אלף הגבעות"**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

Allen, Beverly (1996). **Rape Warfare – the hidden genocide in BiH and Croatia**.

Minneapolis, University of Minnesota Press.

Carey, Peter & Bentley, G.Carter (ed.) (1995). **East Timor at the Crossroad: The Forging of a Nation**. Honolulu, HI, University of Hawaii Press.

Charny, Israel (ed.) (1999). **Encyclopedia of Genocide**. Santa Barbara: ABC – CLIO.

Hinton, Alexander Lban (ed.) (2002). **Genocide: An Anthropological Reader**. Malden, Blackwell Publishers.

Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (1948). In: <http://www.hrweb.org/legal/genocide.html>

Glanville, Luke (Dec 2009). "Is "Genocide" still A Powerful Word?". **Journal of Genocide Research**. vol 11. p. 467-486.

Horowitz, Irvine Louise(1984). "Genocide and the Reconstructions of Social Theory". **Armenian Review**. 37,1.

Horowitz, Irvine Louise (1980). **Taking Lives: Genocide and State Power**. New Brunswick: Transaction Publishers.

Jones, Adam (2006). **Genocide: A Comprehensive Introduction**. London, Routledge.

- Kiernan, Ben (1996). **The Pol Pot Regime: Race, Power and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge**. New Haven, CT, Yale University Press.
- Konor, Walker (1994). **Ethnonationalism: The Quest for Understanding**. New Jersey, Princeton University Press.
- Kuper, Leo (1981). **Genocide: Its Political Use in the Twentieth Century**. New Haven: Yale University Press.
- Kuper, Leo (1985). "The Genocidal State: An Overview". In: Van den Berghe, L. Pierre (ed.) (1990). **State Violence and Ethnicity**. niwot. p. 19 – 52.
- Kuper, Leo (1985). **The Prevention of Genocide**. New Haven: Yale University Press.
- Lemkin, Raphael (1944). (Reprint, New York: Howard Fertine, 1973). **Axis Rule in Occupied Europe: Law of Occupation**. Analysis of Government, Proposals for Redress, Washington, D.C.: Carnegie Foundation for International Peace.
- Lemkin, Raphael (April 1945). "Genocide – A Modern Crime". **Free World** 4. pp. 39 – 43.
- Mann, Michael (2005). **The dark Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing**. New York : Cambridge University Press.
- Palmer, Alison (1998). "Colonial and Modern Genocide: Explanations and Categories", **Ethnic and Racial Studies** 21, 1, pp. 89 – 115.
- Porter, Jack Nusan (ed.) (1982). **Genocide and Human Rights: A Global Anthology**. Lanham: University Press America.
- Power, Samantha (2002). **A Problem from Hell: America and the Age of Genocide**. New York: Basic Books.
- Rummel, R.J "Power Kills, Absolute Power Kills Absolutely". In: Israel Charny (ed.) (1999). **Encyclopedia of Genocide**. Santa Barbara: ABC – CLIO, vol. 1, p. 23 – 34.

- Rummel, R.J. "The New Concept of Democide". In Israel Charny (ed.) (1999). **Encyclopedia of Genocide**. Santa Barbara: ABC – CLIO, vol. 1, p. 18-23.
- Rummel, R.J. (Mar, 1995). "Democracy, Power, Genocide, and Mass Murder". **Journal of Conflict Resolution**. Vol. 39, No. 1 p. 3-26.
- Semelin, Jacques (1988). **Purify and Destroy: The Political Uses of Massacre and Genocide**. London, Hurst & Company.
- Sharlach, Lisa, "Rape as genocide: Bangladesh, the former Yugoslavia, and Rwanda". **New Political Science**. Vol 22, No 1, 2000, pp 89–102.
- Smith, Roger W. "Human Destructiveness and Politics: The Twentieth Century as an Age of Genocide". In: Isidor Wallimann and Michael Dobkowski (eds.) (1992). **Genocide and the Modern Age: Etiology and Case Studies of Mass Death**. Westport: Greenwood Press.
- Totten, Samuel & Bartrop, Paul R. (eds.) (2009). **The Genocide Studies Reader**. New York, Taylor & Francie.
- Uvin, Peter. (1998). **Aiding Violence – The Development Enterprise in Rwanda**. West Hartford, Kumarian Press.

צבא ממשל ולאומיות:

- ברק, אהרון (2008). "זכויות אדם וביטחון לאומי" **משפטים** 39 (1-2): עמ' 29-41.
- דאל, רוברט אי' (1998). **על הדמוקרטיה**. תרגום מאנגלית: שחר אליעזר פלד (2002). ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- הורוביץ, חגי. "דמוקרטיה ליברלית כמקור לגזענות: ארצות הברית והאינדיאנים 1780 – 1840". בתוך: אליאב פלדון, מרים (1996). **בעקבות קולומבוס: אמריקה 1492 – 1992**. ירושלים מרכז שזר.
- הורן, אליסטר (1989). **מלחמה פראית לשלום**. (תרגום עמנואל לוטם), תל אביב, הוצאת מערכות.
- הימין ריש, נעמי (2008). "דמוקרטיה מתגוננת בישראל", בתוך:

http://www.idi.org.il/Parliament/2008/Pages/59_2008/F_59/f_59.aspx

חאנא, מוחמד "הדרך בה כיסה הלה מונד את פעילות הצבא ואת סוגיות זכויות האזרח בזמן מלחמת אלג'יריה, 1954-58". בתוך: מרטין ס. אלכסנדר ואח' (עורכים) (2004). **מלחמת אלג'יריה חוויות, דימויים, עדויות**. (תרגום אורי דרומי), תל אביב, ידיעות אחרונות וספרי חמד כהן, אליוט א. (2003). **הפיקוד העליון, אנשי צבא או מדינאים - מי ינהיג במלחמה?** (מאנגלית): ברוך קורות), תל אביב, הוצאת מטר.

כרמלי, עמוס (2001). **הכל פוליטי**. לוד, הוצאת דביר-זמורה-ביתן.

נהרי, אורן (15.11.10). שיחה אישית בטלפון.

נווה, אייל (2007). **דמוקרטיה, ארצות הברית דמוקרטיה בהתהוות מתמדת**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

נויברגר, בנימין (2004). **דמוקרטיה ודיקטטורות: רעיונות, הקשרים, משטרים**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

קימרלינג ברוך (1995). **בין מדינה לחברה: סוציולוגיה של הפוליטיקה**. כרך ב'. תל אביב, האוניברסיטה הפתוחה.

קצבורג יונגמן, מירה (2007). **החוויה היהודית האמריקנית**. רעננה, האוניברסיטה הפתוחה.

Almond, G. & Verba S. (eds.) (1963). **"The Civic Culture and Democratic Stability" The Civic Culture**. Princeton: Princeton University Press.

Blanchard, Margaret A. (1996). **Freedom of Expression, Fear and National Security**. Oxford University Press.

Dent, Martin J. (2004). **Identity Politics: Filling the Gap Between Federalism and Independence**. Cornwall, Ashgate.

Linz, Juan & Stepan, Alfred (1996). "Towards Consolidated Democracies," **Journal of Democracy**. 7,2: p. 14 – 33.

Lipset, S.M (1959). "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy". **American Political Science Review**. No.53, p. 69-105.

Lipset, S.M (1960). **Political Man: The Social Bases of Politics**. New York: Doubleday.

Lustick, I. (Apr. 1979). "Stability in Deeply Divided Societies: Consociationalism vs. Control". **World Politics**. vol. 31, No. 3, p. 325 – 344.

O'Donnell, Guillermo (May 2000). "Further Thoughts on Horizontal Accountability"
Unpublished paper, workshop on "Political Institutions, Accountability, and Democratic Governance in Latin America". University of Notre Dame, Kellogg Institute.

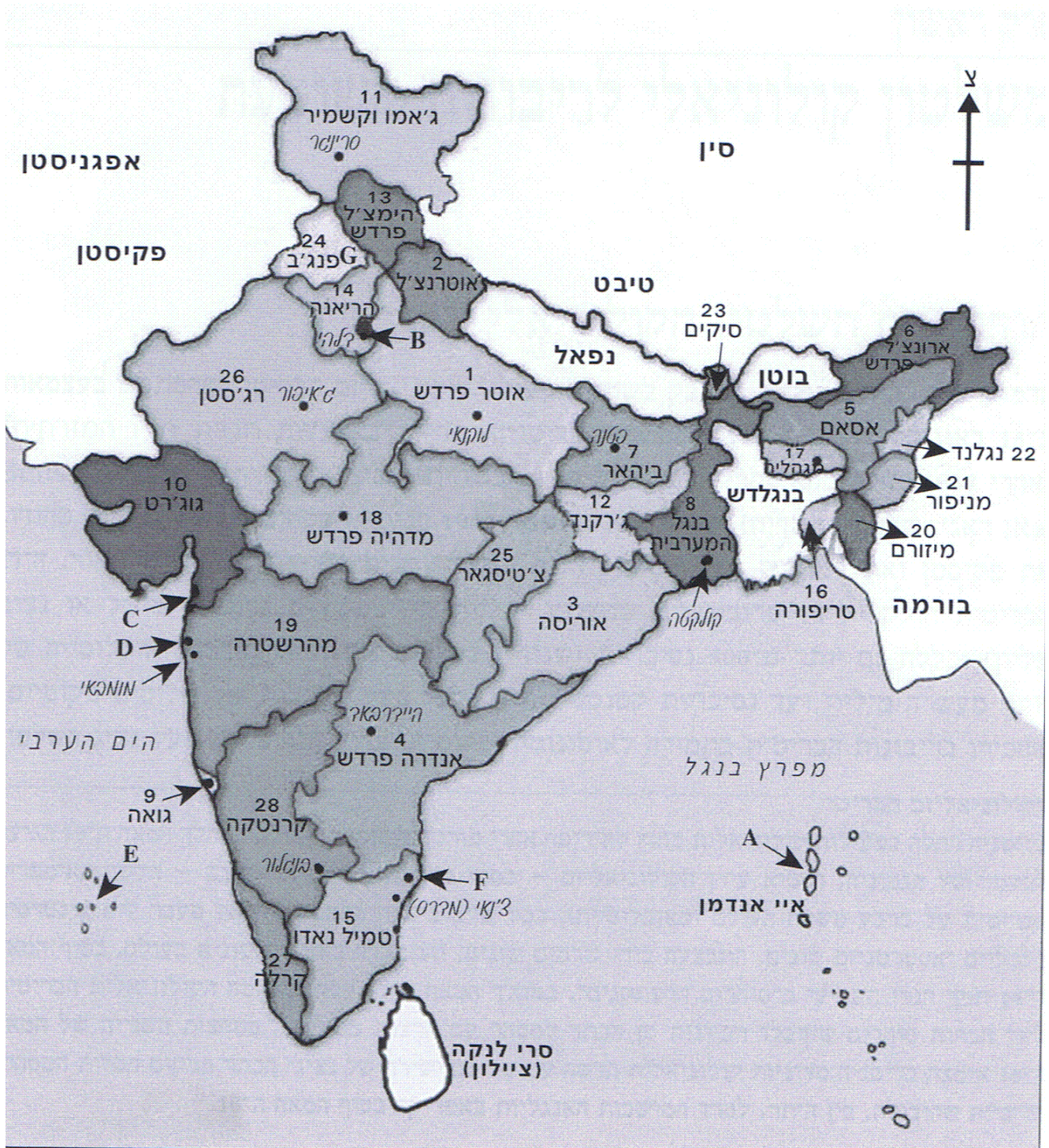
Resnick, Philip (1997). **Twenty First Century Democracy**. McGill Queen's University press.

Rustow, Dankwart A. (1970). "Transition to Democracy". **Comparative Politics**. Vol. 1, p. 337-363.

Taylor, Charles (October 1998). "The Dynamics of Democratic Exclusion". **Journal of Democracy**. Vol 9:4, p. 143 – 156.

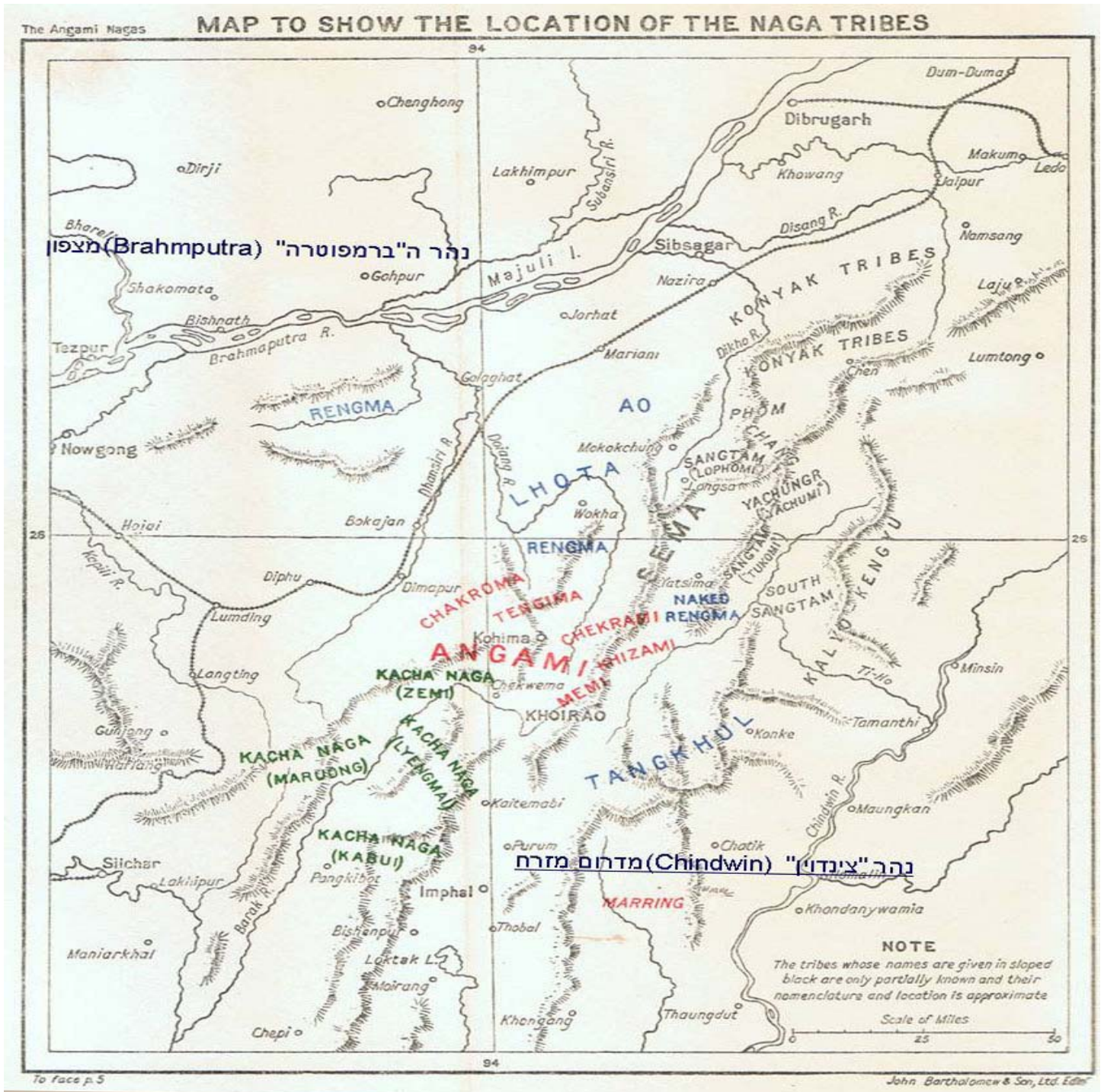
Walker, Connor (1994). **Ethnonationalism: The Quest for Understanding**. Princeton University Press.

מפת האיחוד ההודי 2007

מתוך : קומרסוואמי (2009). עמוד 11.

תרשים אזור הנאגאס

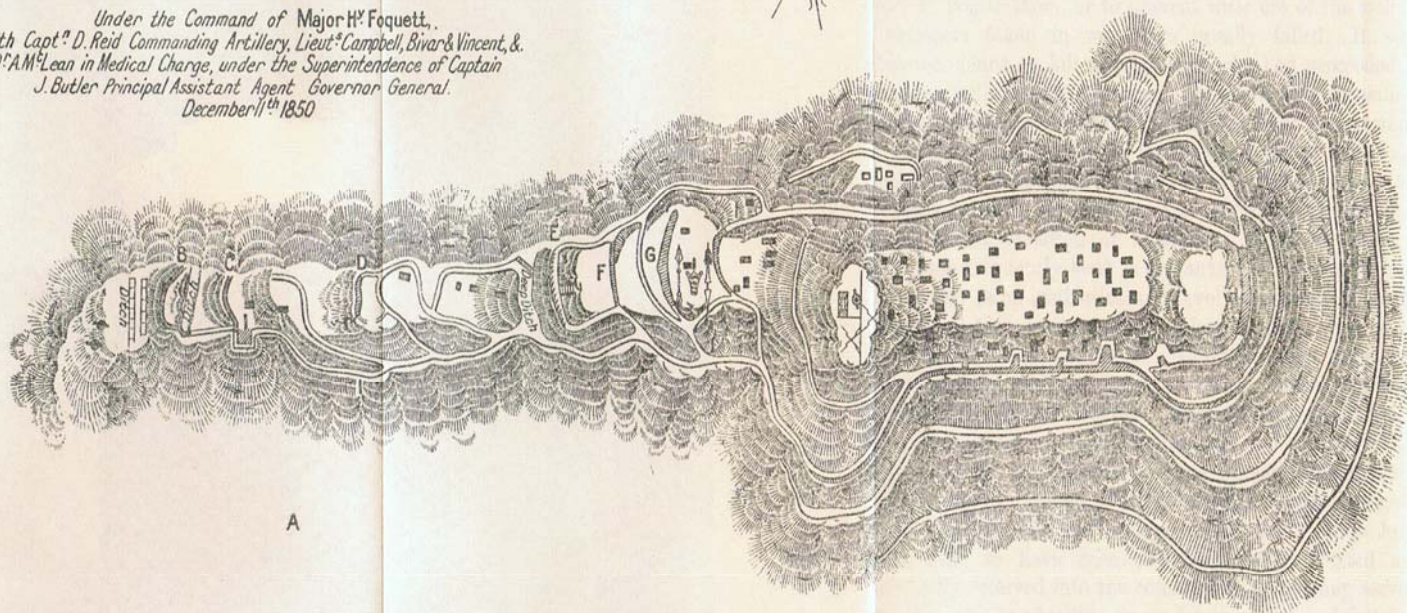
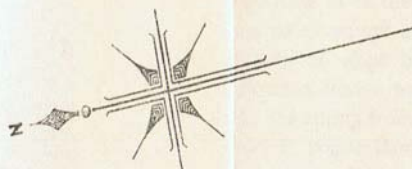

מתוך: Hutton (1969). p. 4

תרשים כפר בהרי הנאגאס

SKETCH
OF THE
HILL FORT KONOMAH
ANGAHMEH NAGAH HILLS

Taken by Troops
Composed of the 1st & 2nd Assam Lt Infantry, Local Artillery & Militia
Under the Command of Major H^y Foquett,
with Capt^o D. Reid Commanding Artillery, Lieut^o Campbell, Bivar & Vincent, &
Dr A. Mr Lean in Medical Charge, under the Superintendence of Captain
J. Butler Principal Assistant Agent Governor General.
December 11th 1850

A

- A Position of Mortars at 600^{Yds} distance. East side of the hill very precipitous
On south, high Mountains.
- B First Moorchah of stone 36 Ft long, strengthened with logs of wood, loopholed and
having a command of 20 Ft above outer edge of ditch, the ditch being 20 Ft
broad and 14 Ft deep and entirely covered with pangees, (sharpened bamboos
4, 6, and 3 inches long, driven pointing into ground)
- C A stone Moorchah of earth, stone and wood 7 Ft thick, and having a command
of 10 Ft above the defence at B and a deep ditch 20 Ft broad half-way between
these two Moorchas, cut out of the rock, (which was soft and crumbling)
- D A stone defence to protect the houses from shot.
- E Earth and stone defence with a command of 40 Ft above D with a very large
and deep ditch cut out of rock.
Ascent up a ladder.
- F G Stone defences with ditch.
- H A very strong Moorchah 35 Ft long and 9 Ft thick and 10 Ft high on inside,
loopholed, with a communication leading into the covered way, and which
covered way extends all round the Fort deep enough to protect a man
standing. Traverses at weak points.
- I Loopholed planking defences. Extreme length of enemies position about 700^{Yds}

מפת אזור הנאגאס

<http://www.angelfire.com/nm/nagalim/map.htm>